

Gedichten. Deel 2

Albrecht Rodenbach

Editie Ferdinand Rodenbach

bron

Albrecht Rodenbach, *Gedichten. Deel 2* (ed. Ferdinand Rodenbach). J. Lannoo, Thielt z.j. [1930]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/rode002frod02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

STANDBEELD VAN A. RODENBACH TE ROESELARE.

Abyssus Abyssum Invocat

O Jongling, zie rond u de wereld strekken,
 zoo kleurig in het kwikkend zonnelicht,
 zoo geurig in den frisschen morgenwind.
 Voel 't vruchtbaar leven in haar gronden woelen,
 en, rustloos, stijgend, heên end weder striemen¹⁾
 door veien²⁾ grond en eik en wiegend gras.
 Bezie het immer reizend water stroomen
 en vlieten, storten, klaatren, golven, dampen.
 Aanhoor van onder 't loof de vogelreien,
 bezie ze stijgend door de blauwe lucht.
 Bezie dien hemel, die onmeetbaarheid,
 en raad de werelden die ginterboven
 in eeuwige orde door elkander ijlen.
 Bezie hoe dag en nacht elkaâr vervolgen,
 en bloedig, ginds en ginds, elkaâr bevechten,
 daar wijd op aarde en lucht de bloedstraal speerst³⁾.
 Bezie dat levend wonderbaar Heelal,
 bevroed den afgrond die ginds hooge strekt,
 bevroed den afgrond dien uw voeten terten⁴⁾,
 en naar den afgrond dan zal de afgrond roepen,
 en wondre stemmen zult gij in u hooren
 van uit den afgrond dien gij in u draagt,
 van uit dien afgrond waar een leven waagt
 o duizend malen woeliger en wilder!
 Daar hooge vliegen werelden voorbij,
 daar leege ruischen heimelike krachten,
 maar in die ziele leven krachten sterker
 en wilder dan die temme dommekracht.
 Daar stijgt en breekt de zee der lijdenschap⁵⁾
 en huilt in toorn en stort verzuchtend weder.
 Daar rept de vleugels 't rusteloos gedacht

- 1) striemen : strekken.
- 2) vei : vol levenssap.
- 3) speersen : speiten, openspatten.
- 4) terten of terden : treden.
- 5) lijdenschap : drift.

en stijgt nog hooger dan die sterren ijlen,
 en pegelt¹⁾ dieper dan die krachten werken
 daar hem gedurig als een diepe wonde sert
 het ingeboren heimwee naar den Afgrond,
 het brandend langan naar het eeuwig Wezen,
 den ongenoemden, onbegrepen - Hem.
 Hij schiep den afgrond waar de sterren ijlen,
 Hij schiep de zieren en Hij schiep 't Heelal,
 Hij schiep den afgrond dezer wilde ziele.
 En daarom leeft in haar dat eeuwig langan,
 en stuwt het rustloos hare krachten op,
 dat zij, onstuimig steeds en tegenstrijdig,
 in hunnen afgrond woelen lijk de zee
 die wringt en huilt door wilden wind gezweept.
 O lijdenschap! O ongetemde krachten!

1877.

1) p e g e l e n : peilen, doorschouwen.

Uit ‘Wahrheit en Dichtung’¹⁾

Och, wie slechts voor zijn zelven leeft spaart onrust en verdriet.
 - Men heet hem wijs en vroed - maar neen, 'k en wil, 'k en kan dat niet
 Mijn ziel zij mij een sterkte, ja, en maagdelik en vrij;
 maar voere mij toch Raad en Daad in 't ronde buiten mij.
 De Rede trone als koningin; maar onder haar beheer,
 zoo zwerf vrij en leve vrij der driften woelig heir!
 O eedle drift, o kracht der daad, ik los u, storm vooruit!
 Baart heil en onheil, dat in mij des levens bronne spruit!

* * *

Kom lijdenschap en drift, het ziede in mijnen boezem.
 Mijn ziele lijke een zee met wilde golvenmacht;
 doch lijk die wilde zee, steeds rust in hare gronden,
 steeds wone er in den grond, 't beheerschend vrij gedacht.

* * *

Voor wie zijn doel gekozen heeft,
 der eedle ziele weerdig,
 wat geeft het allledaagsche en wat
 verwacht hij van 't gemeene?

* * *

Het doel zij uwer ziele weerd en oorsprong en bestemming,
 dat u eens niet het lied der ijêlste pijn.
 O Waarheid, eeuwge bron en zon, en wet van Gode zelf,
 van geest en stoffe en Schepper van 't heelal.

* * *

1) Door ons geplaatst naar een algemeen gedachtenverband.

De harmonij daalt mij uit hooger kimmen neer in 't hert,
en machtloosheid verkropt de keel en baart de zielesmert.

* * *

Peil door de ruimten, ontstuiimige ziel,
peil door de ruimten, gij hakend gedacht,
lijd er en strijd er en kamp er
tot gij uw zelven niet meester,
kraakt en sterft,
omdat 't daar te groot en te wijd was.

* * *

Zijn denkpilj stijgt en raakt den hemeltrans - hij breekt,
en tuimelt in zijn val den diepen afgrond neer;
want 't heelal strekt tot doel, de wereld is zijn woning;
mijn ziel is grooter dan de lucht en 't eindloos meer,
en toch, weent hij van spijt, als een gevallen koning.

* * *

Een afgrond daar omhoog, een afgrond daar omleeg,
een afgrond, o hier binnen, zoo afgrijslik leêg.

* * *

Hij siddert, meet de diepte en stort den afgrond in.

* * *

O roekend zoekend vrij gedacht, gestraft als menschengave!
Lijk duizling in den afgrond woont, des noordmans zin bekorend,
zoo woont in diepe wetenschap, bekorend en verleidend,
de twijfel...

* * *

Alle gave is een tweedernegde zweerd.

* * *

De bronne leeft onder den grond en wacht
naar eene borst om uit te spruiten.

* * *

Lijk 't water door den damme dringt tot dat het stroelt en speerst,
en de eerde rijtend, zwelt en schuimt en stroomt.

* * *

De dichter die, hoe jong hij is, al stappend door het leven,
al wat hem treft in wondre volheid ziet,
gelijk de vroede droomer, die al stappend door de velden,
den blonden oogst in 't kiemend zaadje raadt.

* * *

En onder dat bleek voorhoofd leeft een wereld.

* * *

Een woord uit zijnen mond ontdekt de onmeetbre ruimten.

* * *

Ik worde weder orde
en leutig zingt mijn ziel.

* * *

De mensch hoeft orde en hij verbloemt zijn zonden.

* * *

Ik hake naar het goed en slepe bachten 't kwaad.

* * *

Hoe schriklik wen een straal den zondenpoel verlicht,
en wen de ziel, in slijk en donkerheden
gedompeld, eenen blik werpt door 't verleden.

* * *

De mensch voor 't goed geschapen, heiligt zijne zonden,
liegt dat hij 't zelf gelooft, en speelt in 't aanschijn Gods.

* * *

De schande is schande, al schuilt zij voor des menschen oog,
Gods oog ontvlucht ze niet, noch 't ooge des gewetens:
op 't voorhoofd brandt zij hem, die een geweten draagt.

* * *

Gevloekt de dichter die zijn gave liegen doet,
en 't kwaad vereedlen wil.

* * *

Gij doolt, het kwaad en kent die eedle tranen niet.

* * *

Het kwaad is eigenbaat en laffe onedelheid.

* * *

De opvoeding werkt op tijd en eeuwigheid.

* * *

Ik ben zoo jong, 't is al zoo schoon, en 'k moete sterven.

Geschiedenisse

Ha! spijs uw woord van billikheid en van rechtveerdigheid,
 gij zijt geen Rechter, uwe taal stuwt 's Kampers driftigheid,
 gij wraakt onze eeuw, gij oordeelt haar en schuldiger en krenker¹⁾
 dan ze is, gij scheldt, verwijt, verdomt, o dichterlike Denker;
 vergeet dat 't eeuwig Oorbeeld welk voor uwen blik steeds waagt²⁾
 verbannen wierd waneer de Mensch, door gierigheid geplaagd
 in edelen maar verblinden lust naar weten en genieten,
 de hand uitstak waar 't God verbood en de Orde los deed schieten
 der Schepping, door 't verbreken van des eeuwigen Scheppers Wet.
 Gelijk een ster die al met eens van oproergeest besmet,
 in stede van bewustloos en gehoorzaam rond te zweven
 op 't voorgebaande spoor, een stond zich vrijen loop zou geven
 of in het rustloos ijlen van 't gesternte blijven staan,
 ter zelve stond de Hemelen weêr in 't Harrewar zou slaan,
 onmachtig uit hun zelve Orde en Vrede te herbaren
 en hopeloos veroordeeld tot des Chaos mengelend waren.
 Zoo deed de Mensch. Eene enkele maal had hij de hand gericht
 in kwade richting, en terstond daar faalde 't evenwicht
 van het onstoffelik heelal, en lijk ontstelde Heemlen
 ging alles er onrustig aan een chaosbarend weemlen,
 zoo schriklik, dat de onplichtige Natuur den wederschok
 gevoelde, en door de schuld gekrenkt haars vorsten, eeuwigen wrok
 en wederstand hem zwoer met al haar krachten en haar machten
 zooveel er eertijds naar 't gebod des wereldkonings wachtten.
 Bedorven wierd de Mensch en blind de wereld in gejaagd,
 maar steeds nog door zijn heugenisse en wezen zelf geplaagd
 naar Heerschap en naar Zaligheid hem als een droom ontvlogen.
 Het schemerde al voor zijnen geest met nevelen overtogen
 lijk de oog van wie, na diepen val, in duizeling zich recht,
 en, overmachtig lijk 't gedrocht waartegen men soms vecht
 in naren droom, hem stuwde ziel en lichaam naar de zonde.
 Door Wanorde geschokt, gerocht³⁾ met pijnelike wonde

1) krenker: kranker.

2) wagen: heen en weer bewegen.

3) gerocht: geraakte.

het Oorbeeld, door den Meester in zijn heerlijk werk geprint,
 zijn banden los, en steeg, en liet de wereld als ontzind
 daar liggen; lijk een akker dien de zon met gierige togen
 tot dat hij dorstig krimpt en berst, haar sap heeft uitgezogen.
 Het steeg ten hoogen Hemel en bleef schuilend in de lucht.
 Maar de arme Mensch keek achter met een pijneliken zucht,
 en, alhoewel verblind en slecht, hem bleef het Oorbeeld tergen
 onzeggelik. Maar hij moest het nu langs hooge steile bergen
 heroovren. En hoe dikwils, de oog op 't wijd ontvlogen rijk,
 lag hij te worstelen pijnlik met de voeten in het slijk
 gevangen. Ja, God schouwt weleens meêdoogend uit den hoogen,
 het komt ja soms wel eene hand ter hulpe toegevlogen
 omneveld. Maar zoo zwaar een kracht van uit de diepten werkt
 en trekt, en bij elk slibberen die lager kracht versterkt.
 En van den steilen berg vermoeid, vol drift en wilden toren,
 ontwierp de Mensch een stede met een hemelhoogen toren.
 't Was kwaad en God verbolg de zin van 't serrende beleid,
 maar 't reuzig Misdrijf droeg het merk van 's Menschen edelheid,
 gelijk de wilde bastaard¹⁾ van huisgezin en broeder
 als edel merk de trekken soms bewaart der schoone moeder.
 Want woû hij eenen toren die tot in het hemelsblauw
 zijn tinnen en des menschen trots en macht verheffen zoû,
 wat was het stout gedacht, wat was de drift, tenzij daar boven
 het wijd ontvlogen Oorbeeld, Macht en Orde, weêr te rooven?
 De reuzen joeg de Wanorde van de onvoltrokken kruin.
 Een teeken bleef ze en zinnebeeld, een reuzenwerk - in puin,
 den eeuwen Macht en Onmacht en des Menschen lot verkonden.
 Want talrijk rezen Babels steeds op beide wereldronden,
 want steeds gejaagd en rustloos heeft des Menschen ziel gewaakt,
 want nooit heeft zij den wilden steeds verslegen²⁾ tocht gestaakt:
 gelijk de zee die, eeuwiglik op de eeuwige duin gebroken,
 den stormloop herbegint, alsof, in haren grond gedoken,
 een heimelike kracht ten kamp ze serde. En lijk de zee
 dan somtijds toornt en wringt en huilt van haar verborgen wee,

1) w e r s : wars, afkeerig.

2) v e r s l e g e n : verslagen.

hoe menigmaal heeft de eedle drift, van 't echte spoor geweken,
 het koortsig werken des gedachts tot zinloosheid ontsteken!
 Hoe menigmaal ook boeide men het lijk eens Arends vlucht!
 Maar in 't gevang doorpeilde 't nog het wagen van de lucht,
 ontembaar, lijk Promêtheus op de reusachtige bonken
 van den Kaukasos uitgestrekt, in stalen band geklonken,
 terwijl een gier hem dag en nacht het ingewand verscheurt.
 Wat was die band die de eeuwen door, met bloedig slijk besmeurd,
 het rustloos langend Menschdom in zijn streven hield gebonden?
 O! wie zoû zijne namen en gedaanten ons verkonden
 ontelbaar? Zooveel Machten er bestonden en bestaan,
 door ordende Natuur gesticht, of uit der volkeren waan,
 of uit geweldige Overmacht, of uit Gebruik en Zeden
 geboren, zooveel Duchtlikheên of Eerbiedwaardigheden
 schiep Drift en Zelfzucht - Menschlikheid - hen rijpend tot vergang,¹⁾
 van vaderlike leidselen tot lijf en zielendwang.
 Het was nog niet genoeg, neen, dat de Menschheid, blind geslegen
 en lijf en ziel vol wilden drift, vernestelde op haar wegen
 in bramen en in poelen; zij die haren tocht bestieren
 en richten moesten vlogen haar, lijk onverzade gieren,
 ter kele en, op de greep gerust van hunnen ijzren klauw,
 doorwroetten zij het wringend lijf en slorpten, kwikkend, lauw,
 het bloed. O! wees gebrandmerkt en leef eeuwig in uw schande,
 gij Dwinglandij met namen en gedaanten allerhande,
 gij dwang van alle tijden en gij dwang van elk gewest,
 al hiet gij u ook Vrijheid en - o spot! - Gemeenebest,
 al schiep u. Misbruik uit een recht en wettelik Vermogen,
 al noemdet gij u - waarheidstolk of prediker van Logen -
 Profet of Priester, dwingers al, die, schaamteloos of omdoekt.
 ooit echten of gewaanden roep miskendet, weest gevloekt.
 Van tijd tot tijd toch rees een prooi en deed de gieren schroomen.
 Doch 't wies een overgrootte gier. Zijn naam hiet 't heilig Romen.
 En alles wat zijn bloedig oog ter aarde ooit had ontdekt,
 eens lag het onder zijnen klauw onmachtig uitgestrekt,
 en, dikgemest, almachtig, trochtsch, zijn maatloos rijk doorwarend,

1) v e r g a n g : ondergang.

in 't midden troonde het gedrocht, en waande zich den Arend;
 tot dat het, klauw en snavel moê, met bloed en slijk bespat,
 de vlerik machtloos reppend, viel, en, aller schanden zat,
 daar zieltoogde, besprongen door des Noordens wilde kroosten.
 Doch sedert eenen tijd reeds steeg een Dagen in den Oosten.
 Het schong. O dagraad, godlik licht dat glanst uit godlik Bloed!
 O Waarheid, Vrijheid, Orde, Wet, o Kerke, wees gegroet!
 Geen half onzichtbaar hand meer ons gereikt van uit den hoogen,
 maar, Heul en Hulp in vollen zin, daar kwaamt gij opgetogen
 voor 't wroetelend menschdom: rond uw hoofd schong licht voor zijn verstand'
 den ongetoomden driften droegt gij wetten in uw hand,
 der krankheid bekrachten, en, gij zelf zijn onderwijzend voorbeeld,
 daar hooge wees uw mond en hand het wijd ontvlogen Oorbeeld
 van Orde en Vrede en Zaligheid. En in het licht dier zon
 hervond het Menschdom zijnen weg, en 't stijgen herbegon.
 Doch rond des dooden Gieren prooi vloog 't Noorden aan 't krioelen
 ontembaar. Maar in 't midden van der stammen dreigend woelen,
 daar stond de Kerk, en langzaam uit dien chaos wijd en diep
 den wonderliken volkentocht der Middeneeuwen schiep,
 dien men, de kruisvane aan het hoofd, ter hooge steile kimmen,
 ontzaggelik, bont en prachtig, naar het Oorbeeld op zag klimmen,
 zoo schoon, zoo grootsch, dat de ooge er niets dan pracht en grootheid ziet.
 Want, schouwt naar de edele zon, daar ook ziet gij de vlekken niet,
 zoo schittert hare glans. Zoo ook ontsnapt aan wondrende oogen
 de wandaad langs den weg begaan terwijl de volkeren togen
 in wonderliken stoet. Helaas! in goddelike edelheid
 voert ook de kerk het teeken meê van hare Menschlikheid.
 en, hoe zij ook de volkeren met moederlike zorgen
 verpleegde, in den gekruiden grond bleef 't kwaad als kiem verborgen,
 en duizend malen schoot het op in wilde weeldrigheid
 tot Onkruid van Verdorvenheid en van Weêrspannigheid.
 Gevloekt de Wargeest die, als 't waar' van duivelen bezeten,
 der volkeren eensgezinden tocht voor goed heeft losgereten!
 Bot schold hij de oude Leidster uit, en wilde vrije baan,
 en vele zielen waren rijp den razer bij te staan,
 en ijlend liep de stoet uiteen, en, vijandlik gezonderd,

toog schare tegen schaar het zweerd, en blixemend losgedonderd
 joeg de Oorlog al de volkeren dooreen in wilden strijd.
 En, wen de worsteling stille viel, doodmoê, sinds langen tijd
 was orde en eensgezinde tocht met 't leidend woord vergeten:
 elk volk doolde op zijn eigen, met een zwaargesmeden keten
 als lastdier aan den wagen vast, waar, pracht- en weeldezat,
 Aleenheerschap, de roede in de hand en schier aanbeden, zat
 almachtig. Maar de Menschheid was te vroed en te oud van eeuwen
 om der Nature stemme niet te hooren aan het schreeuwen;
 het kittelde in de zielen een ontzaggelike wrok,
 de Volkeren schouwden naar den troon lijk leeuwen uit een hok.
 En 't was der menschen schuld niet dat een zeemgetongde Bleter¹⁾
 geboren wierd, en, nevens hem, een lage kale Greter,²⁾
 een aap, een conterfeitsel van vernuft en van genie,
 die beurtlings kromme sprongen sprong of kroop op blooten knie,
 en, des als vorstlike aap verguld, door alle nietigheden
 en al wat maar kon kruipen wierd als weerde God aanbeden.
 Neen 't was haar schuld niet, noch dat haar het tweetal dranken bood
 vergiftig, dat haar rede en zin, geweten schier, ontvlood,
 en dat zij voor de Waarheid bot en lompig leerde grimmen,
 en grijpen in dolzinnigheid naar bonte hersenschimmen.
 Zij zocht, zij greep, zij woelde, en eens stond zij almachtig op,
 verbrijzelde den wagen en den Afgod zijnen kop;
 en de oude wereld schrikte bij der zinnelooze schruwlen³⁾
 en huiverde bij harer woede afschuwelike gruwlen.
 En zie, daar stond zij, vrij van band, ontzaglik, en zag rond,
 doch nergens spoor, noch wegen, noch gewezen richting vond.
 Vol dwaling, drift, verlangen en vervalschte heugenisse,
 der tijden lessen onbewust en der geschiedenis,
 nog dronken van 't vergoten bloed en het vergiftig sop,
 viel zij aan 't werk, de duizeling nog woelend in den kop.
 Zij werkt, zij werkt. Gij, Dichter, schimpt en blixemt op die booze.
 Ha! Dichter, wees rechtveerdig. Men verwijt geen zinnelooze.
 Verwijt haar angstig zoeken niet. Want in die rustloosheid
 leeft immer nog 't verlangen, merk van 's Menschen edelheid,

1) B l e t e r : blater.

2) G r e t e r : schimper.

3) S c h r u w e l e n : gillen.

naar 't wijd ontvlogen Oorbeeld waar de Menschheid achter schouwde
 en pijnde de eeuwen door; waarom zij hare Babels bouwde;
 dat zij aanriep in profetie en dichten en gezang;
 dat haar verdwalend razen deed; dat zij, door wilden dwang
 verpletterd, nog onduidelik ginds met haar gebroken oogen
 vervolgde; waar de volkeren binst den Middentijd naar togen
 in orde en stoet; dat steeds voor uwe bliken rijst,
 en dat gij, zonder inzien nog ontzag, ter kimme wijst;
 dat eigenste; zij langt er naar in 't krielend rustloos leven,
 doch vindt het niet, verblind, verdwaald; en wanhoop sert haar streven
 tot zinloosheid. Gij roept; O! staak het goddelooze werk,
 en kniel: daar schingt het Kruis, daar wacht de moederlike Kerk.
 Het Kruis, de Kerk! Helaas! zij kent, verstaat ze niet. Bedrogen,
 is onvervalschte heugenis, Geschiedenis, haar ontvlogen;
 Geloof meteen; voor haren blik waagt alles ondereen,
 een Chaos; zij stapt, zij ijlt, gansch onbewust waarheên.
 Is 't hare schuld? Is 't hare schuld? Neen, neen, der vorige eeuwen
 draagt zij de schuld. Zij deugt, zij deugt! En, laat ze maar eens schreeuwen
 alsdat zij, vrij en ongetemd, almachtig, vroed en wijs,
 geen Pauzendom behoeft nog geen onfeilbaar onderwijs;
 en laat ze, groot en machtig lijk ze is, al zegezingen,
 den opstand eindelijk der Natuur verwinnen en bedwingen,
 haar krachten en haar machten al in ijzeren banden slaan,
 dat ze onderdanig slaven en haar te gebode staan;
 en laat haar dan hoogveerdig soms op de eeuwenoude Rotsen,
 met deze en hare krachten al, in storremloopen botsen;
 en laat ze, in haren trots en waan, met tuigen en gedacht
 haar Babels bouwen, die zij zelf des anderdags belacht;
 en laat haar onverschillig op der Weelde kussens rusten,
 of wild en dronken storten in den schoot der geile Lusten,
 en, trillend op dat bedde, hoofd en zinnen in de war,
 God loochenen, den beker in de hand, lijk Balthasar;
 ziet hoe zij al met eens ontstelt en huilend vliegt aan 't zoeken;
 hoor welke namen zij aanroept, en hoor ze namen vloeken.
 Zij roept naar Orde en Vrede: ja, God is het dat zij zoekt,
 en, durft zij nog voor zijne Kerk niet knielen, krachtig vloekt
 zij toch door harer dichtren mond den zeemgetongden Bleter

die haar misprees, en, bovenal, den aap, den kalen Greter,
 die, uit de diepten en het slijk waar hij te kruipen lag,
 de spotgeest in een menschenlijf, al wat hij hooger zag
 bespoog; en in het beeld van die haar serden en ontbonden,
 vervloekt zij met een half berouw de reusachtige zonden
 wier vloek zij draagt, wier straf ze stuwt door blinden bangen nood.
 O Eeuw, gij Negentiende, spijs uw zonden, gij zijt groot!
 U sert berouw, gij zoekt, gij streeft; u woude ik niet verminderen.
 De kim bevroedend streve ik mede ik ook, een uwer kindren,
 die gij naar uw gedaante en met een ziel naar de uwe schiept.
 Helaas! het spreiden nevelen waar der Toekomst kimme diept.
 Hij die het als zijn roep aanziet de tijden voor te loopen
 en waant daar hoeft voorzegging toe, die poogt ons te doen hopen,
 en wijst ter twintigste eeuw, en zingt triomf. Helaas! Profeet,
 en paai ons met geen droomen en voorzeg hetgeen gij weet.
 Geleefd met bloote zekerheid! En, moeten wij ja sneven,
 wij banen wegen en wij zijn op gang, wij streven, streven!
 Het is de rechte richting die geëerd wordt en geloond,
 en ja, zoowaar een Godheid in den hoogen Hemel woont,
 al mocht tot op den laatsten dag de Weêrstand zegezingen,
 dan toch moet, alles noemend bij zijn naam, de Waarheid schingen
 en, 't Oorbeeld openbarend in den glans der Zekerheid,
 verzaden wie gezucht heeft en gestreefd - in de Eeuwigheid.

1878.

Trouwlied

Op muziek van Peter Benoit

Door woelig jonglingsleven,
door bonte jonlingsdroomen,
gelijk eene Elve aan 't zweven
in lichte morgendoomen
ontwaart de Man de Liefde - een tooverachtig beeld
dat, troostend en belovend, gedurig rond hem speelt.

Pas eerst in haren bloesem,
het blozen op de wangen,
de Vrouw voelt in den boesem
een vreemd gedurig langens
naar een aanbeden wezen dat, rustig in zijn macht,
haar tederheden loonend, haar steunt en op haar lacht.

Eens daagt voor 's Jonglings oogen
zijn droom - een levend wezen.
Hij spreekt - Zij spreekt bewogen,
en laat hem in haar lezen -
En Hij die schikt en zegent vereent een zalig Paar.
Zij blijve met Hem zalig en zalig Hij met Haar!

1878.

Dichterheildronk

De dichter heeft van kindsbeen af een jonge vrouw gekend,
 die rijk begaafd met deze wondere schatten,
 wier smeekende onweêrstaanbaarheid de vrouw het liefste schepsel
 van Godes wonderbare schepping maakt,
 te midden van een landeken - wiens kankerend ontworden
 nog liefst de vrouw tot alledaagschen nieting
 ontadelt - hare gaven hield en, elkendeen verheugend,
 lijk wondere bloemen rond haar geuren deed.

De dichter heeft die vrouw gekend, bewonderd, fier en blijde
 heur naar het bloed zoo nauw verwant te zijn,
 dat ze, in 't eenvoudig leven der aartsvaderlike volkeren,
 voor hem den naam van zuster dragen mocht.

Soms is hij, uit de rustloosheid van 't woelig jongelingsleven,
 bij haar een stond die vreugde komen zoeken,
 die deugdelik rond die wezens straalt, wier reine vreedzaamheid
 zoo mild en teêr de vrouwelijkheid doorbeeft,
 gelijk men door 't albasten vat een roode vlam ziet trillen.

En in zijn eigen heeft hij dan gezeid:
 'Heil voor den man wiens beeldnis eens dat herte binnendringt,
 naar wien die ziel eens aan het wagen gaat,
 ontsluitend, openstroomend; heil den man die eens mag baden
 in dezen lang vergaarden liefdestroom,
 en in die adele vrouwlikheid zijn manlikheid verkwikken.'

Hij is gekomen, hij die komen moest.

En lijk in de eeuwige orde der Natuur, het zierken steeds
 het eenig zierken vindt hem voorbeschikt,
 en beide aanstonds elkanderen bekennen en harmonisch
 te samen in het rustloos ijlen vliegen:

zóó heeft hij die ziel de ziel bekend, hare edelheden weerdig,
 zóó zijn twee wezens naar elkaâr gegroeid.

Het noodlot, dat zoo geren scheidt wat innige banden binden,
 en heeft hier zelfs de liefde niet geproefd;
 en na het fluisterend jawoord der gelukkige verliefden,
 zoo dikwijls met den 'goeden nacht' gewisseld,
 vóór 't altaar, dezen morgen, lood het jawoord der Verloofden,

door 's priesters woord bezegeld in Gods naam.
 En dat zij daar nu tronen, sinds vijf uren onafscheidbaar.
 ter luide feest van magen en van vrienden
 - Hij in den manneliken trots de vrouw die hij verloor
 met volle recht 'mijn vrouw' te mogen noemen -
 Zij vol dier lieve ontroering, die het vrouwlik hert wel afkomt,
 wen eenige uren slechts haar van de stonde
 nog scheiden dat zij, 't feestgerucht ontvloten en de wereld,
 de Bruid den blik des Bruidegoms zal ontmoeten
 voor de eerste maal getween alleen. - Hier sprak de dichter geren
 het woord dat steeds een feest van hem verwacht.
 En schalenklang en stemgerucht, vrijpostig onderbrekend,
 al is men hier zijn tale niet gewoon,
 noch Poësie, zoo menschelik een woord te hooren voeren,
 hier heeft hij, in zijn jeugdig vrij gedicht,
 een ader willen storten van het zwellend dichterherte.
 En op oudvaderlandsche wijze nu,
 zijn dichterlike rede tot een heildronkbede sluitend,
 hier heft hij nu het gistend glas omhoog,
 en roept, gelijk een skald van uit den goeden ouden tijd:
 'Gij, die der Echtgenooten vrienden zijt,
 en des bij leutig bruiloftsfeest in hun geluk verblijdt,
 laat op elkaar de volle bekers klinken,
 en wilt ter eer van 't jeugdig paar den ouden heildronk drinken,
 het plechtig sein van wensch en van gebed,
 opdat hen nauw en nauwer steeds de zalige liefdewet
 voor 't leven binde als goeden man en vrouwe,
 opdat het zalig huisgezin, als loon van houwe trouwe,
 welhaast nog zaliger zich volledig vind'
 harmonische drijvuldigheid van vader-moeder-kind.¹⁾

22 Jan. 1879.

1) Gedicht aan zijne lieve nicht, juffrouw Elodie Cauwe en haren achtbaren echtgenoot, heer Hector Titeca, op hunnen blijden trouwdag opgedragen.

Doodsanctje¹⁾

De Dood - des menschen straffe - is altijd pijnlik: s c h e i d e n ,
't is waar; maar, Bruid van Wie der Dood de doodsteek gaf,
daar staat de Kerke ons bij; en, waar ze een lijk afleiden,
wijst zij den tranende oogen Hemel, Altaar, Graf:

den Hemel, waar geloof en hope ons 't heil beloven
der eeuwge vrede en der onstoorbre zaligheid
met wie ons dierbaar was, vereend voor de eeuwigheid;

het Altaar, waar de almachtige bede stijgt naar boven
die, 't element gelijk, dat ginter hooge blauwt,
gedurig in genaderegen nederdauwt
in onze zielen, in de zielen daar beneden

wie 't laatste vlekjen 's Hemels ingang nog verbiedt;

het Graf, waar rust wie 't leven derwijs heeft doorleden
dat ze ons - den besten deel - het voorbeeld achterliet
eens levens, stille omgeurd van deugden en gebeden.

O ja, met die gedachten, hoe het herte ook bloed',
de droefheên worden zalig en de tranen zoet!

1) Doodsanctje: prentje, met een tekst op de keerzijde aan vrienden en kennissen gegeven tot aandenken van een overledene.

Deuntjes op Mher Pastors dag gevierd ter Borgerschole

(Voor de kleinen)

I.

Mher pastor 't is vandage
uw feestelijke dag,
en daarom ziet ge in 't ronde
zoo menig blijden lach,

Herhaal.

En daarom zingen,
zingen, zingen, zingen,
en klakken handjes om ter meest
bij uw blijde feest.

en daarom op de muren
is alles strek en lint,
behangen en bewimpeld
en feestelik gepint,

en daarom waar ge de oogen
ook wendet in het rond,
zijn 't blomkens en kapeelkens
zoo geurig ende bont,

en daarom staan uw kleene
al zoo wel opgezet,
met hunne beste kleeren,
zoo proper ende net:

Gij immers zijt Mher Pastor,
en wijze kindervriend,
en pinting ende viering
't is al zoo wel verdiend.

(voor de groote)**2.**

Wij gingen gistren wandelen
 door bosch en veld in de achternoen,
 en zeiden aan malkanderen:
 wat willen wij voor morgen doen?

We zeiden dat wij gingen
 vergaren bonte blomkens fijn,
 en 't schoonste liedje zingen
 opdat uw feeste schoon mocht zijn.

De zuster zei: 'k wil zorgen
 dat 't liedje klinke en danse wel,
 wij leeren 't tegen morgen
 en geven 't af met snarenspeel,'

En wij dan door de velden,
 langs weide en beke en boschken rond,
 van blom tot blomme snelden,
 vergarend ons kapeelken bont.

Mher pastor, wil ontvangen,
 uit 't diepste van ons hert gejongd,
 veel meer dan onze zangen,
 veel meer dan ons kapeelken bont:

die blommen en die liederen
 en al dat wierd ter feest bereid,
 iets grooter wil bedieden:
 Ons' liefde en onze dankbaarheid.

naar G.V.

1876 (rhetorika).

Prologe ter kollegieprijsdeeling te Iper

Kleintjes in middeleeuwsche drachte zingen op oude wijze:

In den goeden ouden tijd,
 zoo 't ons heden wierd gezeid,
 zonden zij de jonge knapen
 bont gepint¹⁾ met schild en wapen,
 preusch lijk dertig, met fatsoen
 allerhande konde doen.

Heden schoeit ons deze feest,
 zoo gij ziet, op ouden leest.
 Zij, de groote, gaan met velen
 zingen en musike spelen
 en, verkleed, met scherp geding²⁾
 maken twist uit lacheding³⁾.

Maar wij, kleine, staan hier fijn
 in de pane⁴⁾ en in 't satijn,
 heusch en hoofsch vooruitgezonden
 blijde boodschap te verkonden,
 en die boodschap liefgetal⁵⁾
 is dat men beginnen zal.

April 1879.

- 1) p i n t e n : versieren.
- 2) g e d i n g : rechtpleging, al pleitend en strijdend.
- 3) u i t l a c h e d i n g : om de leute; niet uit ernst.
- 4) p a n e : fluweel.
- 5) l i e f g e t a l : liefallig.

Veldslag

Uit beider kimme rolt een heir,
ontelbaar oorlogstij.
Elk legerhoofd rolt in den kop
eene reuzige schaakpartij.

Eens morgens valt het spel aan, bij
het schettren der klaroenen
en, is het schaakbord uren wijd,
daar staan millioen pioenen.

Dan dondert elke verte. Een wolk
spreidt stikkend over 't veld
en duikt hetgene een ijselik
gerucht der wereld meldt.

Soms scheurt de wolk. Een bende tiegt.
Het hagelt uit de verten.
De bende sluit, verdund, en stormt
vooruit al lijken terten¹⁾.

Ofwel, nog schrikkeliker: 't is
een bots van schaar op schaar
die blinde worstling samenwringt
en smeiert²⁾ op elkaâr.

Soms jaagt, in wilde vlucht, voorbij
een aanval van schadronnen,
of rolt al over 't daverend veld
een droeve vracht kanonnen.

1) al tert en : al vertredend.

2) smeieren : pletteren.

't Gerucht versterft. De wind verdrijft
de kruitwolk, en daar strekt
een urenwijde vlakte met
verwoesting overdekt.

Tot gruwlik doof rumoer versmelt
de klacht van duizend smerten.
Uit 't Oosten rolt de kille nacht
en 't laait in alle verten.¹⁾

1878.

1) Dit stuk is eene andere lezing van Veldslag in 'Eerste gedichten.' Wat de dichter in dit weglief maakt het onderwerp uit van: 'Twee vorsten voeren veete.'

Twee vorsten voeren veete.

Twee vorsten voeren veete,
twee legers voeren strijd,
twee volkeren moeten lijden
om hunner vorsten nijd.

Maar 't schijnt vorst A is heden
blijmoedig opgestaan:
daar zal een looze staatsman
van vrede spreken gaan.

Doch over beide landen,
blijft de oppervorst de Dood,
zijn drij trawanten jagen:
Krijg, Pest en Hongersnood.

En beide volkeren zuchten
met overreden borst,
doch vieren elke zege
van vader 'God den Vorst'.

Intusschen brengt een staatsman
tractaten welbezind,
doch 't komt nog op geen vrede uit,
vorst B is slecht gezind.

1878.

Avond

Ik vluchte geern de stede bij het dumsteren¹⁾ van den dag.
 De zon smelt weg doch monkelt nog een rooden avondlach
 alover 't veld dat, uren lang doorploegd en omgereden,
 nu rusten gaat. Nu rusten ook des landmans moede leden.
 Daar staat de brave boer en leunt op zijnen warmen ploeg,
 en vaagt zijn eerlik zweet af, en: 'tot morgen uchten vroeg'
 is zijn gedacht, daar hij een stond zijne oogen en gepeinzen
 alover 't veld, dat daar zoo schoon geploegd ligt, heên laat reizen.
 En dan beziet hij nevens hem de kinders hand in hand,
 die spelend achter vader zijn gekomen op het land
 waar hij hun brood wint, en geen stonde en pozen noch en zwijgen.
 Maar hij en spreekt geen enkel woord, maar grimlacht in zijn eigen.
 Waarom? De brave man en zou 't niet weten zoo gij 't vroegt;
 maar 't is voorzeker omdat hij zoo neerstig heeft geploegd,
 omdat zijn land daar open ligt, zoo schoon, voor veite en wateren,
 en dat de kleintjes rond hem zoo onschuldig zijn aan 't tateren
 gelijk de vogels onder 't loof en door het hemelsblauw.
 Het afgewrochte peerd houdt stand bij 't lang verwachte 'Hoû!'
 En 'keere' zegt de boer, en 't peerd knikt doomend²⁾ zijne mane,
 en telt vermoeid de steenen van de rood beschongen bane
 met klinkende hoeve, wijl na hem de ploeg den steenweg slaat.
 Te midden zijne kinderen, gerust en kalm, daar gaat
 de landman met gebogen hoofd, vermoeid maar 't herte in vrede.
 En allen groeten met een kruis of met een korte bede
 't eenvoudig wit kapelleken dat aan den ingang rijst
 des kronkelenden eerdewegs en 't peerd te keeren wijst
 langs hage en dijk en wegelken dat de elzentronden zoomen.
 Zij komen aan het pachthof met zijn breede lindeboomen
 en Onzelievevrouweken verscholen in de blaên.
 En moeder die ze naderen hoort komt in het deurgat staan
 met 't kleintje, en, wijl de kinderen een liedje uit schole kraaien,
 doet zij het dansen op haar arm en zijne handjes draaien;
 van hare lippen loopt de lach op 's vaders moê gelaat,

1) dumsteren : avondschemeren.

2) doomen : dampen.

en 't kindeken lacht mede omdat het niets eraan verstaat.
 Het huisgezin trekt bin. Reeds lang is 't kaafken¹⁾ aan het rooken,
 en leutig hangt de papbrokke in den zwarten heerd te koken.
 De roode sching der avondzon klimt over 't huis en sluikt
 allengskens langs den druivelaar die muur en daksken duikt
 met weelderig gebladert en met bloesems vol beloven.
 Daar binnen worden stoelen luid der tafel bijgeschoven.
 Het bidt een kind een kort gebed, zoo leutig half verstaan
 en kinderlik gestameld, dat wie luisterend bleef staan
 moet lachen wijl zijn hert ontroert bij 't lijzig vluchtig zingen
 der poësie die schuilend leeft in de alledaagsche dingen.
 Heel 't huisgezin zegt 'amen', en dan klinken van alom
 de lepels rond de tafel op pateel²⁾ en aarden kom,
 te midden vrolik stemgerucht in allen toon en mate.
 Wat later komt men buiten, en dan zit op d'houten zate³⁾
 voor 't huizeken de brave boer en volgt, gerust en kalm,
 in onbepaald gepeis verdiept, de kronkels blauwen walm
 uit zijne pijp; nevens hem rust zijne vrouw, de goede,
 en rond hen tateren onbezorgd hun kinders wel te moede.
 Alleen het kleintjen is te kort dat in zijn wieg nu ligt
 en slaapt gelijk een rose. Maar allengs heeft 't roode licht
 der ondergaande zon het dak bekroond en d'hooge boomen
 met vurige kroon; nu sterft het uit, de blauwe verten doomen,
 het dumster smelt gedaante tot eene onbepaalde schim,
 en langzaam statig rijst de nacht ter donkerende kim,
 De vader smooit en zwijgt; hij is vermoeid. Met welgevallen
 laat moeder hare blikken soms op hare kinderen vallen
 en grimlacht in haar eigen, en zij klapt met hen en speelt.
 En eenvoud schept den bonten groep tot ideale beeld.
 Doch zoetjes wordt van langs om meer het lachen en het spreken,
 want diepe rust en stilte spreidt nu de avond langs de streken;
 't zijgt alles; slechts van tijd tot tijd roert een gelispel in
 der linden kruin. En onbewust horkt⁴⁾ 't zwijgend huisgezin.
 En, nader moeder dringend, schouwt een kind of dat gefluister

- 1) k a v e : schouw.
- 2) p a t e e l : plat bord.
- 3) z a t e : zitplaats, zitbank.
- 4) h o r k e n : scherp toeluisteren.

soms geen verkeersel¹⁾ wezen zou dat wemelt daar in 't duister
 en nadert, eene heks, een geest, een zieltje uit 't vagevuur, -
 een dezer vreemde telgen van het heimlik nachtlik uur
 en 's volks verbeelding bont en wild, die leven in de sagen
 rondom den landeliken heer bij 't vriezend winterwagen,²⁾
 van eeuw tot eeuw verdicht, verteld en gretiglik aanhoord,
 poësis der eenvoudigheid, met levend beeldend woord...
 Maar droomig werkt de vaak reeds op de kinders hunne zinnen,
 en vader geeft ze een kruisken elk en moeder leidt ze binnen;
 men hoort de kloefkens³⁾ stampen op den zoldertrap - en dan
 een stond gesuis - en dan 'goên nacht' - dan niets meer. - Bij den man
 komt weêr de vrouw, de moeder bij den moegewrochten vader,
 en zij en zeggen al niet veel, maar schuiven beiden nader,
 en laten zwijgend hunnen blik en droomerig gepeis
 in 't ronde zweven, onbewust, in onbepaalde reis,
 gelukkig, 't hert in vrede, vol van dezen schoonen avond
 zoo onbegrijpelijk zalig, zoo verkwikkend en zoo lavend
 voor wie den alledaagschen plicht van zwoegen is gewend.

O rust en vrede, zaligheid mij vreemd en onbekend!

1878.

- 1) verkeersel: spook.
- 2) winterwagen: stormen van den winter
- 3) kloef: houten schoen, holsblok.

Avondhoorns.

'k Hoore tuitend hoornen en de navond is nabij.
GEZELLE.

Rood zinkt de zon bachten 't donker geboomt,
stil donkert 't veld door een nevel gezoomd,
zacht deunt een hoorn en de verte weerdeunt,
een jager droomt op zijn vuurroer geleund.

j' Horkt en hij zet ook den hoorn aan den mond.
Zacht deunt zijn hoorn en weêrgalmt in het rond.
Naderend wordt hem het antwoord geschald.
Heil wien men antwoordt wen dumstering valt!

Van uit de bosschen een jongeling spoedt,
nadert den vriend met den deugddoenden groet,
't antwoordend schallen in tweezang versmelt,
sterft langzaam weg over 't donkerend veld.

op Duitsch musiik.

Dec. 1877.

Door de bosschen

De bosschen strekken uren wijd. Daar waren eertijds paden
 en brugskens, waar men nu verdoolt en springen moet of waden.
 Om alles te genieten wat er te genieten valt
 van boschgenot, vooruit langs waar het bosch het pad versmalt.
 De struiken staan, tak in tak uit, lijk deftige struiken plegen.
 Zoo worden wij voor ons genot betamelik geslegen.
 Geen pad meer. Sa, de stokken hoog, den vijand afgeweerd,
 en al wie filosoof is mompele iets van geeseling weerd.
 En waarlik, voor zooveel wij zien, bij 't geeselen der gezichten,
 zeer schoon hangt in het bonte loof de zon duist bonte lichten.
 En dan, hoe grootsch, waneer de reizer al met eens, ontsteld,
 van uit het krakend schaarhout over eenen afgrond helt.
 Een afgrond, waar des nachts, dier wouden waterspoken pletsen,
 hoe dichterlik... vooral voor wie niet teer is van het gletsen...
 In 't keeren ziet de zonne rood van tusschen het geboomt,
 en langzaam stijgend komt de mist de grachten uitgedoomd.
 Traag voelen wij, rondom ons, een Septemberavond spreiden
 en langzaam onze breinen tot fantasiën bereiden.¹⁾
 Ons stokken schijnen roeren in die roode zonne. - Zwijg!
 Een tuithoorn ginds! Men horkt. Daar valt het woord de boerenkrijg.
 Welhoe, blauwvoeters, franc-magons, nilisten, radicalen
 uit Warschau...?²⁾ Hewel ja, indien het nood deed, zonder dralen!
 Vergetend en vergevend dwang, verraad, schijnheiligheid,
 vervolging onzer broeders door gekrenkte h o o v e r d i g h e i d ;
 betrouwend: W a r h e i d zetelt buiten A zijn heerschappztheid,

- 1) Door de twee volgende verzen staat er: T e h e r d i c h t e n . En door de rest een kruis en melding: h e t o v e r i g e a c h t e r g e l a t e u ? - Het vraagteken langs achter beduidt dat ik naar goeddunken mag handelen. Ik zie er mijn broer te levendig in weer, en ik herrinner mij te goed een wandeling waarop we samen 'brigands-speelden' dat het mij zou spijten dat deelken achter te laten.
- 2) Warschau, bedoeld wordt het klein seminarie van Rousselare, waar de blauwvoeterij ontstaan is; men gedenke zijn spel: De studenten van Warschau.

B. zijnen buik, C. zijne valsche tronie, D. zijn platheid;
pro aris et pro focis, zijn wij nog bekwaam den boer
te roepen: Men mishandelt, men misprijst u: hier is poêr!
En in de gracht den tocht te beiden nieuwer dwingelanden,
om op den waalschgebekten troep brigandskruit los te branden.

Wijdschate, September 1879.

Op de vijvers van Dickebusch

Glad als een spiegel spreiden, in een schoonen achternoen,
 de stille vijvers, heel en gansch omsingeld in het groen,
 en door den lischzoom uitgesneên op honderd drollige wijzen.
 Ginds ver ziet men den Kemmelberg in lichten nevel rijzen.
 Een schuitje aan boord gereed, verzoekt ons tot... voorzichtigheid.
 Toch 'w i l men, z a l men varen' luidt de stem der - Meerderheid?
 - Neen: slechts de stem die lacht met meer- en minderheden,
 de stem van 't recht, 't almeesterschap van 'die gheploghenheden
 sinds vader Adam' - die ons meer dan één slecht voorbeeld gaf.
 'Jongvrouwen, als het u belijft, neemt plaats.' Wij steken af...
 Wee! algemeene beving ende smeeking! 't Was te vreezen.
 Het jongste is reeds godvruchtiglijk zijn akt van berouw aan 't lezen
 En, om het maar te zeggen 'lijk het is, het water, hel
 en klaar, verraadt een afgrond, en het schuitje wankelt fel.
 - 'Hier, broeder, uwe staak, en zet u!'¹⁾ Regelmatiger baren
 slaat onze vaart, den stuurman dringt de maat in 't lijf. Wij varen.
 De meisjes strekken op de bank zich, lonkend met een zucht
 van welgevallen. Zij bezien de kimmen en de lucht,
 en baden in den zonneschijn, en druilen bij 't geklater
 der liedjes die de stake speelt al plompd in het water,
 zoo statig, net als had het meer, met hun bezoek vereerd,
 zon, schuit - en stuurman op den koop - e x p r e s gecommandee
 De stuurder, hij, hij stuurt, en denkt, al monklend voor zich turend
 'Zóó gaat het steeds: het vrouwken v a a r t, de man staat recht - b e s t u r e n d.'

15 Januari 1880.

1) Dat was ik.

Nachtlik varen

Lied

Een stille zomernacht lag over land en water
weerspiegeld onbewolkt, gesternd en ongestoord.
De riem sloeg traag op mate en 't klonk in zacht geklater,
een wonderlik accoord.

Ik voelde door mijn hert de dichterminne stroomen.
't Scheen alles toch zoo lief, zoo schoon in mijn gedacht,
en zalig wiegde mij in wonnewevend droomen
die tooverende nacht.

Ik droomde een schoonen droom van houwe trouwe minne.
Sinds leerde ik hoe men liegt met oogen hert en mond.
Sinds vlood de schoone droom, maar diep in ziel en zinne,
mij bleef de blijde stond.

9 Wintermaand 1877.

Toovernacht

Op muziek van Felic David.

Ha de avond spreidt en in 't wordend donker
smelt het bonte veld dooreen,
in het hemelsblauw bevet stergeflonker,
door het lisch trilt zacht geweene;
maar leutig spoken de donkre tronken
in de schaûw des eikentrans:
de wiemkens krinklen er rond al ronken
in den wilden wiemedans,
de nekkers in de duikers spelen,
en de harige merrie waart.

De maansching in den vijver spiegelt
en over lisch en gerskant wiegelt.

Met zacht geklater

daar rimpelt 't water:

een lichte reie zwemt al zingen

en slaat op mate 't meer in kringen,

de baarkens bij het zinlijk wenden

al kabblen dertlen om hun lenden,

en 't maanlicht doet in 't waterswansen

hun schoone blanke lijven glansen.

Het zijn de minnen...

bewaak uw zinnen.

Ha de avond spreidt enz.

Het land van Utopeia

Uit het zangspel: A r n o l d .

In het land van Utopeia
groent en blauwt eene eeuwige mei,
glanst eene eeuwige lentezonne,
zingt eene eeuwige vogelenrei,
blinken marmeren sloten tusschen
myrtenwoud en waterkant,
en het is een zalig land
't land van Utopeia.

In het land van Utopeia
draagt elk herder vurige min
tot het puur oetherisch wezen
eener vorstelike engelin,
wier getrouwe wederminne
zedens tart en edelstand,
en het is een zalig land
't land van Utopeia.

Och het land van Utopeia!
Hoe gewillig het lief ook zij,
trilt haar luchtige volmaaktheid
des verliefden greep voorbij;
edoch hoe platonisch ook, hoe
feller zijne liefde brandt,
en het is een zalig land
't land van Utopeia.

Duitsch beleg

De nacht ligt over veld en steê
ter wallen waken wachten,
doch zien die stille werkers niet
die wroetelen in die grachten.

De zonne schingt op veld en steê,
ter wallen waken wachten:
des vijands kamp ligt stil. Wat wroet
die manschap in die grachten?

De nacht ligt over veld en steê,
ter wallen waken wachten...
Alarm! het weerlicht over 't veld,
het dondert uit die grachten.

En brandend spuwen ze op de steê
die bofte¹⁾ met haar machten.
Zij stort, bezwijkt. - Dat is het werk
dier manschap in die grachten.

1878.

1) b o f f e n : zich roemen, praten.

De Zwane

Des hemels spiegel, mild en frisch,
de lucht in 't ronde lavend,
daar ligt de vijver maagdelik schoon
in stillen zomeravond.

En kalm in haren avondlust,
bij 't zoet gesching der mane,
ligt langzaam drijvend op het meer
de droomerige zwane.

De dichterlike vogel mint
het maagdelike water,
en baadt wellustig, spiegelt, drinkt,
aanhoort het lief geklater.

En onbewust bemint hem 't meer
en streelt zijn blanke veder,
en klatert zacht en spiegelt hem
zoo teêr zijn beeltnis weder.

Doch weiger¹⁾ en bescheiden in
bewondering verslonden,
nooit heeft des vogels reine min
die maagdelikheid geschonden.²⁾

14 Mei 1878.

1) *w e i g e r*: niet vrijgevig, omzichtig.

2) tot verduidelijking van 't *z i n n e b e e l d*, voegen wij de eindstrophe van het handschrift:

Zoo dichte ik - doch voor mij alleen,
onschuldig kind - den avond
dat gij mij spraakt, zoo onbewust
een dichterziele lavend.

O nacht

O nacht, o nacht, o schoone nacht!
 Langzaam zonk in roode pracht
 de eedle zonne en smolt in 't glimmen
 en het blaken van de kimmen,
 smolt... en al met eens 't was nacht,
 en al met eens 't was nacht.

Koninginne van den nacht
 in den onbewolkten hemel,
 zwemt de mane in 't blij gewemel
 van haar pinklende eerewacht.

D'hemel waar de mane licht
 wederspiegelt in de vlieten,
 die verzilverd henenschieten
 klaar in 't donkre van den nacht.

Ondertusschen lijze¹⁾ en zacht
 door de kruinen van de boomen
 lichte windjes ruischen komen
 in het stille van den nacht.

Al met eens geeft alles acht,
 alles zwijgt en Godwaarts klemmen,
 door de stilte wondre stemmen,
 't lied des zangers van den nacht.

Nachtegale, windje zacht,
 klare beke, zuivre hemel,
 manesching en stergewemel:
 lofzang tot des Scheppers macht.

1) l i j z e : teder, stil.

Baskisch Volkslied

over den slag van Ronsevale.

Het galmt een lange noodkreet langs der Escualdunacs bergen;
de bergbewoner horkt en komt op zijnen dorpel staan.

‘Wie daar!’ roept hij ‘wat wilt men ons!’ En van bij 's meesters voeten,
verrijst de slapende hond en bast gansch Altabicar doof.

Het nadert een gerucht van tusschen de engte bij Haneta,
het doof versmolten gonzen van een langen legertocht.

Doch aanstonds seint de koeihoorn langs de hooge bergentoppen,
en somber scherpt de bergbewoner pijlen op den steen.

Zij naderen, daar zijn zij. Welk een schrikkelike hage lansen.
Hoe fladderen die pennoenen bont, hoe laait het bliksemend staal.

Met hoeveel zijn zij? Tel kind. Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven,
acht, negen tien, elf, twaalf, dertien, veertien, vijftien, zestien,

Nog! zeven, achte, negen, twintig duizenden ontelbaar!
Sa mannen, helpt elkander deze rotsen uit den grond.

Laat ons den heelen boel er onder smeieren en begraven.
Wat hebben deze mannen uit het noorden hier te doen?

Wat hebben zij der bergbewoners rust te komen storen,
wie bergen dweerschen lachen met de pale en wille God.

De rotsen rollen, storten af en smeieren de benden.
Hoe spartelen al die leden in die woelige bloedige zee!

Vlucht, vlucht, al wie ter vlucht zijn peerd bewaard heeft en zijn krachten.
Vlucht koning Karel met uw roode kappe en zwarte pluim!

Uw goede neve Roland, uwer ridderen beste ridder,
viel in de slachting, waar zijn heldenmoed verloren liep.

Sa Escualdunacs, haastig nu de bergen afgestorremd,
en op der vluchtelingen drom den pijlenhagel los.

Zij vluchten! Ei waar zijn ze nu die lansen en pennoenen?
De bloedbevlekte zweerden schieten geene blixems meer.

Toe tel ze kind. - Nog twintig man, nog negentien, nog achttien,
nog zeventien, nog zestien, vijftien, veertien, dertien, twaalf.

Nog elf, nog tien, nog negen, acht, zeven, zes, vijf,
nog vier, nog drij, nog twee, nog een - geen een meer. 't Is gedaan.

Gij moogt naar huis met uwen hond naar vrouw en kinders, bergman,
kuisch uwe pijlen, bind ze aan uwen hoorn en slaap erop.

In 't donker zullen de adelaars hun aas geknabbeld vinden,
en eeuwig zullen beenderen liggen dorren in het dal.

16 Sept. 1879. Catsberg.

Aymerillot¹⁾

Karlemanje, keizer met den witgebloeiden baarde,
tiegt van Hispanie weêr en blikk bedroefd ter aarde.
O Ronceval, roept hij, o Ganeloen, verraar!
Trouwens, zijn goede neve Roeland sneefde aldaar
met heel zijn leger en de dappre twaalf getrouwen.
De bergman, die leeft in der oude bosschen schaûwen,
met zijnen hond, gerust en ernstig huiswaarts spoedt.
Hij kust zijn vrouwe op 't voorhoofd, zeggende: 'Alles goed.'
Op boge en hoorn heeft hij de bronne laten stralen.
En veler helden beendren dorren langs de dalen.

1) Zelfde onderwerp. - 'Légende des siècles.' Victor Hugo.

Raoul

Dit is Raoul, een knaap met rond gezicht,
 sleek haar, zwart oog en dungezaaiden knevel.
 - Hij ziet er vroo en vredig uit, zeer deftig,
 beleefd, gediensig, uit der mate vriendlik,
 O die Raoul is alleszins bevallig!
 Een warme ziel stroomt uit zijn donker oog.
 Soms zit hij daar en zwijgt en smoort al droomen,
 terwijl een lied door geest en mond hem zweeft,
 als hoorde hij geklangen en gezangen.
 - Raoul is muzikant, speelt wel 't klavier, en...
 - Zoo zoo? Voorwaar een aangename jongen.
 - Ha ha ha!
 - Waarom schiet gij in een lach?
 de ce baha que faut-il que j'augure?
 - Och, moet ik des u mijne meening zeggen?
 Gij zult gij ook misschien - het zou me spijten -
 mij als een dier hooveerdigaards aanzien,
 die Heine lezen, Byron en Musset,
 en al bewonderend dat vernuftig greten,
 allicht een oorbeeld naar dien trant betrachten.
 Fier, somber, eenzaam - in een spaanschen mantel -
 doorwand'len zij de wroetelende wereld;
 misachten en mistrouwen en misprijzen,
 en neuriën: Alles is komediespel.
 Betrouwen niemands trouw en nauwliks d'hunne;
 betrouwen niemands deugd, zelfs d'hunne niet;
 en aller zaken God en middenpunt,
 bejeegnen 't al met reusachtig misprijzen.
 Men wil soms hebben dat ik zulkeen ben,
 een soorte van een Mefistofelès.
 En zeg ik u wat ik, door dezen schijn,
 bij ondervinding hebbe leeren lezen,
 wie weet? Gij ook... Là changement à vue!
 God zij gedankt! Bezie en oordeel zelf.
 - Hoe is het op Gods wereld mogelijk?

Dat stom gelaat, dat levenloos groot oog,
dat u zoo dom in de oogen kijkt, terwijl
het aanzicht krimpt in kinderachtig kwaad-zijn;
die onbetaamlijke onbeschofte tale,
dat ongelooflijk bot en onverstandig twisten...
't Is hij nogthands! 'k Moet oog en oor gelooven!
- Kom, vriend, ge en hebt nog maar één kant gezien.
Zoo leert men op den eersten schijne voortgaan!
Maar steek dat uit uw hoofd, of anders wordt
gij eensgelijks een Mefistofelès!

Dec. 1877.

Beeldenis

Andere lezing van 'Raoul.'

Dit is Raoul - een jonge knaap
 met rond gezicht, sleek haar,
 een dungezaaiden knevel en
 een donker oogenpaar.
 Hij ziet er vroo en vredig uit,
 fatsoenlijk en liefallig,
 beleefd, dienstwillig - Die Raoul
 is alleszins bevallig.
 Soms schiet zijn blik de strale die
 een warme ziel bediedt.
 Soms zwijgt hij, smoort in stilte en droomt,
 terwijl een vluchtig lied
 hem op de lippen zweeft, als had
 een snare in hem gezongen.
 - Raoul is muzikant. - Zoo zoo!
 Een aangename jongen.
 Ha ha ha! - Waarom lacht gij nu?
 - Ach vriend het spijt mij zeer,
 dat, zoo ik des mijn meening uit,
 wellicht er een te meer
 mij voor een spotter houden zal,
 een koel hoegveerdig wezen,
 die Heine, Byron en Musset
 en dergelijk heeft gelezen,
 zich aller zaken midden waant
 en eenzaam - als een God -
 op 't arrem menschdom nederschouwt,
 en greet en terdt en spot;
 aan niemand anders deugd gelooft
 - en nauwlijks aan de zijne...

(Onvoltooid.)

De Arend

De koninklike Vogel op
der rotsen top gezeten
heeft grootsch en kalm de zon gezien
en d'hemelen gemeten.

Maar sluikend en venijnig komt
de onedele slang gekropen
en spiedt. En op den oogenblik
dat hij de vlerk wijd open

zijn vlucht reedt naar zijn koninkrijk
in 't glanzend zonzeschingen,
gelijk een vere prangen hem
verraderlike ringen.

Almachtig stijgt hij in de lucht
door zonneglans beschongen;
maar pijnlik lekt hem de open borst
't venijn van vurige tongen.

Stijg voort, o edele Eerzuchtige,
uw breede baan doorvaard,
en dat hij bijte - 't is uw lot! -
die lage Eerzuchtigaard!

1878.

Koning Freier

III.

Het lag een donker nacht gespreid op slot en zee en landen.
 En al wat leefde lag in diepen slaap.
 Maar in des grooten Hôgne's lijf was onrust met den slaap
 aan 't kampen, en hij druilde¹⁾ en droomde pijnlik.
 Voor dat hij op de legersteê zijn moede leden strekte,
 bezag hij langen tijd ter koele venster
 de zwartgeplekte donkerheid des hemels, en hij horkte
 naar 't ver geruisch van 't rusteloze zeerot,
 en zweeg in sombre mijmering. Dan, bij 't roode licht der toortse
 die spokkend²⁾ in haar bronzen handhaaf brandde,
 bezag hij lang en tederlik zijn vrouw, de schoone Hilde,
 en in de wieg den blonden Ragenär,
 zijn trots en Hilde's vreugd, en sprak geen woord, maar toen zij hem
 omarmend diep in de oogen schouwde, zag zij,
 stom antwoord op de stomme vraag, des krijgers oogen vochtig.
 Hij plaatste helm en schild en goede zweerd
 bij 't bedde, en hong zijn harnas grijs en glimmend op de wapens.
 Want zijne ziele pijnde met het knagen
 des voorgevoelen, waarschuwing van 't onverbiddelik Noodlot
 En lange plaagde hem de slaaploosheid,
 en wrong hij zijn leden op de kussens in het deksel,
 en rechtte zich en horkte naar de zee.
 En, nevens hem, leed van zijn leed zijn vrouw, de schoone Hilde,
 en, om zijne ongerustheid ongerust,
 vroeg zij de reden, bad en knees³⁾ en zuchtte, tot zij eindlik
 het somber voorgevoelen deelen mocht,
 en, zelf verschrikt, aan 't troosten ging gelijk de Vrouw kan troosten

1) druilen : even insluimeren.

2) spokken : knetteren, knapperen.

3) knees : van knijzen : klagen, gemelijk zijn.

Penteekening uit een schrijfboek van Albr. Rodenbach.

ter hulp onmachtig, maar den man zijn krachten,
bij 't storten harer tederheên, tiendubbelend. En langzaam
verwon de vaak des koenen helds gedachten,
en spreidde door zijn moede leên die rusteloze slaap
waarbij de geest, half wakker half in sluimer,
in wanstaltige schepping nog zijn koortsig werken voortzet.
En over hem gebogen hoorde Hilde,
met ongeruste ziel en de ooge ompereld en omneveld,
onduidelik woorden op zijn lippen zweven...

1878.

Vrede

't Was winter en 't wierd avond. In de kerk was 't donker nacht
 Een broeder, de lanteern in hand, ging sluiten, als hem dacht,
 met hoofd en lijf geleund lijk een die doodmoê is van reizen,
 een spilde¹⁾ mansgestalte langs een pijler te zien rijzen.
 Hij deed zijn sleutels ruttelen²⁾ en hij rammelde aan de poort.
 Doch roerloos bleef het staan alsof het niets en had gehoord,
 gelijk een doode ofwel een spook. Zeer bang en zeer godvruchtig
 sloeg de arme broêr een kruis drij vier, besproeide zich geduchtig
 met water uit 't gewijde vat, en stapte toe. Het licht
 verschrok den dooven. Hij keek op, en toonde een aangezicht
 zoo mager als de Honger, als het Lijden, zoo getrokken,
 en toch zoo onverklaarbaar schoon met zijne grijze lokken,
 dat men er van bewondering wel bij gekreschen had,
 zoo prachtig, lijk een vlamme door een oud albasten vat,
 doorstraalde die verstorvenheid de meesterschap der rede.
 'Mijn broeder, wat begeert gij?' vroeg de leekebroeder. 'Vrede!'
 verzuchtte diep die vreemde man, en leunde op den pilaar.
 Gauw vezelde de broêr de lijst der 'beste paters,' maar,
 alsof een pletterende overmacht hem langs dien pijler plantte,
 stond hij die vrede zocht daar doof en stom. Zijn naam was Dant

23 November 1879.

1) spilde: rilde, rijzig en mager.

2) ruttelen: rammelend gerucht maken.

Tweezang uit ‘Richard Coeur-de-Lion.’

van Gretry.

Blondel.

In koorts en ijlend branden
lag ik eens neêrgeveld,
mijn ziele deed geweld
en rekte hare banden.

Een blanke maagd zweeft boven mij,
daalt langzaam neder aan mijn zij.

Richard.

Het toovert wondre galmen,
en door mijn leden spreidt,
wijl blijde droomen walmen,
een slaap vol zaligheid.

Blondel.

Een koning zat gevangen,
verlaten in zijn rouw:
doch tot der dood getrouw
hem zocht een zanger lange.

Richard.

En van zijn akelig gevang,
vernam de vorst des zangers zang.

Beiden.

O wonder lied van zinne!
O blijde wedergroet!

O trouwe zangerminne!
Mijn lijden is vergoed.
O wonder lied van zinne!
O blijde wedergroet!
O koning dien ik minne,
voor u mijn goed en bloed!¹⁾

1877.

1) Gedicht voor de tooneelmaatschappij 'De Moedertaal' te Rousselare, ter opvoering van het vervlaamscht en zonder vrouwen bewerkt stuk.

Tannhauser

(Fragmenten)

Tannhäuser is hij, was hij, de edele minnezanger. Lijk een wondere tolk des hemels, door het zwijgend volk aanhoord, van burg tot burg eerbiediglijk steeds aangetrokken, koning in zijn onafhankelijk zwerven. meer als koning in de stille macht die tooverend, als het ware, rond den dichter straalde - steeds met open ziele, door het levend schouwtooneel der wereld wandelend, en zijn wisselende bontheid, bij het leutig droomen des gedachts, den menschen tot een schitterend oorbeeld dichtend, waar der waarheid vroede lesse uit straalde, heilzaam sleet hij zijne grootsche jonkheid. Edel, bovenmenschelijk, als het ware, stil en blij met oorbeeldbouwend denken, warm van wonnige dichterman doortrild, uit de edele werkzaamheid zijns levens, dronk hij levenkwikkend zielsgenot; en rustig, zijner toovergaaf bewust, soms loech hij, tevens fier en kinderlik eenvoudig, onbewimpeld zegepralend, als het wonderend gegons der fame aanhoorend, lijk men uit de verte een zoet gezang hoort. Rijkelijk ook die edele dichtergave voerend, met hem dongen om den palm soms, Walter, zoete en tedere zanger: Wolfram, reine minnaar vol bespiegelingen: Biterolf, des edelen kamplieds dichter. Doch Tannhäuser was en bleef de meester, onbekampt en zonder wedersprake, waar het op het echtst bezingen aankwam van des menschen drift naar zoete minne.

En de vrouwen keken op Tannhäuser,
 met een soort van angstig blijde wondering,
 en zijn blik ontroerde heimelijke
 diepten in der rosige maagdenherten.
 Och en hadde ook, ja de gansche wereld
 zijne dichten...
 (versmaad, een wezen was er... enz. Elisabeth.)

* * *

Want duidelijk, plotselings, als het ware,
 door dien weêrlicht uitgeteekend, rijst daar
 heden en verleden. Schetterend klinkt hem
 hunne stemme door 't geschokt geweten.
 Roem en heil zingt klagend het verleden.
 Hopeloos verloren, roept het heden,
 hopeloos onteerd. Te diep, te zeker,
 al te hopeloos is zijn val opdat in
 razernij en dolle klachten zijne wanhoop
 losbreke. Als verpletterd, afgrijselijk kalm,
 als de neergeblixemde Satan,
 als een Titan die hij is, de heilige bergen
 afgedonderd, uit die donkere diepten
 schouwt hij ginder verre, o veel te verre
 naar het glanzend wijd ontvlogen rijk. Eens
 vloog zijn name wijd vermaard door gansch de
 kerstenheid. Als koning groetten hem de
 dichterlike ridderlike zangers.
 Bont en kleurig beeldde de edele Walter,
 zoet en minlik zong de tedere Wolfram,
 krachtig lood 't gedicht des vroeden Biterolfs,
 levend schiep hij, Tannhäuser de koning.
 Al te ontzaggelijk straalde rond hem
 zijne meesterschap om nijd te baren,
 en bij Orfeus, die de dieren temde,
 en bij David, wien de zangrige hemel
 bovenmenschelijke dichten ingaf,

vergeleken de edele Minnezangers
Tannhäuser, den wonderliken meester,
door geen sterveling ooit na te zingen.
Waar men zijne komste vierde, vroeg de
wonderende pelgrim, in 't voorbijgaan:
welke vorst is hier aan 't zegepralen?
Alles zweeg en dierf niet ademhalen
van begeestering, als het ware, dronken,
wen hij recht te midden eener zale,
zijne vedel ronken deed, wijl kleurig,
zingend klingend, teêr en krachtig uit zijn
tooverenden mond de dichten stroomden.
Diep stilzwijgen heerschte wen zijn lied zweeg.
Bovenmenschelik, als het ware, rees hij
daar vóór de oogen, en de trotsche ridders
wachtten dat hij zelf hun spreken zoude,
en de vrouwen zagen blozend neder,
tot in 't diepste hunner ziel geroerd, wen
Tannhäuser, de machtige en tedere dichter,
hun geglimlacht had. En de edele slotvoogd,
die den zanger gast had mogen noemen,
deed met eer en zorg den beker waren,
waar die tooverende mond uit dronk. En
fel beneed de keizer den vassaal bij
wien de dichter zich een tijd geneerde.
En of 't ware, door een glanzend schingen
steeds omgeven, grootsch ontzaggelik reisde
Tannhäuser, van zegepraal tot zege,
't hoofd vol beelden en het hert vol zangen,
woedend steeds als een profeet doet, scheppend
steeds zijn reusachtige schepping, de oogen
steeds op 't duizendvoudig oorbeeld,
horkend soms, verstrooid, als 't ware, naar het
wijd gegons der wondering, als naar een
hertelavend zingen in den avond,
voelend steeds als eene zon daar vóór hem,

hem beschingend, zijne ziel verwarmend,
hem begeesterend, bronne zijner kunste.
zijnen engel, zijne dichternimfe,
't hemelsch beeld der maagd, wier liefde...¹⁾

- 1) Weeral een dezer dichterlijke stroomingen, in een adem neergepend, zonder naar rustpunten uit te zien, (die van ons zijn) waarschijnlijk nooit herlezen, daar er nooit een opengelaten plaats werd ingevuld.

Het Voorspel van Tannhauser¹⁾

(gedenkenisse uit een musiekfeest.)

Vol zit d'halfverlichte wijde zaal,
smeltent ronkt de stem der bonte menigt;
ginder reeden zich de spelers. Kloppend
slaat een teeken. - Rillend spreidt het zwijgen
over 't gonzend volk, en langzaam, langzaam
sterft het bont gerucht weg in een doodsche
stilte. Roerloos wacht het volk, de blikken
sterlings ginder op 't orkest gevestigd,
levend, machtig, tooverend ding van stroomen
goddlik' harmonie, dat een genie nu
gaat bezweren, klanken en gezangen
eischend die zijn reuzig oorbeeld schetsen,
levend, glanzend, grootsch en zielenboeiend.
Statig matig roert een teeken in het
plechtig zwijgen. Zware galmen stijgen,

- 1) Vroeger verscheen slechts een fragment dat sloot met het vers: 'zinnend op het grootsch getooverd drama.' Daar de dichter dit fragment herdichtte, nemen wij het over, en laten volgen wat hij er uit het handschrift weglief. De rest werd door den dichter alleenlijk niet herzien.

..... 'Zoo ook
schouwden dorstige Hebreuwen naar den
wonderdoenden Leider en de rotsbonk
die zijn roede in bron herscheppen zoû van
levend kwikkend water. Hier ook trouwens.
is een wonderdoende macht gerezen.
Genie heet zij, en dat wemelend ding daar,
dat zoeven reeds den klang, als 't ware,
druppelen, liet, bezweert zij, Samenvlietend,
zwellend borrelt in het levend tuig der
goddelike harmonijen stroom en
onderdanig zooals geesten plegen,
wacht hij dat des meesters roê gebiede.'

Statig matig roert een teeken.....

traagzaam, grootsch, eenvoudig, zielentemmend.

't Is gelijk de golfslag eener kalme
zee, die eenzaam, meteloos, tegen hare
duinen breekt, den stillen eenzaamheden
grootsche klachten klagend, zingend van het
eeuwig wee dat zij in haren afgrond
wiegt, ontzaglik, rusteloos, diep verborgen.

O! het is der lijdenschappen golfslag
eener groote ziel: een pijnlik, rusteloos,
diep verborgen, onderdrukt begeren;

't is een hemelpeilen uit de diepten;

't is het treuren eens gevangen adelaars,
als met wroeging en berouw gemengeld.

Machtig toover't 's grooten meesters schepping;

machtig gaan de onstoffelike zinnen
onzer ziel, begeesterd, aan het werken:

bonte walmen baren hun die galmen,
nevelen stijgen en gedaanten zweven;
't midden van een glanzend kleurig schingen,
beelden worden, roeren, handelen, leven,
bont en krielend. En de ziel, begoocheld,
in bewondering verslonden, spant haar
zinnen op het grootsch getooverd drama...

Ziet. Daar smelt de heime Venusgrotte
open. Blank, gestrengeld, wellustserrend
legeren gestalten in 't halfdonker.

Schingend, als het ware, ligt der helsche
schoonheid koninginne in het midden,
hare rozige blankheid, golvig, trillend,
hijgend, vol bekoring, op het vlottend
bedde harer blonde lokken spreidend,
reikend met dien wellustzieken arrem,
roepend met die wellustdronken oogen,
zuchtend uit dien wellustgierigen boezem
naar den wild beminden minnezanger,
die zich, even schielijk uit zijn wulpschen
tooversluimer opgeschrikt, zijn snaartuig

klemmend, uit haar geil omarmen loswong.
Trotsig dat bereiden bedde vluchtend,
lust haar weigerend, de oogen wrijvend, staat hij
rechtgesprongen, en vol angstige wondering,
schijnt hij als verschijnsels te vervolgen,
wijl zijn oore klanken uit de verte
schijnt te willen vatten. Stom bezien
hem van alom de ontwaakte nymfen. Angstig
kwelt een voorgevoel der Schoonheid liefde,
licht gekweld, gelijk de naakte wonde
die een slierend windeke doet smerten.
Hij herroept ontvlogen heugenissen,
schijnt het, twijfelt of een nare droom hem
pijnt of wezenlike dingen, die hij
vreugdig zage in zijn ijdelen droom verwenschen.
Nog geen droom! Gelijk na nevelig onweër,
helle zonne door gescheurde wolken
straalt, zoo breekt het blixemend geheugen
door het warren der slaapdrongen ziele.
Bevend slaat hij d'handen over 't aanzicht,
wijl zijn snaartuig zuchtend voor zijn voet valt.
Smertelik ontluikt de ontwaakte ziele.
Halvelings walgend, bij het flauwer prikkelen
van verzadingsmoede wellust, zucht hij,
machteloos gevleide man, gelijk een
slave, naar der helsche vreugden nymfe;
spreekt van zonnige velden, helderen hemel,
wouden, vrij geluchte, wilde geuren,
vogelenzang en klokkentoon, verwarde
heugenissen, snel vervlogen tijden,
geerten zijner menselijkheid; doch durft slechts
halvelings zijn innig langen uiten;
en dat, in dier onderaardsche weelde
zondigen wellust, zijne dichterziele
smert en treurt onweërstaanbaar naar der
wereld vrijheid weder wil, en naar des
mensen kamp en wisselvalligheden.

Smeekelend, hare vrees bedriegend, antwoord
mijndend, haren grilligen lieveling vleit der
driftige wulpschheid liefde. Onwederstaanbaar
lachend, duwt zij hem de ontvallen harpe
in de handen, lokt met lustenwekkend
woord en driftensarrend zingbaar het
lieve lied des lieven minnezangers.
Treurig en ondanks zijn zelven, dwingt hij
stemme en snaar tot minnevierend zingen.
Pijnlijk edoch klaagt van langsom droever
des wanhopigs rouwen bittere klachte
't flauw begeesterd lied zijn tonen boven.
Der bekorende almacht trotschheid, temde
langzaam ingezogen minne: weenend
vraagt zij haren zanger harer liefde
misdrijf of nalatenheid. Doch somber
breekt als een verwijt zijn heimelik langen
door zijn klachte, ondanks zijn eigen zelven,
wreedelik verraden zijne nieuwe
geerten doodgenoten liefde. Schrikkelik
ondervindt de wilde wulpsche minne
hare straffe met dier voorgevoelde
smerte zekerheid, en tot uitzinnigen
toren sart het weedom die misprezen
liefde. Woedend berst ze in tranen los en
vreeselik verwijten. Medelijdend
valt, het hert vol tegenstrijdige driften,
haar te voete de arme twijfelende
dichter, lijk een vrijheidszuchtige slave,
dien het brijzelen zijner ketens fel de
lang geboeide naar den band gegroeide
leden pijnnt. Doch nauwliks knielt hij, of door
hare tranen zijne ontroering ziende,
lijk een schipbreukling, in woedend pogen,
eene door den storm gewiegde planke,
zijne laatste hope, vast snakt, zoo ook
grijpt wanhopig hem de dolverliefde

godheid weder en omklemt zijn leden,
lijk in blindgewoelden kampe, dolle
slangen eene machtige prooi omklemmen.
Trillend, bevend, smeekend, weenend, zuchtend,
door haar wilde kussen hem bezeerend,
schrikkelijk streelend, vol leeuwinnen-
liefde, poogt zij ten wellustigen leger
haren dichter weêr te wringen. Vlammend,
als het ware, vloten hare blonde
lokken bij haar angstig wentelen. Hijgend
golven hare wellustgierige borsten.
Vurig gloeien hare wangen, laait haar
vonkelende ooge. Dorstig brandend stort haar
mond de kussen en der dolgesarde
liefdetale met den warmen adem
uit haar woelig lijf. In wild bekoren
wringt zij hare leden op het bedde,
put met al der vrouwelike wanhoop
onbewuste fijnheid in dit opperst
pogen der wellustige liefde têrhêen
uit en der begeerlikheden scherpste
prikkelingen. Uit der grotte diepten
snellen wellustwilde bacchantinnen,
wulpsche nymfen hunne koningin ter
hulpe. Met den monde en tergende oogen
lachend in een warrem rozig schijnen,
rond hem krielt, vol onweerstaanbaar lokken,
der bekoorlikheden helsche dans, wijl
uit blauwwendig lustenbergend water,
vreemd van wemelend tooverlicht doorschongen,
der meerminnen wondere stemme, met der
baarkens diep harmonisch klateren parend,
lachelend en jankend zalig wee klaagt.
Hevig kampen tegenstrijdige driften
om des aarzelenden dichters ziele.
Weerom, bij dat schrikkelijk bekoren,
ijlt het wild begeren door zijn bloed, en

zet der zinnen blinde woede lijf en
ziele in stoore. Doch de mannelike
trots, der schoonheid koninginne smeekend
hem te voete zien, verstaalt zijn weigeren,
helpt het diep verlangen zegevieren.
Overhands beziet hij ze, genegen
haar in woedend zingenot te omknevelen;
overhands wendt hij de blikken van haar
smeeken af, en sterk de omboeide leden
rechtend, weert hij haren mond en hand weg,
en ontwingt zich uit der duivelinne
slepend prangen. Uitgeput, ontzenuwd,
zijne knieën nog omarmend, zinkt zij
als bezwijmend neder. Zegepralend
rukt hij zich, den langen toover brekend,
los; en ziet, ter zelve stonde, in stikkend
poelgewoel van purperwendigen zwavel-
smook, ijlt krielend alles rond hem weg; hem
straalt een blank en plotseling schijnen blind, en
dom vertwijfelend als ontwakend, wrijft hij
de oogen. Zuivere luchten waaien, blijde
kleuren schemeren rond hem: gulden bergen,
groene dalen, donkere wouden, blauwe
zonnige ruimte. God! het is de wereld!
Och hoe diep verzucht hij in die koelte.
Vreemde tranen perelen in zijne oogen.
Blij, onrustig en wanhopig tevens,
staat hij daar. Onmachtig hem te kwikken,
dauwen frissche lucht en blijde kleuren
in dier arme ziele en zinnen onrust;
want op ooge en lippe voelt hij nog der
wilde minne kussen gloeien; dreigend
voelt hij, ondanks zijn verzeeuwde wellust,
ondanks der verzadingmoede zinnen,
walg, begeerlikheid als ingedronken
gift door elken ader zijner leden
trillen, en te midden van het sluimerend

ja, doch immer levend nog en dreigend
 wagen naar der zondige liefde toover,
 pletterend benauwt de ontwaakte ziele
 der afgrijselike zonde zwaarte,
 en des kwaden lust wanhopige wroeging.
 Onverdragelijk wordt allicht den zondaar
 der nature jeugdige lentepracht, en
 onverdragelijk in zijn oore zingt des
 herders wonnig lentelied. Weërdeunt gij,
 der boetveerdige pelgrims zware zangen?
 Stort, door angstige wroeging neergepletterd
 in het stof, den fel gepijnnden zondaar.
 Naderend riddersvolk vermeldt der hoornen
 zoet gedeun. Doch voor de wereld, als het
 ware doof, in zijne wilde bede,
 blijft hij liggen. Nadert ridderlike
 maten, en verstomt bij 't vreemde schouwspel
 dezer stalen trotschheid plat ter aarde.
 Spaar des medelijdens en der vriendschap
 redens dezer diep ontstelde ziele.
 Klink hem, gij, in de ooren, lang vergeten
 naam der onbewuste maagdelike
 minne. Trek hem aan gelijk een zeilsteen.
 Open door het zwart gewolkte zijner
 ziele een gerre waar der hope laatste
 straal door zifte, frisch bedauwde warmte
 lijk het licht der wonnige morgenzonne,
 o Elisabeth!

Vooruit, gepijnnde
 zondaar. Nu begint het drama dezer
 dichterziele, tusschen Venus wagens,
 van haar wilde min helaas! doordronken,
 en der maged doodelijke teêrheid,
 zoenend offerlam te wege zijner
 onbewuste wreedheid aan 't onmenschelijk
 onverbiddelijk zondenstraffend Noodlot.

Hijgend, als het ware, zwijgt 't orkest en
 loost het volk een diepen zucht, gelijk wie
 langzaam uit een lange geestverrukking
 zijn gespannen zinnen voelt herleven.
 Donderend gejuich begroet des meesters
 genie wiens drijvuldige volmaaktheid
 alle kunsten tot eene enkele kunst smelt,
 en in eenen stroom van goddelike
 harmonie, oorbeeldige dichten scheidt tot
 zinnenboeiend zielenroerend schouwspel.

En in zijne donkere logie, 't lijdend
 hoofd zwaarmoedig op den arrem leunend,
 denkt de dichter, met een soort van schrik, aan
 deze tooverkracht, die hare schepping,
 echt en waar gelijk eens rechters vonnis,
 uit den afgrond van des menschen ziel leest.

Brussel, 1878.¹⁾

- 1) Het doet er weinig aan te weten w a r een gedicht werd geschreven; maar de heer Van Puyvelde mist waar hij schrijft: 'dat dit en andere gedichten geschreven werden in het terugstroomen van Brussel naar Leuven, met zijne westvlaamsche vrienden.' Zijn oom, bij wien A.R. telkens vernachtte schreef mij: Il travaillait encore nuitamment en sa chambre; le matin, après son dejeuner, il jouait un air au piano, parfois l'air qu'il avait entendu au théâtre, et puis partait fugitivement pour Louvain. - C'est chez-moi qu'il a écrit ses impressions sur Tannhäuser et la nuit.'

De Dichterkamp¹⁾

(Tooneel uit den Tannhäuser II. 3)

Gepinte halle op den Wartburg.

(Herman, landgraaf van Thuringen, en Elisabeth, zijne nichte, ontvangen eene talrijke feestgenootschap. De landgraaf en zijne nichte groeten, waarna ze zetelen gaan. De zangers zijn Tannhäuser, onlangs teruggekomen, niemand weet van waar, na een jaar afwezigheid. Wolfram van Eschenbach. Walter von der Vogelweide, Biterolf, Heinrich der Schreiber, Reinhard von Swetzen.

De stoet.

Vreugdig begroeten wij die edele hallen,
 waar schoonheid troont en kunste loont en kroont.
 Mocht hier nog lang de feestbazuin weërschallen,
 Thuringers landgraaf Herman heil, alheil!

Herman staat recht.

Herman

Wij hoorden u om de meesterschap dingen;
 zoet ende vroed, over duizenden dingen,
 liet gij uw eedle liedren zingen en klingen,
 zoo menigmaal in deze zelfde zaal.
 Hoe menigwerf ons hert doorgriefde
 onbeloonde of verraden liefde;
 en hoe dikwerf heeft ons verheugd
 de ondeugd verpletterd door heldendeugd!
 God zij gedankt, onverwachts schenkt ons heden

1) Op het muziekgedicht en naar een fransche libretto, voor zooveel er zin in steekt, namelijk niet veel, gelijk het nog gebeurt in fransche libretto's. A.R.

een blijde wederkomst Tannhäuser weêr,
 en met den vriend de vreugden van voorheden.
 Hoort toe dus, dichters, wat gij zult bezingen.
 Wat riep Tannhäuser hier weêr? Raadt 't geheim.
 Of beter, neen, ik wil op 't spoor u brengen -
 Wedijvert gij met vroed gedacht en rijm -
 ‘Wat is de minne in waarachtigen zinne?’
 Wie onder u die heimlikheid best ons verklaart,
 hem heeft Elisabeth zijn prijs gespaard.
 Of voedt zijn hert eenen wensch - vrije keure:
 ligt de keure in mijn macht, zij gebeure.
 Zoo laat om prijs uw zoete koren hooren
 hier wacht der zegepraal vriendlik onthaal,
 en op voorhand bedankt u die kunstgenegen zaal.

De Vergadering.

Alheil, alheil!
 Thuringers landgraaf Herman!
 Gegroet wie kunste bloeien doet,
 alheil, alheil!

Vier hofjonkers bieden den dichters eenen gouden beker aan waarin elkeen een briefken werpt met zijn naam er op, en bieden dan Elisabeth den beker aan, die een briefken trekt.

De hofjonkers (met het briefken).

Wolfram von Eschenbach beginne!

Wolfram staat recht en preludeert. Tannhäuser blijft in gedachten verslonden op zijne harpe leunen.

Wolfram.

Schouwe ik in 't rond op deze volle zale,
 hoe grootsch een stoet vóór mijne oogen ontvouwt.

Wijsheid en moed, helden roem zonder smale
 planten mij hier een statig eikenwoud.
 Van ginder voele ik mij zonnig omstralen
 Schoonheid en Deugd, gelijk preeelen bont.
 Vóór al die pracht begint mijn blik te dwalen,
 en stijft de klank in mijn versteven mond.
 Zoo kijke ik weg van duizelig lichtgewemel,
 en zoeke een ster, een welbekende ster.
 Allicht verdwijnt vóór mij de gansche hemel;
 zij zweeft alleen en schijnt op mij van ver.

Het spruit in wonderbaren gaarde een fonteine,
 mijn oog zoo geern in hare diepte peilt;
 want reinheid dauwt in 't herte mijn die reine
 wier enkel beeld mijn wagend herte stilt.
 Ook zonder zelfs, met heiligschendig geren,
 mijn maagdelike bronne, klaar en zoet,
 te ontroeren, wille ik haar eeren en weren:
 voor haar mijn lied, voor haar mijn lijf en bloed!

Wat heet men ware min? - Heeren en vrouwen,
 Wolfram komt u haar wezen zelf te ontvouwen.

De Vergadering.

Houzee voor Wolfram von Eschenbach!!

Tannhäuser staat recht.

Tannhäuser.

De bronne die Wolfram laat stroomen,
 die kwikbron, wie en kent ze niet?
 Haar alleen danke ik dichterdroomen,
 haar, haar alleen, wijde ik ook mijn lied.

O bron der schoonheid, uitgeborsten,
 waar 't leven al wat leeft toe dwingt;
 o vruchtbare aarde uw moederborsten,
 twi, voor den dorstigen die niet drinkt!

Ik, dorstige, drink met volle togen
 en plonse in 't leutig wiegelend bad,
 en kan de vruchtbaarheid niet drogen,
 zoo leve en sterve ik liefdezat.

Dorst, liefdedorst uw brandend haken
 jaagt door mijne aders mijn ziedend bloed.
 O Wolfram, Wolfram, ken dat blaken,
 dan kent gij minne recht en goed.

*Hij zit. Elisabeth op het punt hem toe te juichen, houdt zich in waneer zij de algemeene koelheid
 der vergadering bemerkt. - Walter von der Vogelweide staat recht.*

Walter.

Ik kenne ik ook de heimelijke
 fontein van Wolframs edel lied.
 Maar, bij den God van hemelrijke!
 Tannhäuser, *gij* en kent ze niet.

De r e i n e m i n heet deze bronne
 van vrouwenroem en ridderdeugd,
 wiens golfken spiegelrein de zonne,
 die peilende ooge Gods, verheugt.

Wee, ridder keitif en ellendig,
 drijft u bronwaarts een wereldsch gevoel.
 roert uw roekloosheid heiligschendig
 dat rein kerstaal tot modderpoel.

Want in de bron der godgewijde minnen
drenkt men de ziel en niet de grove zinnen.

De Vergadering.

Goed, Walter von der Vogelweide!

Hij zit. Tannhäuser staat recht.

Tannhäuser.

Maar Walter toch hoe stijf vervroren
komt van zijn bad uw rein gemoed!
Wien mocht die ijzen min bekoren,
en was een man met vleesch en bloed?
Vereer ginds hoog met zuchten en gebeden
de heimlikheid van 's hemels heimlikheden.
Aanbid wat onze grepe ontvliedt,
wat gij omvat aanbidde ik niet!
Voele ik mijn godheid mij omstrengelen,
voele ik een hert dat bonst op 't mijn,
voele ik ons beider wezen mengen
in hijgend zwijmelend zalig-zijn,
dien lust dien heete ik e c h t e m i n n e .
Geen anderen zin kenne ik der min.

Bitterolf springt recht.

Bitterolf.

Genoeg, Tannhäuser, hier zijn vrouwen!
Wie kan dat hooren? Trotsch in 't kwaad!
Houd nu den mond, of 't mocht u rouwen!
Let op hoe 't lied eens ridders slaat.

O min tot ridderlike tochten
zeint gij mijn zwaard en hert en hand,

en vreugdig tot der dood gevochten
voor mingeheim of minnepand.

Steeds voere ik voor den roem der damen
bloed in het lijf, gewarig zwaard,
doch wat ons even kwam beschamen
en schijnt mij niet der moeite weerd.

De Heeren.

Goed, Bitterolf, mijn zwaard doet mede!

Tannhäuser.

Ach! Bitterolf waar is uw zin:
die wolf heeft een lammeken in.
Wat plaagt gij de min met uw lied?
Gij kent haar niet, zij kent u niet;
of kwaamt gij ze op uw 'tochten' tegen,
angstig ontvlood zij dat eeuwig zwaard. -
Doch niettemin... een slag geslegen!
vindt ge uwe min der moeite weerd.

Bitterolf en Tannhäuser vechten, doch worden gescheiden.

De Heeren.

Ah,
Dat is de onheuschheid ten top gedreven!

De landgraaf.

Neder het zwaard en de hand u gegeven!

Wolfram staat begeistert recht.

Wolfram.

Maria, moeder reiner minnen,
zing mij hun weerden lofzang voor!
Weer zondig woord, weer gramme zinnen,
dat niets dier hallen vrede stoor!

Moest hij haar name zwijgen,
heil wie der dame zoet
slechts zuiveren lof laat stijgen,
lijk 't wierookvat in gloed.

Een terende offerlampe
voor 't heiligdom bereid
raadt hij in 't dal van rampe
des hemels zaligheid.

Tannhäuser schiet toe.

Tannhäuser.

Voor u mijn lied, voor u mijn lijf en leven,
o mijn godin, sta uwen ridder bij,
wien Schoonheid zich ten beste heeft gegeven,
weet best waar echte min ontsproten zij.

Wie haren kus en liefde wild omstrengelen,
een jaar genoot, verheffe hier den kop.
Gij die daar staat te psalmen, zuivere engelen,
gaat uwen weg en zoekt vrouw Venus op!

Gewoel.

De Heeren.

Eerbare vrouwen, weg van hier! Hij komt van Venusberg!

De Vrouwen.

Vanhier, vanhier, vanhier! Hij is betooverd!

De vrouwen vluchten. De landgraaf, de zangers en de heeren omringen Tannhatiser het zweerd in hand.

De Heeren.

Hij zei het zelf. Elk heeft verstaan.
Kan hij zijn eigen woord afgaan?
O zondige eeuw! O dorpere min!
Een ridder dient een duivelin!
Een ridder! - Ja, gij waart ons vriend,
doch u geschiê wat gij verdient.
Sa zweerden geen vergiffenis,
zendt hem ter helsche doemenis!

Tannhauser's laatste bekoring

trio III 4.)

Het dal tusschen den Hörselberg en den Wartburg.

Tannhäuser en Wolfram.

Tannhäuser.

Ik kom terug, mijn koninginne,
gij weet: Tannhäuser, eens uw lief!
De wereld, God vloekt onze minne,
hier doolt uw ridder als een dief.
Ach, ziet gij wel, ik ben ze moede,
die deugdzaamheden zonder hert.

Wolfram.

Waarheen, Tannhäuser? Waarheen? - Laat ons gaan.

Tannhäuser.

En dan - zonder u! Als een roede
drijft mij berouw en liefdesmert.

Rosige nevelen spreiden.

Wolfram.

Wat moet hij hebben? Wien spreekt hij aan?

Tannhäuser.

Ah! - Voelt gij die geurige walmen?

Wolfram.

God helpe, of 't is met hem gedaan!

Tannhäuser.

Zeg, voelt gij uw zinnen bedwalmen?
Hooft gij niet die dansende galmen?

Wolfram.

Heer God, bescherm het herte mijn!

Tannhäuser.

Men zingt het lof. Dit zijn de psalmen.
Verschijn, verschijn en laat ons weer gelukkig zijn.

Wolfram.

Zie, uit die rots, die dampend neigt,
't bedrog der helsche lusten dreigt!

Tannhäuser.

O balsemlucht, gij drenkt mij dronken,
en tot in der beenderen merg,
doorzinderen mij hitsende vonken:
gegroet, gegroet, mijn Venusberg!

Venus verschijnt te midden haar hof in hare toovergrotte.

Venus.

Gegroet, lieve ongetrouwigheid!
Zeg, wat heeft Venus u voorzeid?
Wel wil de deugd ons hert versteenen;
doch wie vermocht ons min te speenen?

Tannhäuser.

O Venus, mijn zoete koninginne!
 ofwel uw liefde, ofwel de dood!

Wolfram.

O helsche schoonheid, duivelinne!
 God sta mij bij in dezen nood!

Venus.

Lang van elkander losgereten,
 kom, laat ons, zalige dronkenschap,
 de terende onrust doen vergeten
 van eenzaamheid en ballingschap.

Tannhäuser.

Gods priesters mij vermaledijden.
 Zoo wille ik mij der hel toewijden.

Wolfram.

God moge ons hier genadig zijn!

Venus.

Wees mijn - wees mijn - in mijn arms - o wees mijn!

Wolfram.

Een woord - een enkel woord - en dan - ga dan aan.

Tannhäuser.

Laat mij gaan, laat mij gaan!

Wolfram.

Weet gij nog van een heilige dame?

Tannhäuser.

Neen, Wolfram! neen, neen, laat mij gaan!

Wolfram.

Tannhäuser, haar naam slechts, haar name.

Tannhäuser.

Laat mij gaan!

Wolfram.

Haar noemen is een schietgebed:
Elisabeth!

Tannhäuser.

als verpletterd

Elisabeth!

Venus.

O wee!

zij verdwijnt.

Elisabeth's dood

(Tannhäuser III. 2.)

Wolfram zingt.

Vereende zweem naar lichtverdoovend sterven,
verspreidt de nacht zijn schemerende verven.

De ziele die naar gene hoogten zucht,
ontziet de reis door donkerdikke lucht.

O liefste sterre uit Godes lief gesternte,
daar pinkelt gij in 's hemels diepe vernte;
de duisterheên doorbeeft uw schemerpracht
en wijst der ziel haar wegen door den nacht.

Mijn avondsterre mild en zoet,
steeds heb ik u zoo geern gegroet.

In naam van wie hem nooit verried,
begroet, wen gij hem stijgen ziet,
den Engel die, voor ons verloren
de vleugels rept ter hooge koren.

Mijne avondster, helaas zoo wijd
als ons des hemels ruimte scheidt,
steeds scheidde 's Noodlots blinde wet
Wolfram van zijn Elisabeth.

O wen gij haar voorbij ziet stijgen,
voor haar de taal van wie moest zwijgen.

Aan de avondsterre.

(Wijze Elisabeth's dood. - Tannhäuser III. 2.)

De zwerver zingt.

Het stervend tweelicht schemert langs de gouwe,
het land betreft de nachtelike rouwe,
den reiziger die naar gene verten spoedt
ontroert den nacht het driftenzwaar gemoed.
Dan komt van uit die eeuwenverre kringen,
o milde sterre, uw klaarte hem beschingen,
dauwt reine vrede in 't stormenzwanger hert,
doch wekt er diep ik weet niet welk een smert,
- Gij die mijn dolend leven richt,
mijns herten, mijner oogen licht,
wier stralend beeld steeds voor mij trilt
en in mijn hert de stormen stilt,
hoe pijnlik zalig voert uw stralen
wie eeuwig ver van u zal dwalen.

Prologus

(Van het drama 'Gudrun'.)

De Dichter droomt en pegelt¹⁾ door de nevelen der tijden,
 en ziet een groot volk stijgen soms uit wilde reuzenstrijden,
 en, wen dat volk in kampen bloeit, dan roept hem naar 't Tooneel
 een Dichter, en herschept hem in een reuzig tafereel,
 tot voorbeeld en begeesting, der Vaderen grootsche kampen.
 De Dichter droomt en ziet rond zich uit eeuwenlange rampen
 een volk herleven, *zijn* volk, dat, spijs hoon, verraad en nijd,
 met stille, ja, maar taaie kracht, om zijn herworden strijdt.
 Hij ziet, al is de stonde ook vol teleurstelling en dreigen,
 in zijn gedacht ter kimme soms een blijden dagraad stijgen;
 vergeet te roeken of hem wel de kracht gegeven werd
 tot hooger schepping, baart allengs en voedt in geest en hert,
 een gansche wereld helden met hun raad en daad en streven,
 herschept zich het verleden, voelt de tijden in zich leven,
 en dicht. En 't is een Spel, een wild en krielend Heldenspel.
 Och! treft, begeestert, plet het niet genoeg, hij vreesde 't wel,
 maar is zijn spel niet machtig, nu, de herten toe te wringen
 verzuchtend, dan, de scharen in begeestring te doen zingen,
 vooruit toch! 't Is een poging, 't is een wenk, een voorspook van
 hetgene aan 't stijgend Dietsche Volk de toekomst schenken kan,
 en zal, waneer zijn schouwburg eens, te gaâr met hem herboren,
 synthesis aller kunst, den roem van Dietschland zal doen gloren.

1878.

1) p e g e l e n : peilen, doorschouwen.

Zeegezichten

Uit 'Gudrun'.

Eene maagd spreekt:

Hoe glanst in 't zonnelicht de blauwe zee
onmeetbaar - O hoe groot - hoe schoon - hoe schoon...
Och, waarom weene ik nu? De lucht is rein,
de zee is blauw, hel glimt het duinezand
in bakerenden zonnesching; 't is alles stil;
de bare alleen der rustelooze zee
zingt zoet en vreemd in zwiigende eenzaamheid.
En moete ik daarom weenen? Ben ik droevig?
Neen. Vreugdig ook niet. 'k Weet niet hoe ik ben
noch hoe de ontroering heeten die mijn keel
beklemt en daar iets snikken doet terwijl
de tranen in mijne ooggen perelen.

* * *

Krijgsmannen spreken:

Bij Raan! een donderslag.
De nacht rijst stormenzwanger aan de kimme...
De bare grauwt, onrustig rolt de zee,
de lucht betreft, het waait een felle wind,
en meeuw en zeegier vliegen angstig strandwaarts:
het broeit een ongeweerte. - Hoor! het zeerot
begint reeds. - En de doove donder nadert.
- Een weêrlicht! - Het begint. - De hemel toort.
- In zee, in zee!

* * *

Eene maagd spreekt:

O zie, wat vreemde nacht!
Een wolk gelijk een zwarte draak drijft langzaam
van voor de zilvren mane, en zilverachtig
glijdt zachtjes een onduidelik wolkenshof
den nevel in, die lucht en zee versmelt.
Een aardig schemerlicht wiegt over zee.
En lijk een reuzenrij aan strand gezeten,
daar rijzen duinen donker, onbeweeglik,
doch rillend soms en trillend of het ware
wen over hunne donkerheid een lichte sching
komt zweven van de vuren uwer wikings...
O zie, daar is de maan; de wolke is weg.
Zij schingt, zij schingt op ons en op den strande...
O zie, hoe schoon! Kom zet u hier bij mij.
Hoe zoet, hoe schoon... De wolken trekken weg
en zilverig zwemt de mane in zuiveren hemel.
De baren dansen, glansend, schitterend,
De zee ligt als met perelen bestrooid
die zij al wiegend tintelen doet. De duinen
staan half verlicht en werpen lange schaûwen
lijk mantels bachten hen. - Is dat niet schoon?
Ik zie zoo geern den maneschijn. Gij ook?
Doch nooit en scheen het mij zoo zoet als nu.
Toe, Koning, laat mij nog wat liggen in
dit zacht geschijn en in dien schoonen nacht!
Ik weet niet, maar mij dunkt, het spreekt ons iets
aan ons getween van uit dien schoonen nacht.
Het overstroomt mijn ziel van vreemd genot,
zoo ongewoon, zoo zalig - dat ik weene...

Het lied van Horand

(Uit 'Gudrun'.)

Het wies¹⁾ in Denemarken
 een edel koningskind:
 zijn vader die hiet Siegeband,
 zijn moeder Siegelind.
 Het edel kind hiet Hagen,
 dat is ons wel bekend.
 Het wies geen wilder degen noch
 in 't ronde, noch omtrent.

De Koning pleegde kortswijl²⁾
 met rikken³⁾ welgemoed.
 Helaas, dat veler blijdschap
 in droefheid keeren moet!
 Terwijl de degens vierden
 in scherts en in boehoerd⁴⁾,
 door eenen grijfen overgroot
 werd 't edel kind ontvoerd.

Hij droeg het door de wolken
 op ver en eenzaam strand.
 in 't nest des grijfens, Hagen
 de schoonste maged vand.
 Des grijfens jongen reikten
 en dorstten naar haar bloed:
 de held, doow⁵⁾ al de grijfens dood:
 hij was van hoogen moed

- 1) w i e s : van w a s s e n : groeien.
- 2) k o r t s w i j l p l e g e n : zich vermaken.
- 3) r i k : held.
- 4) b o e h o e r d : vermaak.
- 5) d o o w : onvolm. verl. tijd van duwen.

De maged bloosde dankend,
 hij nam ze bij der hand.
 Zij gingen langs den strande,
 tot hij een snekke¹⁾ vand.
 Daar voerde hij haar mede huiswaart,
 het wierd ons dikkens gezeid.
 Des was hem minnelik dankbaar steeds,
 die weidelike²⁾ meid.

De hofgezinden zagen
 den watermoeden³⁾ held.
 Hoe blij wierd deze mare
 den ouderen verteld!
 Hem ziende juichte Siegebant
 en weende Siegelind.
 Zij kuste op het voorhoofd de edele meid
 en hiet ze mede haar kind.

Toen sprak de wilde Hagen
 der minnelike maagd:
 ‘Ik trouw nooit andere vrouwe,
 indien het u behaagt.’
 De meid zeeg in zijne armen,
 hij hield haar op de borst.
 Van Denemarken Hagen is
 geweest der vorsten vorst.

1878.

- 1) s n e k k e : benaming van het zeevaartuig bij de oud-noordsche volkeren.
- 2) w e i d e l i k : aanminnig, prachtig.
- 3) w a t e r m o e d : moedig te water.

Heidensch tafellied

En als de goede Vader,
 bij wiens gefrons de Olympus trilt,
 de Goden al te gader
 verblijden wilt,
 dan roept hij Hebe, schalk en blond,
 en heet haar nektar halen.
 Ei, drinkerskoning, laat in 't rond,
 de gulden schalen kralen.

En uit de omkransde amforen,
 schinkt Hebe en zij lenkt en lacht,
 en oefent in 't bekoren
 haar toovermacht.
 Haar blikken schieten wond op wond,
 der Goden oogen stralen.
 Ei, drinkerskoning, laat in 't rond,
 de gulden schalen kralen.

De goddelike willen
 beheerscht allengs het goddelik nat.
 Diana zelve aan 't rillen,
 ligt liefdezat.
 De vader hangt aan Hebe's mond.
 Men weet Zeus kent geen palen.
 Ei, drinkerskoning, laat in 't rond,
 de gulden schalen kralen.

De lonken spreiden vonken,
 het voorbeeld volgt de geerten in,
 de goden neergezonken
 verwint de Min...
 Het volt een geurige nevel bont
 de goddelike zalen.
 Ei, drinkerskoning, laat in 't rond,
 de gulden schalen kralen.

(Uit het drama Gudrun). Juni 1878.

Het lied van den Skald

(Uit 'De Ondergang der Kerels').

Spinnende Nornen,
schrikkelik drietal,
droevige runen
riedt gij den zanger.

Blind en almachtig
zwijmelt het Noodlot
over de wereld.

Wee, wee waar het zijn zaad strooit!
Kiemend en schietend
groeit het verderf.
Kruit maar en zuivert:
eeuwiglik zadend,
woekert het onkruid,
doodelik tier!

Wee, wee, zeeuwige Vlanderen,
wee, wee, eeuwig op u
torent des Noodlots
grimmige vloek.

Moederlik Noorden,
bakermat,
keer uwe zonen
af van de reize!

Neen!
Wreed onmeedoogend
stuwt hen het Schiksel.

Zij landen, zij stranden,
bouwen zich hutten.
Tooverend kluistert
de liefde hunne wildheid.
Noordsche vrijheid
woont op dit strand.

Sluw en doorslepen,
's grimmigen Noodlots
bondgenoot,
sluikt er het Zuiden
slaafsch en venijnig
de marken bin.

Duizende dwergen,
krielande ratten,
bijten den reus,
serren hem vinnig
tot woedenden kamp.

Eeuwige kampen! reusige slagen!
nutteloos weer!
Bijtend en rijtend
ongedierte,
klemt zich het Zuiden aan 't Noorden vast:
bloedig verscheurd,
huilend en wringend
stort de reus.

Zieltogend stuiptrekt
die edele kracht,
spreidt overwonnen
door 't grimmige Noodlot,
den dwergen ten prooi...

1878.

Prologus¹⁾

Ter opvoering van ‘Breydel en De Coninck,’
(Door de Rousselaarsche Klauwaardsgilde)

Ik kome als Prologus naar 't oud gebruik beduiden
in welken zin die feest van 't Klauwaardsvolk zal luiden,
't Is juist een jaar geleên dat het studentenvolk
ter zelfste plaatse zond zijn middeleeuwschen tolk
ter konde van een spel uit 't glorierijk Voordezen,
met wensch dat het den volke een lesse zoude wezen.
En, onder blij geschal, rees de gordine en liet
den volke 't leven zien van 't oude vlaamsche diet:
de wemelende markt, de poorters, de edelingen;
den graaf, de koopmans en de bonte vreemdelingen;
hoe d a n een woord ontweek²⁾ het vaderlandsch gedacht,
hoe onder waalsch verraad bezweek ontembre kracht,
hoe Filippine kloeg en kwijnde op eenen toren,
hoe 't gildenheir ze wrook in 't veld der gulden sporen.
O, 'k hoore nog het volk en zie nog deze zaal,
waneer, bij het tooneel van Vlaandrens zegepraal,
het vaderlandsche lied weêrklonk uit honderd kelen...

De Gilde van Sint Jan en zal dit jaar niet spelen;³⁾

- 1) Nopens het voordragen van dien ‘prologus’ ontstond er een woordenwisseling tusschen Albrecht en den E.H. Capoen, toenmaligen bestuurder der ‘Congregatie of Jongelingenkring’ alwaar de vertooning moest plaats hebben, die van hoogerhand fel werd tegengewrocht. Zelfs wou de heer bestuurder Albrecht beletten op te treden; maar dat gelukte niet, 't gordijn ging op en Albrecht trad vooruit.
Voor 't gemeenebest zal de ‘Vl. Vlagge’ het gedicht gedrukt hebben met de weglatingen, en diensvolgens ook de bezorgers der vorige uitgaven.
Om wille der waarheid, laten wij ze hier volgen naar het handschrift van A.R. Zoo wordt het gedicht een blad geschiedenis uit de Blauwvoeterij.
- 2) o n t w i e k : v a n o n t w a k e n : w e k k e n .
- 3) ... en zal dit jaar niet spelen.

Zij eert om den persoon een schandelijken gril,
en herdt een kaakslag en verdraagt om beters wil,
hetgeen men nievers el zou herden - zou gelooven:
in naam der opvoeding die kunst in d'herden dooven
waar 't dichterlijk gemoed zijn hoogst genot in vindt,
en dat waarom? - Waarom? Omdat het vlaamsche kind
bij middel dezer kunst het volk van vroeger dagen
ter les herschiep - en dat hun zulks niet mocht behagen.
Och, 't wordt hier soms geklaagd, en 'k kan 't nog al verstaan,
dat in ons Vlaanderen allengs te niete gaan
alle eigenaardigheên. - Men is die aan het kelen.
Maar, dat het vlaamsche kind van Vlaanderen niet mag spelen,
omdat zulk spel mishaaft aan een hoogweerdigheid,
dat is voorzeker toch eene eigenaardigheid!
Nu, 't is gelijk, zoo is 't.

Men weet hoe en waarom.

Maar een te levend zap
 doorstriemt dien jongen boom der vlaamsche jonglingschap
 om lang verminkt te staan: daar schaarde in kloeke rangen
 een nieuwe gilde, en stond gereed ons te vervangen.
 En jeugdilig ontstaan, nu bloeit zij vroegezind,
 in name en leuze en werk, 't Verleên aan 't Heden bindt,
 verbeeldt onz' heldenshare in plechtige ommegangen,
 en oefent vlaamsche taal, en zingt haar vlaamsche zangen,
 en, schattend naar zijn weerde al wat er wordt gezeid,
 doet wel en ziet niet om, en terdt kleengeestigheid.
 En nu, voor de eerste maal verschijnend ten toonele,
 herschept zij ook 't Verleên in bonten tafereele,
 met wensch dat ons tooneel, dat viel, wen Vlaandren viel,
 - want 't leven van een volk is zijner kunsten ziel -
 het Vlaamsch tooneel, onlangs zoo schandelijk verrezen,
 en, onder schoonen name, ontworden van zijn wezen,
 het volk bedervend dat het onderwijzen moet,
 het Vlaamsch tooneel, zegge ik, eens stijge nu voor goed,
 herbloeie in eer en roem, en, volgens wet en plichte,
 synthesis aller kunst, veredele en verlichte;
 en, wijl ons Vlaandren nu om zijn herworden strijdt,
 zijn hulpe leene, en speel' den goeden ouden tijd,
 dat deugden rijzen naar de deugden van 't Verleden,
 en de oude kamp ons wekke tot den kamp van Heden.
 - Een zelfste kamp voorwaar: slechts 't weer¹⁾ maakt onderscheid,

1) weer: wapen.

want nu lijk eertijds geldt het ons zelfstandigheid. -
 Zoo speelt die gilde nu, spijs listen ende lagen,
 spijs moeilikeên, ontzeide hulp, kleingeestig plagen,¹⁾
 Al roept er iemand 'moord' al greet een slimmerik,
 daar hij 'die jongens' toont, - zoo speelt zij nu, zegge ik,
 - niets kwam den Klauwaards beter af ter dees vertooning -
 het vaderlandsche spel van Breydel en De Coninck,
 getrokken uit den boek dien heel Europa las,
 De Leeuw van Vlaanderen, de Vlaamsche Ilias!
 Een schepping dus van hem, dien Vlaandren nu vergeet,
 den grijzen strijder die aan 't hoofd der schare streed
 in 't feller kampen van den kamp zijne eerste dagen,
 Conscience, die, waneer ons Vlaandren eens zal dagen,
 en d'helden eeren die rondom zijn oude vaan
 om zijn herworden streên, ten eersten rang zal staan.
 - Verschijne allicht die dag alover Vlaandrens gouwen! -
 Zoo zult gij bin' een stond op dit tooneel aanschouwen
 't oud Klauwaardsvolk, verbeeld door 't huidig Klauwaardsvolks.
 Doch eerst, als Prologus en dezer gilde tolk,
 ik wenschte aan allen die ten spele komen wilden
 een 'gildig' wellekom, den afgeschafte gilden
 vooral, en 't jeugdig volk, en allen meesters, die
 het kweeken op zijn vlaamsch en wers²⁾ van bastaardie.
 En nu, faalt hier end daar dier jonge spelers kunste,
 het doel verwerwe uw lof, het inzicht uwe gunste.
 En, lijk na 't krijgsgezag de kamplust feller brandt,
 begeestre 't Klauwaardsspel den strijd voor Vlaanderland!

23 fruitmaand 1877.

1) Hier ook luidt handschrift als volgt.

- men weet het, ieders zin staat niet gelijk gedraaid;
 daar zijn er die, zoodra iets vlaamsch in de oor hun waait,
 van kwaakheid trippelen, geheel het huis doen schroomen,
 en 's nachts niet slapen, of van alle duivels droomen;
 (en ja, dat volk vermag soms iets in onzen tijd;
 zoo speelt zij nu, zegge ik, tot spijt van die 't benijdt.

2) wers: wars afkeerig.

Breydel en De Coninck¹⁾

Phui über das slappe Kastratenjahrhundert
zu nichts nütze als die Thaten der Vorzeit
mit Kommentationen zij schinden und die
Helden des Alterthums wieder zu käüern
und zu verhunzen mit Trauerspielen.

Schiller. 'Die Rauber.'

De Maagd van Brugge.

Hoort toe, gij volk van Vlaanderland, hoort toe, mijne oude stede.
Laat eenen dag uw ambacht of uwe bezigheid met vrede,
generig²⁾ volk. Komt Bruggewaarts gezwermd en hoort naar mij.
Beziet mijn spere en schild: ik ben de Brugsche Maged vrij.
En gij - uw sprekers riepen 't u en uw miskende vindere
zoo lang en zoo vergeefs - gij zijt de diep vervallen kindere
der reuzen die ik heb gekend, wier fame wereldwijd
zoo lang zal blijven leven als de duizendeewige tijd.

Mijn vlaamsche Volk! mijn vlaamsche Land! - O heden! O verleden!
Zoo menige eeuw gestreden en zoo menige eeuw geleden,
en na zoo lang een doodstrijd nog bestaan! Ja nog bestaat
gij, ongelooflik taaie Volk, maar ja - in welken staat!
Helaas! ondanks dien fellen drift naar uw verloren waarde
dien 's Lands bestuur in slape wiegde en 't fanatism ontaardde,
ondanks 't wanhopig streven eener Kunst wier wondre kracht
voor onverschilligheid bezwijkt en uitheemsche overmacht,
miskend door eigen volk, miskend, mishandeld door den Wale,
ontwordend in uw zedens en ontwordend in uw tale,
ontwordend in den man, de vrouw - helaas en in het kind!
zoodanig door gewoonte reeds verstompt, verdoofd, verblind,
dat u een glimlach wijs en vroed komt spelen op de lippen

- 1) Bekroond met den eersten prijs in den prijskamp uitgeschreven door de 'Vlaamsche Broederbond' te Brugge ten jare 1879.
- 2) g e n e r i g : nijverig.

waneer een arme spreker nog die woorden laat ontglippen
 van eigen Taal en Kunde en Kunst en Zedens en bestaan,
 en Belgie - 't land der landen - wel in 't harrewar wou slaan
 om zoo een hersenschim! Ik wil een spel u doen aanschouwen.
 Spreidt, bonte neevlen! Stijg, tooneel, dat deze toovnaars bouwen
 die men poëten heet! Treedt op, hervormd en herbezielt,
 gij schimmenzwerm die statig in het grijs verleden krielt!

Rei.

O ziet, - in gulden zonneschijn een wonderschoone stede!
 Wat edel volk! Hoe sterk van leest, hoe heusch in daad en rede! -
 Maar ziet, de stad wordt rep en roer: men troppelt¹⁾ en men twist.
 Hier vreest men, ginds verdreigt men waar een somber woeden gist...

De Maagd van Brugge.

Het is mijn oude Brugge. Vóór de poorten ligt de Wale.
 Let op. Nu ziet gij burgerdeugd en hoort gij heldentale.

Breydel

Sa, mannen, van die lafaards weg. Daar is geen spreken aan.
 Zij zullen morgen pinten²⁾ en de Walen tegengaan,
 en knielen voor den dwingeland en bidden hunne bede:
 'Och arm! men heeft uw slot verwoest; maar wij, wij deên niet mede:
 Het waren die van Brugge, Heer - die stede in Vlaanderland
 gij weet? Wij zijn uw dienaars en die stad is de uwe.' Brand
 tot zwarte puinen dezen nacht, gij heilge burg der Vaders,
 eer morgen uwe schande zie en dingers en verraders
 ze vieren ondereen! - O klerk van Damme niet zeer vroed
 bij Lô! zijt gij gestorven vóór uw penne met uw bloed

1) t r o p p e l e n : in groepjes bijeenkomen.

2) p i n t e n : huizen en straten versieren.

geschreven heeft: 'En in dien tijd zag men een land verwinnen
 door valsheid van den buiten en door valsheid van den binnen.
 En dat was mijn land, Vlaanderland, en Brugge was de kop
 des lands, en daarom plaatsten zij er 't zwaarste juk ook op.
 Maar 't woeg te zwaar: hij wrong het af... Ik zag de sloten laaien,
 'k zag valschen Waal en Leliaard in 't veld de ruggen draaien,
 verstuiven in de verten met hun vanen en geschreeuw,
 voor Breydel en zijn Massekliers en voor den Vlaamschen Leeuw!
 En Brugge, Vlaandrens bolwerk, was ontzet, gered door zijne Klauwaards,
 wen, op het woord der Leliaards, een bende lauwaards, flauwaards,
 een handvol bevers, nietings¹⁾ aan ons zegevierend heer
 van overmacht kwam spreken en van nutteloos verweer!
 Bij God, 't blijft nog te zien! - Gezellen, g'hebt nog uwe vuisten,
 nietwaar, en uwe knotsen die op Conincks kerker buischten?²⁾
 't Is goed. Ter poorten morgen vroeg. En wien 't ook leeden³⁾ mag,
 daar wenschen wij den Walen zoo een harden g o e d e n d a g
 dat een der twee er blijve, hij of wij! Zult gij 't onthouden?

Klauwaards.

Wat Walsch is valsch is! Slaat al dood!

Poorters.

Die Klauwaards zijn rabouden!⁴⁾ -
 Dat 's muiten! - en dat na 't verbod toen nog van 't magistraat!

Klauwaards.

De Leliaards mogen komen ook en heel uw stederaad!

Andere.

En gij van nu indien gij durft!

- 1) n i e t i n g : nieteling, onbeduidend mensch.
- 2) b u i s c h e n : bonken.
- 3) l e e d e n : verdrieten, spijten.
- 4) r a b o u d : onbeschofte kerel.

Verwarde stemmen.

Verraad! - Sla dood! - Wach arrem! -
Daar is De Coninck! plaats! maakt plaats!

De Coninck.

Ei, mannen, niet te warrem. -
Mijn vrienden of De Coninck ooit een lafheid heeft begaan,
of met der stem een lafheid ooit heeft helpen voorestaan,
hetzij vóór hem de Leliaards de tonge wilden korten,
hetzij na gij de poorten van zijn vangnis in kwaamt storten...

Klauwaards.

Hoezee De Coninck!

De Coninck.

Zegt, nietwaar dat is u welbekend?
De Coninck was er bij te Male, te Aardenburg, te Gent.
Waar onze Leeuw strijdveerdig stond, daar was hem 't woordje 'wijken'
geen dietsch. En bleef ons over slechts den vijand met ons lijken
de poorten af te sperren die hij morgen dweerschen¹⁾ moet,
met u riepe ik: Vooruit! Maar 't geldt hier meer dan al ons bloed
te storten vooraleer dien burg dien smaad te laten lijden.
Het geldt hier Brugge, Vlaandrens hoofd, te ontzetten, te bevrijden,
en Vlaandren achterna. Gij staat verstomd en ziet mij aan.
Welnu, hoort toe. De Walen die vóór gindsche poorten staan
zijn onze stad reeds meester door den schrik dien zij... betaalden.
Zij wilt ons weg: 'wij zijn een hoop rabouden en verdwaalden,
de Walen zijn zoo erg niet, en, dat Klauwaardsvolk eens aan,

1) dweerschen : in dwarse richting dóórgaan.

dan zal het immers vrede zijn.' Wel, vrienden, la a t ons gaan;
 die bevers en vreedzamigen den Walen en hun maten,
 den waalschgebekten Leliaards, vreedzamig overlaten -
 en goedendags gaan maken! Want zoo waar als ik hier sta
 en Châtillon, de haastigaard, geen palen kent weldra
 smaakt onze goede stad venijn in haren franschen honing;
 en dan begint een ander spel - ik zeg het u, De Coninck -
 waneer de lafste die nu beeft een wapen grijpen zal!
 Wij vluchten niet: de rat is daar, wij openen de val.
 Dies, zonder vreeze dat hij een der vrienden hier vergramme,
 raadt u De Coninck: dezen nacht te gaâr op weg naar Damme.
 Nooit heeft het u gespeten van de raden die hij ried, -
 Zeg, Breydel trekt gij dezen nacht met mij naar Damme niet?

Breydel.

Hier is mijn hand. Wie zegt er neen waneer gij hebt gesproken?
 Doch morgen - onzer stede smaad - blijft schandlik ongewroken.

De Coninck.

Eens wreekt gij hem tiendubbel 't Is De Coninck die 't belooft.

De Maagd van Brugge.

En zoo was de eene Vlaandrens arm en de andere Vlaandrens hoofd.
 Ziet langs de bane door den nacht de sombre Klauwaards stappen.
 Hoort gij van in de vroegte door de stad die benden trappen,
 ontelbaar tiegend staal? Het volk schrikt op en zucht: te laat!
 't Is Châtillon, de dolle dwang, met Flotte, 't boos verraad,
 aan 't hoofd der gretende¹⁾ overmacht van achttien honderd lanssen
 die dreigend en verwijtend in der poorters oogen glansen.

1) g r e t e n : schimpen.

Door 't loos en boos verraad gesard dat hen in Brugge bracht
en grijnst, versmeiert¹⁾ blinde haat en lafaardsovermacht
de stad wier schreeuw tot zucht verdooft 'lijk wen zij iemand worgen.

Let op nu. Ziet de nacht klaart op in twijfelenden morgen.
Hooft gij dien strijd van wapenklank, gejoel, geschal, getrom,
langs markt en straat, van hier, van daar, van ginder, van alom?
Hooft toe! De worstling woedt langs hier, verdooft de Mettenklokken.
Afgrijslik! Hoe 't halfdonker krielt van stalen wapenrokken
en bruine kolders onderen! Wat stortend maaïen! - 't Bloed
stroomt dampend als een roode dauw in rooden morgengloed.
Het daagt. - Daar ligt het riddersvolk met zijne soldenieren.

Rei.

Hoezee De Coninck. Breydel, Klauwaards, Wevers. Masseklieren!

De Maagd van Brugge.

Zij zijn het ja. En ziet. Triomf! De ontzette stede baadt
in rooden schijn van zege en vreugd en dageraad!
De wapens spatten zegevuur in duizend roode vonken.
Door markt en straten krielt het volk en jubelt zegedronken.
Den klauwaard vliegt zijn vrouw en kroost ten halze met een schreeuw,
de zoon omarmt zijne ouders, de verloofde 'haren Leeuw.'
En wijl duist²⁾ monden hunnen naam en roem den hemel melden,
half godlik aan des Belforts voet omarmen zich twee Helden.

Breydel.

Zeg, Pieter, is 't geen ijdlle droom die rond ons spookt en blauwt?

1) versmeieren: verpletteren.

2) duist: duizend.

De Coninck.

Neen. Hoor ze juichen: 't is geen droom. De Klauwaard heeft geklauwd.

Breydel.

Hij heeft geklauwd ja, 'k voel het in mijn ziel en ledematen.

Hij heeft geklauwd en wij zijn vrij, o Belfort, markt en straten! -

Hoe jammer dat zij mij ontsnapt is die drijvuldigheid

van blinden haat en boos verraad en van lafhertigheid:

Van Ghistel, Flotte, Châtillon - O preuschheid! Zich vermommen,

voor heeren! In een papenkleed zijn zij de dood... ontzwommen.

Doch morgen ja komt ook alhier - en Breydel is niet dood!

De Coninck.

Heer Châtillon is op de vlucht, heer Pieter Flotte ontvlood,

en heer Van Ghistel toonde naar gewoonte liefst den rugge.

Weinu, mijn vrienden, zoo verneemt Parijs wat nieuws van Brugge!

Het volk.

Haha! Hoezee den boden!

De Coninck.

Zoo verneemt het fransche hof,

verneemt heel Vrankrijk welke straf verraârs en dwiners trof.

Verneme het met open mond de fransche munteschrooder,

verneme het zijn duivelin nog duizend malen snooder,

en dat zij er bij eeden doen - want eeden kosten niet!

Verneme het de raad die hun die eerloosheden ried!

Verneme het en trille er bij van hope en van verlangen

graaf Gwijde, met zijn magen en getrouwen daar gevangen,

en jongvrouw Filippine, bloem die 't waalsch geluchte schond,
 van in het graf dat, ver van hier, zoo vroeg haar jeugd verslond!
 Verneme het heel 't land en Gent de waalschgedwongen stede!
 Verneme het in oost en west elk land van Kerstenhede!
 Verneme ons eersten dank de Heer van wien de zege komt,
 in afwachting dat elke kerk Hem dreunend 'dank u' bromt
 uit toren, koor en orgelbalg! - Mijn vrienden, laat ons knielen.

Rei.

Hoe grootsch die stilte en zelfde bede uit honderd duizend zielen.

De Coninck.

Heer God die onze wapens hebt gezegend en ons recht,
 U loven en U danken wij, Beslisser van 't gevecht.
 Allicht bedreigt ons 't opperste gevaar van smaad en schande.
 O zegen dan het laatste weer van dezen goeden lande,
 Almachtige! - Mijn vrienden, neen, de veete is niet gedaan.
 Eerst nu breekt 't opperste geding van Leeuw en Lelie aan.
 Eerst nu wierd deze vrage met dat stroomend bloed geschreven:
 zal Vlaandren eindlik sterven of zal Vlaandren eindlik leven?
 Eerst nu daagt eene reddingskans uit eenen hoogsten nood;
 eerst nu verstaat gij onzen kreet: de vrijheid of de dood!

Het volk.

De vrijheid of de dood!

De Coninck.

Maar toch wij velden duizend Walen,
 wij wonnen eene zegepraal. Zoo laat ons zegepralen,
 en deze onze eerste zege borg voor nieuwe laten staan!

Ja, melden haar van dorp tot dorp den vlaamschen landen aan
de klokken dezen morgen en de zegevuren te avond,
opdat zij, onverwachte maar van mark tot marke dravend,
heel Vlaanderland begeestere en versamele in één heer
tot Vlaandrens opperste geding en opperste verweer.

En gij vooral, mijn Brugge, punt u, vier uw kloeke jeesten¹⁾,
laat klokkenspel en vedelklang en dans uw zege feesten.
Begroet den standaard...

Breydel.

In mijne arms! Ik heb hem vrij gekocht.

Rei.

Hoe golft rondom den blauwen Leeuw die luide zegetocht!
Hoe statig boven Brugge bonst te midden 't volksgelonder²⁾
de klokkentoon in 't rond herhaald.

De Maagd van Brugge.

Gelijk een verre donder
uit heimelike diepten rolt in blijde blauwe lucht,
verdooft een naadrend krijgsumoer het stervend feestgerucht.
Alsdan verdonkert 's hemels blauw, een stormwind zweept de wolke
ontzaglik door de ruimte, zweept de zee die wringt en in haar kolke
aan 't zieden gaat. Zij stijgt, zij toornt, zij huilt, verbreekt den ban
van hare stille grootschheid en bespringt het siddrend land
met haar schuimbekkende overmacht van bergenhooge kruinen.
En aarde en lucht aanschouwt den kamp des springvloeds met de duine
Zoo heeft ons zweepslag Walenland doen zieden 'lijk de zee.
Gelijk een springvloed overstort het 't kleine Vlaanderen - wee!
met zijne krielende overmacht van duizende banieren,

1) jeesten: daden.

2) volksgelonder: volksgerucht, gejuich van het volk.

van vorsten, van vazalen, van gekochte soldenieren.
 De wind voert uit het zuiden eene reuk van moord en brand,
 en 't is alsof van tijd tot tijd alover 't siddrend land
 een half gesmoorde noodkreet uit het zuiden kwam gevlogen.
 'Doorsteekt de vlaamsche evers en ontweidt de vlaamsche zogen,'
 riep immers vrouw Jehanne, koningin van Walenland,
 en 't koninklike woord volbrengt de ridderlike hand
 der vrouwenheusche jonkersschap Vol vlijt en neerstig ijlen
 reedt Vlaandren zijne goedendags, zijn bogen, zijne bijlen;
 en, gansch alleen verlaten in den allerlaatsten nood,
 'Wat God bewaart is wel bewaard,' zoo spreekt het, 'vrij of dood!'
 versamelt, tot den laatsten kamp bereid, ter Leievelden,
 en hoopt als 't ware tegen d'hoop, waneer de brugsche helden
 op hunne beurt verschijnen, van hun zege nog doortrild,
 met Breydel, Vlaandrens Knots en met De Coninck, Vlaandrens schild.

Doch over beide legers spreidt allengs dat plechtig zwijgen
 der ruimten wen de dondertorren¹⁾ naar elkander dreigen.
 De stonde is plechtig, plechtig het aanstaande wapenpleit
 op wiens voorzienbaar vonnis wacht de gansche Kerstenheid:
 de Leenheerschap of hier voor goed een voorbeeld wordt gegeven,
 de Poorterschap hoe duur het kost te hebben willen leven
 ten spijte van een dwingeland. - De stonde naakt; 't zwijgt al...
 'Lijk 't schittren van den wederlicht daar schettert luid geschal
 het sein.

De storm is los - de vlakte dreunt - de verten beven.
 Duist levens smelten dondrend tot één oorverdoovend leven.
 Zoo hoorde het een ganschen dag een gruwelende steê,
 en stil en stom door de overmaat verplet van angstig wee,
 verbeeldde zich naar 't buldren van haar brijzelende baren
 het stormen dezer zee wier golven dolle benden waren.
 Maar hoort, de storm verzwakt, verzwakt... het ijselik gerucht

1) dondertorren: donderdreigende wolken.

versterft in gindsche verte met eene achtervolgde vlucht...
Wie vlucht er en wie zegeviert? - O zielentergend greten
dier wisselende onzekerheid van duist verwarde kreten!

Triomf! Triomf! Triomf! Daar bonst een luide zegeschreeuw
en dondert die geruchten doof. Ons 'Vlaanderen die Leeuw'
meldt zege, redding, vrijheid langs de wijd verwoeste vlakke
waar heden 't vlaamsch gemeenebest den dwang des Vreemdlings knakte
en Ridderschap en Leenheerschap.

Scheur, wolkenfloers!

Zoo zag

er Kortrijks bloeiend veld uit na den Guldensporenslag.

Rei.

Hoe aaklig dat doorwroeteld land in schemerenden avond,
die reuk van bloed... hoop over hoop die lijken...

De Maagd van Brugge.

Blindlings dravend

hier ijde, wederlichtend als een storm, de ridderschap!
Hier, door die stormende overmacht verplet, doch geenen stap
toch wijkend, pletterde op zijn beurt ons volk de dolle schokken
der ruiters...

Vormloos blikkend spookt het staal der wapenrokken
hoop over hoop; getuigenis der fel gekrenkte macht,
uit 't bloedig slijk der weiden glimmen sporen in den nacht.
Want, prinsen, graven, ridders, hier zijn zij bij duizendtallen
vertwijflend voor de voeten van dat 'dorper'¹⁾ volk gevallen.²⁾

- 1) dorper: gemeen.
- 2) Het handschrift geeft nog:

Den veldheer gaf een leekebrôer den doodeliken klop.
Jan Breydels bij kloof Châtillon den roekeloozen kop.
Te midden 't bloedig storten van een schitterende schare,
zwaaide eene bende Macecliers den standaard van Navarre

Rei.

Wat wilt het luid gezang dat uit der verte neevlen naârt
 met hoorngeschal en wapenklank en vreugdgeroep gepaard?
 Een breede fakkelschijn verlicht de schemerende kimmen
 en komt zoo aaklig dansend op de lijkenhoopen glimmen
 alover 't veld. Een luide stoet krielt weemlend in 't verschiet,
 zwaait wapenen van vuur als 't ware bij zijn dondrend lied,
 en schijnt van uit den dikken smook der toortsen als te vlammen.
 Triomf! Triomf! 't Is Vlaandren, dat de vreemding wilde tammen,
 verdelgen! 't Viert zijn redding, vreugdedronken, zegewild! -
 Hoezee die twee daar hand in hand te samen op een schild
 door reuzenschouders in triomf het slagveld rondgedragen
 te midden luiden zegezing en woestig wentlend wagen
 van vreugdedronken Klauwaardsvolk! Hun geldt het zegelied
 van Vlaandren! Hunne namen zendt het dondrend in 't verschiet!
 Heil Breydel en De Coninck!

Zegevierende Klauwaards.

Zwaait de waiende bannieren,
 de toortsen en de goedendags! De Klauwaards zegevieren!
 Heil Vlaandren! Vlaandren is ontzet, gezuiverd, vrij, gered!
 Jan Breydel heeft de Châtillons de schedelen verplet!
 De Coninck heeft ons vreemden dwang en valsheid leeren pletten!
 Sint Benedictus vespertijd herzingt de brugsche Metten!
 Heil Breydel en De Coninck! Roept met ons, gij heeren al
 en poorters, boeren, kerels, roept met ons dat het geschal
 weêdreune van den Leiekant tot aan de zeeuwsche hillen!

Allen.

Heil Breydel en De Coninck!

De Maagd van Brugge.

Heil en wonder! Weêrom trillen
 bij 't heldenspel hertooverd uit der oude tijden wolk
 de vaderlandsche snaren in de herten van mijn volk! -
 Welnu, hoort toe, mijn volk: gelijk gij het nu ginds ziet rijzen
 in zijnen roem, zoo wil ik u het Tweetal kunnen wijzen
 te midden mijner, zijner stad, door jaren, eeuwen heên,
 gedurig sprekend zinnebeeld van Vlaandren dat verdween. -
 Treedt op, mijn vlaamsche kunstenaars, beschavers, volksverlichters!
 Treedt op vooral, o vroede schaar van ons miskende Dichters!
 Plastieken die het leven slaat van uit den stommen steen,
 wie uwer in hun reuzenbeeld herschept mij 't groot verleên?
 Wedijvert! - Gij die toovert met de bonte zonnestrallen,
 o Schilders, laat uw doeken ons der Helden roem verhalen! -
 Stemt hun uw lied, gij zielen van gezang en klank doorspeeld! -
 Gij, Dichters, hoogste macht der Kunst, verklaart het zinnebeeld!

De Dichters.

Gegroet, o reuzig Tweetal uit ons groot en blij Verleden,
 Gij beelden der krachten die ons vrij en machtig stredden!
 Gij waart het vroede woord, en Gij, gij waart de kloeke daad!
 Gij waart het schild dat schermt, en Gij, gij waart de knots die slaat!
 Gij wondre wijsheid, rustig sterk in hopelooze rampe -
 Gij open onverschrokken ziel die vroolijk ijlt ten kampe!
 Gij trouwe, Gij rechtschapenheid, Gij onbaatzuchtigheid,
 Gij vrijheidzin. Gij burgerdeugd, Gij opperste adelheid,
 eenvoudig in uw zedens en heldhaftig in den strijde!
 Gij oorbeeld van den Vlaming in den goede ouden tijde!
 Gij Burgers die zoo burgerlik aan 't hoofd der Burgers stondt!
 Gij almacht zonder praal of pracht van Raad en Daad in bond!
 Vermogen uit de zekerheid gesproten van het k u n n e n ,

zoo vreedzaam en eenvoudig dat de nijd vergat te ontjinnen¹⁾,
 zoo treffend en zoo zeker dat de bloedhooveerdigheid
 der eeuwenoude ridderschap, eene echter adelheid
 erkennend, voor uw heerschappij uit uw eigen daân geboren
 de trotsche rangen opende van 't volk met gulden sporen!
 O Helden in wier beelden, in 't nevelig verschiep
 beschenen door ons gloriezon, ons vroed en moedig diet
 geheel zijn eigen wezen vond tot reuzigheid bedegen!
 Geen wonder dat, ja zelfs waneer de grootsche stemmen zwegen
 van onze aloude glorie in der tijden dwarrelkolk
 verzwolgen, gij bleefte leven in het herte van uw volk,
 en dat zijn duistere geest, zoover zijn blik vermocht te dragen,
 uw grootsche schim nog wandlen zag in wonderlike sagen;
 en dat waneer ons Dichtkunst, voor alle andere kunst ontwaakt
 bij onzer schanden overmaat, ons volk miskend, gewraakt,
 bedrogen, blind verbasterd, door den Staat ter dood verwezen,
 te redden poogde al wijzend naar zijn groot en blij Voordezen,
 - gelijk men een goed wapen uit een eeuwenouden roest
 doet glansen - slechts de sagen uit zijn mond verdichten moest
 'hoe Coninck slim was en hoe Breydel alles sloeg in spaandren'
 tot epos van het Klauwaardsvolk en van den L e e u w v a n V l a a n d e r e n ,
 opdat het gansche volk, hoe diep het ook verbasterd was,
 ontstelde bij het lezen dier begeesterende Ilias,
 de zijne! en dat de volkren in 't omliggende ondervonden
 alsdat van uit den Middentijd die Vlamings nog bestonden! -
 De Staat verschoot een wijl. - O wi, o wach! o flauwte! o list!
 De vlaamsche Kamp slabbakte eer ooit een zege wierd beslist
 Rijs op het woord der brugsche Maagd, rijs op gij, Tweetal, oorbeeld
 van 't vlaamsche Volk! Verwijt, vermaan, begeester, geef ons voorbeeld!
 Leer ons met uw standvastigheid, met uw heldhaftigheid,
 den strijd herstrijden, uwen strijd, voor ons zelfstandigheid!
 Wijs in dit land de bronnen van zijn kankerend bederven!

1) ontjinnen: misgunnen.

Roep dat ons nog slechts overblijft als volk den dood te sterven
ofwel, ontzaggelik herkwikt, in onze Knapenschap
het kiemend zaad te strooien van der Toekomst mannschap
en 'wijl het Vlaandrens noodlot is door de eeuwenvoudige tijden
het zuiden als den kanker van zijn wezen te bestrijden,
sar vlaamsche Kunde en Kunst ten Kamp met uwen wapenschreeuw..

Allen.

Wat Walsch is valsch is! Slaat al dood! En Vlaanderen die Leeuw!

29 Januari 1879.

Sneyssens.

Afgrijselik! In den valen sching¹⁾ van 't zwartgestreepte westen
 en onder donkeren vlagenzwangeren hemel
 ijlt wanhopig een vlucht voorbij en jagend achtervolgen,
 en noodgehuil en zegekreet en staalklang
 verdooven klacht en rochel der gesmeierde²⁾ gewonden.
 O wanhoop! Deze vlucht waar stalen ruiters
 in kerven, het is Gent dat vlucht, der vrijheid laatste hope!
 Het zwaait een hand de gentsche Klauwaardsvane,
 het roept een stemme door 't gehuil: 'Wie helpt de goede poorters
 hun vrouwen en hun kinders wederzien?
 Gent! Al die meêdoen hier! Gent, Gent!' De vlucht splijt rond een molen,
 die reusig spook in 't wordend donker rijst,
 golft ijlend links en rechts voorbij. De ruiters stormen. Dol,
 blind, ijselik botsen zij op vijftig speren.
 Tien peerden storten. Steigerend woelt de schare. Razend krielt
 een worsteling rondom den molenwal.
 Uitzinnig sert die wederstand de zegedronken ruiters.
 Door 't blixemen van zijn gonzend zweerd omgeven,
 almachtig staaft de vaanderik van Gent den wederstand,
 en kerft en kerft, en peerd en peerdegast
 stort neêr. De lijken stapelen in het rond hoop over hoop.
 Maar overmacht verplettert heldenmoed.
 En op een bloedigen lijkenwal daar staat in 't vale tweelicht
 de vaanderik alleen en blixemt voorts,
 pal. 'Geeft u over' schreeuwt men. 'Gent' juicht hij en splijt een ruiters
 pal. 'Gent' juicht hij en zijn weêrlicht snijdt drie ruiters door den stormhoed,
 en steigerend wijkt de stormloop. Huiverend schudt
 de vaandrik zijne linker hand. Zij valt. Een bloedstraal speerst.
 Maar bloedig sluit zijn arm 't gescheurde vaandel.

1) sching: schijn.

2) smeieren: verpletteren.

‘Geeft over’ schreeuwt men. ‘Gent’ huilt hij, en bleek en zwijmelend staat hij
in 't bloedig wederlichten van zijn zwaard,
afgrijselijk schoon. Een nieuwe storm behagelt hem met zwaarden,
maar wijkt gekneusd en steigerend terug.
‘Geeft over’ schreeuwt men. ‘Gent’ huilt hij en zwaait een bloedige scherve,
maar stort doorkorven op den lijkenhoop.
‘Geeft over’ schreeuwt men. ‘Gent’ zucht hij en wanhopig zich rechtend
kwetst hij een ruiter met des vaandels punt,
bezwijmt en zieltoogt, krampachtig des vaandels flarden grijpend,
zucht nog eens ‘Gent,’ spuigt bloed en sterft. En zidderend,
de zwaarden neder, stil en stom bewonderen hem de ruiters...
De vlucht verdwijnt in 't donkeren van de verte. -
Ei! Kynegyros, ween van spijt, en werp uw kroon naar Sneyssens!

Gildelied
Der Rouselaarsche Lettergilde ‘De Vriendschap’ op den 33en
verjaardag harer stichting.

Wijze: Voor Vlaanderens gouden kusten, van R. Hol.

Ik zie een gulle Gilde
 in feeste en vrolik maal,
 en bekersklank en heildronk
 klinkt leutig door de zaal.
 Mijn ziele trilt begeesterd,
 mijn blik door de eeuwen schiet;
 'k wil zingen lijk de Skalden,
 een gildelied, een gildelied.

Ik zie door neevlige eeuwen
 ter Zale op 't Noordzeestrand
 de kerelsgilden woelen
 de scherremaks in hand:
 ‘Hou' zee voor onzer Vrijheid!
 De Kerels temt men niet!’
 Zoo luiden heilige eeden
 en gildelied, en gildelied.

'k Zie grootsche krijgstooneelen,
 'k zie ridders op de vlucht,
 'k hoor dondren: ‘Zege! Vrijheid!’
 'k hoor liedren door de lucht:
 ‘Dat valsche walsche leger
 hier al zijn sporen liet!’
 Zoo luidt bij 's Klauwaarts zege
 het gildelied, het gildelied.

'k Zie door gepinte¹⁾ straten
 een blijden bonten stoet:

1) g e p i n t : versierd, opgetooid.

in Landjuweel en Haagspel
nu bloeit des volks gemoed;
nu bloeien kunst en kunde
van 't rhetorieklik diet,
nu luidt zoo vroom en vredig
het gildelied, het gildelied.

'k Zie wilde legers draven,
'k zie roof en moord en brand:
verbasterd en verpletterd
nu zieltoogt 't Vlaamsche land.
Maar ziet, het wilt ontwaken,
versch bloed zijn lijf doorvliedt,
en als herlevingsteeken
luidt 't gildelied, luidt 't gildelied.

En 'k zie een gulle Gilde
die viert in vrolijk maal
haar drie en dertig jaren
van kamp voor Land en Taal:
o Gilde, u sterke in 't streven
't verleden - grootsch verschieft!
Dat uw lied ook eens luide
als zegelied, als zegelied!

15 slachtmaand 1877.

Xenien

Eerste dichter.

Het is gelijk waarmede zich de jongens bezig houden
als zij maar braaf zijn. Kom laat ons xenien maken.

Tweede dichter.

Ja xenien doch classiek, gepast, geregeld en gemeten
als heksenreien op Walpürgisnacht.

Tweede dichter, tot den lezer.

't Woord xenie komt van x e n o s dat beteekent vreemdeling,
iets als caramellenbriefkens.

Eerste dichter.

Is 't al? Die briefkens, ziet ge wel, dat was een tafelluxe:
elkeen kreeg 't zijne, en... - Zeer interessant.

Tweede dichter.

Confrater, uwe wetenschap doet onze lezers geeuwen.
Vergeet dan niet dat wij in Belgie leven.

Eerste dichter.

C'est bon. Geachte lezers, naar wij dagelijks zien en hooren,
moet een poëet zijn publicum bederven...

Tweede dichter.

Zwijg, want gij spreekt geen woord of 't straalt een stek uit.
Mijn maat wil zeggen dat wij gaan beginnen, goede lezers.

Duo.

C'est ça, confrater, en gij hebt het woord. - A vous, confrater.
Benauwd en ben ik niet, toch... - Sapristi!

Idem.

Welnu - in Godsnaam! Lijk des nachts het heksenkruid zoo zetten
in Belgie de pedanten voort. - 't Is flauw.

1830.

Men schrijft uit Brussel: 'Tot nu toe de Belgen waren slaven,
maar heden zijn zij vrij. Elk zegge 't voort.'

Willemsfonds voordracht in 't meervoudig vak.

Een keersken voor Sint Willem en zijn maten, martelaars!
En ik die dacht dat het geuzen waren.

Over de Inkwisitie.

't Is wonder, maar 't is zóó: hij heeft niet op zijn lip gebeten,
en heeft geen enklen keer toch moeten lachen.

Bij Kiezingstijd.

Want ja, gij zijt het nageslacht dier middeneeuwsche reus,
die op de markt de papebulle brandde!

Davidsfondsvoordracht.

Want ja, gij zijt het nageslacht dier middeneeuwsche reuzen,
den lande trouw en Roma - tot der dood!

Eerste xenien.

C'est ça, nu weet men stellig dat de reuzen, onze vaders,
zeer geuschgezind en zeer katholisch waren.

Tweede xenien.

En daar is geen belet meer, dat wij eens ter zake komen,
en onderzoeken hoe 't met Vlaanderen gaat.

Komische dichters.

Wie zegt er dat ons dichters nooit en lukten in het komisch?
Heeft men zoo gauw 'Ambiorix' vergeten?

(Door Nolet de Brauwer)**Zannekin (door Sleenckx).**

Ik heb geheel 't spel door verwacht dat al die Kaerels eens
het 'Ongediert der papen' zouden zingen.

Theatrale 'bloedhonden'.

Wat is er kluchtigst, Gezslers in Rossini's kluchtig zangspel,
of hertog Alva op ons Vlaamsch tooneelken?

Le tour du monde en 80 jours.

O n u t h o s d ê t o i dat die reis zeer mogelijk is, dank
der hedendaagsche kunde en - een mirakel.

Un drame au fond de la mer.

Hoe diep wierd elkendeens gemoed geschokt, waneer twee visschen
stilzwijgend, langzaam het tooneel doorkruisten.

Kollegietooneel.

Hoevele martelaars hebbe ik niet zien vonnissen en martlen,
 in 't fransch, voor menschen van te lande,
 in prijsdeeling of feesteliken dag?

Philippe d'Artevelde, drame national

Wel neen, kwaadtongig volk, het spel werd niet in 't fransch geschreven.
 Zeer practisch schreef de schrijver het in 't Belgisch.

Franskilions.

Een franskilion? Allons donc! Hoort eens hoe hij gansche dagen,
 niets anders doet dan wreed zijn fransch mishandelen.

Hiel's schole.

Jochij! Het windeken waaide en 't vers
 vloog droomend over de weide.

O liefde!

Andere.

De schrikbre Leeuw grijnst, rijst, briescht, ploft den ijsbren klauw
 in 't plassenwekkend bloed van 't walsche valsche grauw.

Een dichteresse.

Maar zeg toch eens, mevrouw, hoe 't u ooit kwam in het gedacht
 uw hoofd te breken om zooveel te rijmen?

Jan de Minnezanger.

Ei zeg eens, Minnezanger, waar 't niet wel besteed indien
 gij een n vergat in uwen name?

HOE A. RODENBACH SOMS IN EEN ADEM AAN 'T DICHTEN GING.

Karel de Goede, drama.

Ei, onbekende dichters daar, uw werk is onderteekend
 door zin en vers, en bont romantisch leven.

Lodewijk De Coninck.

Hij dicht, zij zeggen niets ervan. Bevecht hem toch ten minsten!
 Want zwijgen is uw eigen zelven doemen.

Gebloemde stijl.

Gewoonlik schudt en beeft ne mensch van koude of van benauwdheid;
 maar in 'gebloemde stijl' doet men hem d r e u n e n .

Nolet's oratio in Catilinam.

Zich stâft het dat die wartâl zich van langs om meer verspreidt,
 zich eischt het dat er men zich tegenzet.

Onze taalbazen.

En al dat volksken spreekt ons aan lijk doctors aan scholieren,
 en kan uit Maerlant lijk als uit Hebreeuwsch!

De Slaat.

De staat: Ik wil der tale deugd doen. Wat moet ik er voor doen?
 - Zweren er u nooit mede te moeien.

Aan Pol de Mont.

Ons scheidt een drift, ons bindt een deugd. Den band versterkt, mijn Schiller.
 door innige trouwe en door rechtzinnigheid.

Zij doolden en zij leefden vrij en wild, en zien er naar,
doch loochenen noch oorsprong noch familie.

Een opdracht.

De zanger neme de hulde aan van den onbekenden Dichter,
wien meer dan eens zijn lied begeesterd heeft.

Twee welbekende redevoeringen.¹⁾

‘Liefdadigheid! Hoe groot! Hoe schoon! - Dit zal ik in drie punte
aanstonds bewijzen esse videatur.’

1) Waarschijnlijk op E.H. Bruno Van Hove, toenmalige schoolopziener van het bisdom Brugge.

Van eener Jongvrouw

I.

Het was een schoone blonde, een van die middeneeuwsche wezens
die onze jong herboren schilderschool,
Hans Memlinc en Van Eyck in de oogte, op hare doeken toovert.

Van onder hare rustige brauwen glom
een groot zwarte oog met diepen blik gewoonlik rein en vreedzaam
in 't vlottend droomen des gedachts verloren,
maar zendend soms, in eens ontwaakt, van uit die donkere diepten,
dat heimlik, dat magnetisch vonkelen,
die stroomen gloed, dien stralenvloed, onstoffelik meer dan lijflik,
waarbij de ziele in 't open zintuig stijgt,
gelijk een overstroomde beek des oevers rand komt nescchen¹⁾.

En nevens haar werd vroed gesprek gevoerd
in dietsche taal van dietsche kunde en van der dichteren konste.

En zij, o wonder! zij, een jongvrouw, horkte!
En, horkte zij stilzwijgend, des te rijker tale voerde
van tijd tot tijd die tooverende blik.

En des ontroerde heimelik niet ver van haar een dichter,
Doch hij was geen dier licht geschokte herten
die wijds en zijds verzuchten: Ziet eens hoe ik teeder ben!

En hij sprak voort, bescheiden en gesloten.
Maar, met die dietsche schoonheid en dier oog welsprekendheid
veel meer dan met de dietsche kunste bezig,
lijk Hamlet, wilde sprongen sprong zijn geest van uit de rede,
verloor weldra het vroed gesprek uit de oor,
gelijk voor wien het zonnig veld verrukt en jagend aantrekt
het bont gerucht der stede allengskens wegsterft,
en schiep, vol zoete dankbaarheid, een onbekend behagen
in 't meisken dus te zien aandachtig zijn.

1) n e s c h e n : nat maken, bevochtigen.

Want ja, nietwaar? gij perels van den ouden dietschen lande,
 uwe arme dichters zijn het niet gewoon
 dat oor of oog der schoonen voor hun dichten openga,
 of dat een tooverende vrouwestemme,
 der woorden zin tiendubbelend, hun vers tot zang beziele.

Den walschen dichters is de gunst. Die mogen
 u spreken, u behagen, u bederven. Hen beantwoordt
 uw kloppend hert, uw zwemmende ooge soms.

Die mogen aan Elvire, aan Rose, aan Laure, aan Pepa dichten

Hun boekskens Jiefliek in rood leër verbonden
 en op der sneë verguld verbergt gij blozend in uw sponde.

Maar welk een honend lachje zou den 'danke u'
 bestempelen, kwame een aardigaard u dietsche versen offeren!

't Is waar helaas! uw schuld en is het niet.

Maar ondertusschen dichten wij voor eenen hoop pedanten.

Maar ondertusschen, bloeme zonder dauw,
 verdort de Poësie en kwijnt van onvolledigheid.

Want, zeg, nietwaar, o heilige Nature,
 der Kracht hoeft lieve Krankheid en den man de tedere vrouwe,
 opdat, uw moederliken blik verheugend,
 in goddelike Orde en Harmonij het vruchtbaar Leven worde! -

En des verstrooide nevens haar den dichter
 der schoone blonde aandachtig-zijn, des sprong hij wilde sprongen
 van uit de vroede rede en zat hij daar
 vol wondering en dankbaarheid en onbekend behagen.

En geren hadde hij, te stout voorwaar,
 eens dien fluweelen blik ontmoet en in zijn heime tale
 hem eenen hellen 'danke u' weêrgejongd;
 maar hij en dierf niet, want zijn blik wierd al met eens te vochtig.

En veel te vroeg was 't uur van scheiden daar.
 Maar hoe toch had die dichter daar zich zooveel gunst verworven?

Of wildet gij, o jongvrouw, dezen avond
 beproeven onze dietsche kunst in eenen harer kinders
 van bittere onverschilligheid te troosten?

Terwijl men hoed en mantel nam, den heuschen groet aan 't wisselen,
 ging ze al met eenen voor de p i a n o staan,
 en droomend sloeg zij d'hand er langs en zwaar en traagzaam klonken
 drie vier van deze volle duitsche akkoorden
 die, lijk de botte een bloeme draagt, een gansche schepping voeren;
 en langzaam, wijl de klang in 't snaartuig wegstierf,
 keek ze omme naar den dichter, en haar diepe, donkere ooge
 stortte in zijn oog haar vonkelenden vloed...
 O jongvrouw, woudt gij spreken dan, en riep dier oogen tale
 alsdat een zin dien snarenklang bezielde?
 En wildet gij den jongeling doen verstaan, alsdat hetgene
 in 's dichters ziel in zoet harmonisch paren
 Gevoelen en Verbeelding huwt tot zingend klingend baren,
 datzelfde soms in eene vrouweziel,
 verborgen en versmolten met haar vrouwelike schatten,
 in stroomen stijgt van zingende begeestering,
 en 't levenlooze snaartuig als het ware een ziel instort
 met geest, gevoel en scheppingskracht begaafd
 en met der hemelsche Harmonij almachtige toovertale?
 Zoo voelde het de dichter, maar hij was
 een dezer, die het koel Gedacht met edelen Twijfel zegent,
 en alle gave brengt haar zonde bij:
 des was allicht de Twijfel daar en kwam de ontroering stillen.
 Maar hoe zijn geest, o jongvrouw, twijfelen bleef,
 dien snaarklang en dien oogslag droeg hij diep in 't herte mede.

1878.

An eener Jongvrouw

II.

Een droomer uit den Oosten, zoo vertellen ons de sagen,
 had eens van eenen edelen steen gedroomd.
 Gedroomd en is het woord niet, want hem had een visioen
 het goddelik gesteent veropenbaard.
 Sinds zag hij smaragd, emeraud, safier, topaas, robijn
 en wisselkleurig diamant. 'Hoe schoon!'
 verzuchtte hij. - 'O Allah!' zeiden dan wie rond hem stonden,
 'nu kennen wij het ideaal zijns drooms.'
 Maar met een bitteren spotlach keek dan om die arme droomer,
 stak zijn schouders op, en liet ze staan.
 Zij hadden niet gezien dat, als hij van bewondering zuchtte,
 zijn dolend oog dan van die steenen wegkeek,
 langs waar er niets te zien was dan met de oogen van de ziele.
 De dichter is die droomer uit den Oosten.
 Hij ook, de dichter, heeft weleens zijn visioen gehad,
 en dezen schat, zijn ideaal, aanschouwd,
 half kind, half vrouw, versmelting beider lieve aanbiddelikheden.
 Maar laat hem zijnen innigen glimlach lachen,
 waneer men op een stuksken verzen wijzend, roemen komt:
 'Hier staat de groet des dichters aan zijn lief.'¹⁾
 Houd uwen mond toch, uitleg die verklaart wat u ontsnapt!
 Want gij en weet niet langs wat verre kimmen,
 zijn geest dan aan het dolen was, het glanzend oorbeeld zoekend,
 dat hem een weêrschijn te herinneren kwam,
 gelijk den armen droomer emeraud of diamant
 met het geheugen edeler glansen plaagde.

3 November 1879.

1) Ook toepasselijk aan de verklaringen van menigen pedant, nopens allerhande dingen, waaraan de dichter nimmer heeft gedacht.

Minneken

Naar Goethe's 'Roosken', muziek van Schubert.

't Zag een knaapke een rooske staan,
roosken op der heide.

't Was zoo jong en welgedaan:
't knaapke zag het roosken aan,
bij het rooske beidde -
Rooske, rooske, rooske lief,
roosken op der heide.

't Knaapke zei: Gij staat mij aan,
roosken op der heide.
Maar het rooske zei: Gaat aan,
of u zal 't gedenken zaân
hoe ik mij bevrijde -
Rooske, rooske, rooske lief,
roosken op der heide.

Knaapkes achten geen vermaan,
roosken op der heide.
Rooskes hebben stekkers aan
- Toch en blijft geen rooske staan,
waar een knaapke beidde -
rooske, rooske, rooske lief,
roosken op der heide.

1 Juli 1879.

De Minnebode

Naar een oud liedje. (Zie uitgave Willemsfonds).

Rei.

Daar zat een sneeuwwit vogeltje
al op een stekeldorentje.

Duo.

‘Wilt gij de minnebode zijn?’
- ‘De minnebode wille ik zijn.’

Rei.

Het vlerksken zoekt in 't hemelsblauw:
de minneboden vliegen gauw.

Duo.

‘Schoon jongvrouw, u bemint men zeer.’
- ‘Helaas, ik ben geen jongvrouw meer.’

Rei.

Och immer 't oude en zelfde lied:
Het liefke treft het liefken niet.

28 Juli 1879.

Uit de Dichterliefde

van Heyne, op muziek van Schumann.

Een knecht bemint een meiske,
't bemint eenen anderen knecht,
die andere bemint nog eene andere
en stort zich met haar in den - echt.

Uit wanhoop neemt het meiske,
goed kome het uit, een vent,
den eersten den gereedsten;
de knecht, hij, is miscontent:

Dat is een oude historie,
maar ze is nog altijd nieuw,
en wien zij voorvalt gaat het
alsof men hem 't hert doorhiew.

19 Oct. 1879.

Dichterminneken

Naar Heyne.

Mijn tranen baren bloemen
 lijk lentedauw over de wei,
 en mijne zuchten worden
 een nachtegalenrei.

De bloemen zijn voor mijn liefken,
 al bood men er kronen voor,
 en voor mijn liefs vensterken zingen
 de nachtegaals in choor.

Nov. 1879.

(laatste en ongekende lezing.)

Lezing van mei 1877

(Musiik van Schumann.)

Mijn tranen baren bloemen
 lijk lentelach over de wei,
 en mijne zuchten worden
 een nachtegalen rei.

O wils du mijn giften geren,
 die bloemen zijn al voor di,
 en voor di mijn herte zal zingen
 zijn vreemde harmonie.

Waneer die bloemen geuren,
 o denk, iemand schonk hen om di,
 een leven van mijn leven
 en - denk dan eens op mi.

En wen du soms in den avond,
een droomende melodie
lijk bij walmen hoors uit de verte,
o denk ik zende die.

Lezing van juni 1877.

Mijn tranen baren bloemen,
lijk lentelach over de wei,
en mijne zuchten worden
een nachtegalenrei.

En wils du mi wederlieven,
voor di bloem op bloemken ontschiet,
en voor dijne venster zal klingen
der nachtegalen lied.

Dichterliefde

Wijze: Sérénade uit Le Trouvère.

*Een zwervend vinder zingt voor lustige knapen.*¹⁾

Dat der liefde
diepe pijn
mij het hert doorgriefde,
sinds zoo lang een wijl;
dat der wonde
zalig kwaad
mij geen enkele stonde
rust noch vrede laat;
dit, al reedt gij uw spottend tergen,
poogt de dichter u niet te bergen:
Zweeg om der boerden schroom,
den verliefden verried zijn eeuwige droom.

Dat mij de Edele
boven al,
tot een m i n n e v e d e l e
niet verwijven zal;
doch mijns levens
offerand
medevoerde tevens
zij mijn zieleband;
dit al reedt gij uw spottend tergen,
poogt de dichter u niet te bergen:
Ziet gij wel, die arme man
mint maar één maal, doch leeft of sterft er van.

1) De dichter zelf zal wel de vinder geweest zijn, die zijne lustige knapen met die ‘Serenade’ trachtte te verschalken.

Doch den name
- vol bedied -
mijner zoete dame,
dien verneemt gij niet,
tot 't mirakel
dat ons beî
's huwlijks heiligen schakel
om den halze leî.
Dien, al bleeft gij mij eeuwen tergen,
bleef u weiger mijn hert verbergen:
als in een gesloten brief,
zinkt met hem in het graf de naam van mijn lief.

Afscheid

Duitsch Volksliedje.

Liefken tot de eer!
Scheiden doet zeer.
Maar als 't dan toch moet zijn,
zoo reik mij 't mondje dijn.

Liefken, tot de eer!
Scheiden doet zeer.
Gij blijft het liefken mijn.
Zult gij getrouwig zijn?

Liefken, tot de eer!
Scheiden doet zeer.
Ween zoo niet de oogskens rood:
liefde overleeft den dood.
Liefken, tot de eer!
Scheiden doet zeer.

3 Oct. 1879.

Beslag¹⁾

Ledige aren in den oogst
 dragen hunne koppen hoogst.
 Als een kathedralebel
 klinken leêge tonnen hel.
 Ronkt een vliege rond een wagen,
 zij zal geld voor t r a n s p o r t vragen.
 Veel geschreeuw en weinig wol
 maakt zoo menigen scheerder dol.
 Wist men al de pauwen die
 pauwen zijn uit gaai-genie!

Kwame OEsopus' vosken weêr
 't zonk zoo menig pronkhoofd neêr.
 Heil hem die aan 't spreekwoord houdt:
 Al wat blinkt en is geen goud.
 Heden: Fouette cocher, en route!
 morgen: zulk een maakt bankroete!
 Zoo in 't groot en zoo in 't klein:
 wist de knaap hoe menigeen
 voor wiens c h i c hij suft en beeft
 bij der kaarten... k a n s e leeft.

Fronsend voorhoofd, kop omhoog,
 bittere lippen, 't glas voor de oog:
 jonker Truc, van grootscheit bot,
 van pretentie stapelzot.
 In 't examen, zou men zeggen,
 komt hij elken koers weêrleggen.
 Maakt hem de uitslag bitter klein,
 vol misprijzen stapt hij heen,
 wijl hem elkendeens gelaat
 spiegelt hoe zijn buis hem staat.

1) Beslag: ijdele drukte.

Brandt het in 't gebuurte, Pier
overschreeuwt den chef-pompier.
Jan heeft slechts geropen: waar?
ziet gij hem staan blusschen daar?
Angelijntje komt te trouwen:
des zijn Pier en Jan in rouwen:
Piers misbaar verschrikt de liên:
Petrus trouwt een maand nadien;
Jan kropt zijne smerten op,
schiet zich 's avonds voor den kop.

Vrankrijk, in een zenuwkramp,
daagde Duitschland tot den kamp.
Vrankrijk tierde: Naar Berlijn!
Duitschland zong: Magst ruhig sein.
Nauw was Vrankrijk ter frontieren,
roef! 't was uit met Vrankrijks tieren:
roef alhier en Sedan bin,
roef aldaar en Metz valt in,
roef alhier en roef aldaar,
en Parijs lag kante en klaar.

Sedert eene halve eeuw
zingen wij den Vlaamschen Leeuw.
Edoch, kijkt en horkt rond u,
als 't belieft, waar zijn wij nu?
Ligt ons waalsch getuig in spaanderen?
Spreekt men eindlik Vlaamsch in Vlaanderen?
Vlaanderen, Vlaanderen, 't is hoog tijd:
min beslag en min lawijd:
blijft gij tot den strijd beraân,
vang hem eens 'uût goeten' aan!

2 Sept. 1879.

Brabanconne

‘Qui l'aurait cru?’ En avant, Brabançonne!
 al luidt het lied niet brabançonnerwijs:
 tot een Benoit ons eigen liedren jonne,
 generen wij ons met dat vreemd gekrijsch;
 maar vloog des ook 't jaar dertig weêr te wapen,
 ei, laat er ons een vlaamsche lied op slaan:
 en hier zinge ook een schare vlaamsche ‘Knapen’
 en luide luid het vlaamsche ‘t Zal wel gaan’.

Er was een tijd dat fier en blij hier leefde
 een vrome jeugd, die geen misprijzen leed;
 waar vlaamsche moed naar vlaamsche kunde streefde
 en, deed het nood, voor stede en lande streed;
 nog leeft die jeugd, maar 't zijn Asteks en apen
 die, in haar plaats, den kop omhoog staan:
 Ei, 't worde opnieuw de beurt der vlaamsche Knapen
 en luide luid het vlaamsche ‘t Zal wel gaan.’

‘Je suis Po-Paul’ als leus op 't aanzicht voerend,
 den uitleg in den afgeleefden blik,
 met vaders geld en vaders eere boerend,
 den kop omhoog poseert de slimme Astek;
 en 't ijdel ding durft nog op ons staan gapen,
 en ‘ces flandrins’ al lachen gadeslaan:
 Ei, 't worde opnieuw de beurt der vlaamsche Knapen
 en luide luid het vlaamsche ‘t Zal wel gaan.’

Zij spotten met onze eerlijke avondstonden,
 zij spotten met den taaien moed en vlijt,
 verwijten ons nog liefst ons vlaamsche zonden:
 't is immers Bruin, niet wijn, die ons... ‘verblijdt’:
 op 't lest van 't jaar toch worden de Apen Schapen
 en is 't ons beurt het hoofd omhoog te staan:
 zóó zij het steds voortaan, o vlaamsche Knapen,
 en luide luid het vlaamsche ‘t Zal wel gaan!’

Herhaal:

Wij zullen langer dan de wereld leven,
de Knape en zal voor niemand ommegaan!
Ah neen, ah neen,
de Knape en zal voor niemand ommegaan!

27 slachtmaand 1877.

Salvete Studia¹⁾***Ha***

Salvete studia
 Exsules erravimus
 Redevivi adsumus.

He

Tollantur feriae
 Tanta, dic, ut poena sit
 Quale scelus nostrum sit.

Hi

Hen nos miserrimi
 procul ab his sedibus
 poculis ac fratribus.

Ho

Quanto supplicio
 studioso tacito
 filistaea ratio.

Hu

Quam loeto impetu
 urbem ut asperimus
 almam salutavimus.

Sept. 1879.

1) Studentenliedeken in keukenlatijn, sedert menigen tijd het eenigste nog in zwang.

Het liedeken van den roere¹⁾

Heimelik roert het in mijn ziele
 als ik bij den braven boer,
 aan een zwart berookte balke,
 glimmen vinde een rostend roer.
 Vreemdelyk trilt mijn gansche wezen
 wen met dreunend hoorngeschal
 paart, bij feesteliken avond,
 der geweren dof geknal,
 Trarah, trarah...
 Pif paf! 't Rookt in de sperren,
 doomende verten weêrzuchten 't geschot.
 Pif paf! antwoordt het herte:
 O romantisch knapengenot.

Vrolik zingt het in mijn ziele
 als wij 't blank geweer gelaân,
 vroege jagers, over de steppe
 door die zonnige koelte gaan.
 't Juicht en bonst door gansch mijn wezen!
 Rond ons diept het nevelig bosch
 hijgen jagers, seinen hoornen,
 branden snelle roeren los.
 Trarah, trarah...
 Pif paf! 't rookt in de sperren,
 doomende verten weêrzuchten 't geschot.
 Pif paf! tuimelboomt, hazen!
 Leve het wilde jagersgenot!

Blijde scheuten, jagerslusten,
 gij ontsteekt mijn jong gedacht;
 'k zie ons allen, poolsche jagers,
 met ons roeren op de wacht.

1) Uit het stuk *De Studenten van Watschau*, zinnebeeldige voorstelling van de Blauwvoeterij.

Rond ons diepen heilige bosschen,
hoornen schallen, trommels slaan...
Krieland naderen grijze scharen...
‘Schoudert het geweer. Legt aan!’
Trarah, trarah...
Pif paf! 't rookt in de sperren,
doomende verten weêrzuchten 't geschot.
Pif paf! tuimelboomt Russen!
Boze cos Polske! Polakkengenot!

De Duitse kunst

Zij had geen Augustus noodig,
 Medicis hield ze overbodig,
 niemands glimlach schooide zij.
 Room zoude op haar roem niet roemen,
 en zij kweekte zelf haar bloemen
 van der vorsten zonne vrij.

Fritz, de groote Duitscher, troonde,
 Fritz, de lauwelierbekroonde,
 Fritz en heeft haar nooit aanschouwd.
 Al de hand op 't herte leggen,
 preusch voorwaar mag Duitschland zeggen:
 'zelf heb ik mijn eer gebouwd.'

Stroome des in vrije stroomen,
 stijge tot in 't rijk der droomen,
 onze vrije Skaldenzang!
 Uit des herten diepten zwellend,
 vrij den vrijen monde ontwellend,
 kenne ons lied geen regeldwang!

Zoo, al schudden de ongekamde
 maan des vrijen kops, ontvlamde
 Schillers krater bij den gloed
 zijner zege in Duitschlands zege. -
 Strevend Vlaanderen, sterf halfwege
 zoo gij anders zingen moet.

Het lied der Knapenschap

Wijze: God save the King.

Sa, Knapen, 't hoofd omhoog,
de nieuwe vane omhoog,
de herten hoog!
't Verleden leeft in ons,
het Heden hoopt op ons,
de Toekomst straalt voor ons:
God zij met ons!

Wen rondom onze vaan
de holle trommels slaan,
wij, Knapen gaan;
haar eeuwenoud gemoed,
vol heugenis vroed en zoet,
herkwikt de stede en groet
den jongen stoet.

In onze breinen gonst,
in onze herten bonst
de Kunde en Konst:
eens zijn wij vrij Gedacht,
Vooruitgang, Scheppingskracht,
des Lands Verweer en Pracht
en Ordewacht.

En daarom jong en rap
vooruit, met mannenstap,
O Knapenschap!
Op echte vrijheid trotsch,
spijs dweperijenbots,
steeds langs der Waarheidrots,
bij de hulpe Gods.

Nachtelijke tocht

(te lande. Lied.)

Sa maten hier slaapt een taverne,
en ik voel mij wat moede in den kop.
Dat een weerd als wij waken zou slapen?
Zeg, wat denkt u des, lustige knapen.
Dondert mij dien Philister op!

Wees gegroet, o grimmige tronie,
op uw plaats in dien spokigen gang;
want hoe verwoed gij ook kunt blikken,
ons mag uw laaiend vuurken kwikken
en troostende warmende morgendrank!

1877.

Toast

Wijze: Vive monsieur le bailli (Maître Pathelin. Bazin.)

Leve onze gast even lang,
- naar hetgene staat geschreven -
als de patriarken leven!

Leêgen wij daarop in 't rond
't 'geestdriftig' glas tot den grond!
Hij leve lang en gezond!

Tocht

Wijze: Et nous irons jusqu'au bout du monde.

Als wij oudvlaamscher wijze in troep marcheeren,
wie zoude ons schakels durven tegenstaan?
Zoo zouden wij den aardbol rond floreeren
en voor geen volk ter wereld ommegaan.

Ha neen, ha neen,
de knape en zou voor niemand ommegaan.

Op het album van wijlend Jongvrouw Pauline Willems, J.F. Willems dochter.

Een album, duur familiestuk, op elkeen der omgulde
tabletten, eenen dichterlof, of eene kunstenaarshulde
bewardend, dietscher zangrigheid en schoonheid toegewijd:
wien mag het niet verbazen die ons land kent en den tijd!

Zoo naâr ligt dus een tijd nog dat er vlaamsche zangsters zongen,
wijl, om ze te vereeren, kunst en hoofschheid samendongen!
- Ja, zulks hadt Gij bewrocht rond u, die, moedermensch alleen,
ons volk ontwiekt met vrije woord - gaaf die met u verdween.

Hewel, wat was kan zijn, en wat geweest is kan herworden.
Nog leeft wel 't apenras van wie uw stemme tegenmorden,
Nog leeft die zelfde domkop van een Staat, en i t e m leeft
een bisschop die ons banvloekt als hij slecht genoennaald heeft.

Des niet te min - integendeel! - vooruit, het nijdig streven
van Vlaanderens taaiheid! Willems naam als strijdleus aangeheven,
en eens zien wij ons Vaderland in vrije bloeite staan,
- ofwel eens springt het boelken van 't jaar '30 naar de maan.

29 Oct. 1879.

Aan E. Lapeleer

Een ieder eigen ziel, een ieder eigen wezen:
laat ieders woord zijn innig wezen wedergeven.
Dees wierd het hoogst begaafd: zijn gave heet de kracht,
de hooge wijde vlucht, het peilend diep gedacht.
Hem is de wereld nauw: hem hoeft, tot land en woning,
de toppen, hemel en heelal: hij is d e k o n i n g ,
doorreizend met den bilk 't oneindig koninkrijk,
en stijgend naar de zon zijn adelaar gelijk.
Wanneer hij gaat voorbij, buigt de eedle dichterschare,
en opent hij den mond, zij zwijgen al te gare.
Hem komt het woord af...
De koning spreekt als koning, kalm, eenvoudig, grootsch...¹⁾

1) Wij weten niet of dit gedicht wierd voltooid.

Aan F.J.

Mijn groet den werkman die, met hooger gaaf begaafd,
met billijke edelheid 'den kiel der vrijheid' draagt,
en in het hert den zang der aable dichterminnen:
te midden 't werken en het daaglijks nooddruft-winnen,
uit eigen leven en wat rond hem gaat en staat,
lijk vlammen uit den kei, de blijde sperke slaat
der Poëzie;
 en bij het rusten van den avond,
in hooger bezigheid, zijne eedle ziele lavend,
in 't dichten vreugde scheidt, en 't vlaamsch en roomsch gemoed
door scherpgebekte 'iamben' luimig klinken doet.

Juli 1877.

De Skald.

Aan Jan Van Beers

Ter stonde wen, gefluister en vereende¹⁾ taal in de ooren,
 in de oogen schemerend een nevelig tweelicht,
 de geestenwekkende avond door geluchte en velden trilde,
 begeestring als het ware en dichtenslust
 door alle zinnen drinkend, ziel en mond vol zang en beelden,
 en 't ronkend snaartuig aan de zijde slingrend,
 door 't wordend donker reisden eens de vroede²⁾ kindren van Braga
 en klommen op den woudenrijken heuvel,
 waar, rond een breedgetakten eik, een Skald zijn hutte stond.
 En voor zijn hut, te midden vrouw en kindren,
 daar zat de vroede man, en dronk, met open ziel en zinnen,
 de lusten van den tooverenden avond.
 En, wjl een lied, in 't vroedend hoofd harmonisch aan het worden,
 onduidelik over zijne lippen zweefde,
 zag hij, rondom de helling van den zwartomstruikten heuvel,
 de wouden en de velden en de hutten
 versmelten in het donkren van den neveligen nacht,
 den jager uit de bosschen huiswaarts spoeden,
 den visscher droomend stappen langs den zilvren spokigen vliet,
 den boer, vermoeid te midden zijne kindren,
 den loomen tred vervolgen van den ingespannen stier,
 de kudde en het beurelende vee,
 bij 't luid 'ariauw' des hoeders door de donkre weiden reizen,
 de hutten rooken in de blauwe lucht,
 en voor der hutten open deur de bloeiende huisgezinnen,
 de rust en lust der avondure smakend,
 het vroede woord aanhooren der vertellende ouderlingen,
 de jonge lieden fluistren aan den kant;
 de mannen scherpen 't goede zweerd al sprekend' aan hun zonen

1) vereend: naar, somber.

2) vroed: wijs.

van veeteplicht en weer van eigen stede;
 en twijflend op zijn staf geleund, den vreemden reizer aarzlen
 aan welken haard hij herberg vragen zou. -
 En, naderend, eerbiediglik begroetten hunnen meester
 de jonge Skalden, vroede kindren Braga's,
 en zaten rond hem in de schaûw van 't fluisterende loof.
 En statig en begeesterd sprak de meester.
 Hij wees hun tweelicht, dumstering, gesternden blauwen hemel.
 en zilvren mane aan 't vlokkelig zwerk gerezen,
 en weide en vliet en woud, en veld en schemerende kimmen,
 en man en vrouw en kind en rookende hutten,
 en afgeleefden ouderling, en jeugdig volk aan 't vrijen,
 en rustigen heerd en sombren wandelaar.
 Hij leerde hun van lucht en licht en aller wezens oorsprong,
 van goden, reuzen, dwergen, zalige helden,
 van liefde en kamp, van oud en jong en immer vruchtbaar leven,
 van alles wat ooit wierd of worden moest,
 Hij leerde hun met open ziel en zin 't heelal bevroeden
 en in den grond van alle wezen lezen;
 en leerde hun der woorden kracht en zang en harmonie,
 en 's menschen leven met het lied verkwikken,
 en vroed en wijs, tot aller heil en weer des vaderlands,
 de heerschap over 's menschen driften voeren.
 En rond hem horkten stil en stom de zwijgende huisgenooten
 en de eedle rei der vroede kindren Braga's,
 in spannende aandacht en begeestring naar den Meester neigend.
 Dan als hij zweeg, zweeg alles op den heuvel...
 Er eene stond bezag hij dan de stille en stomme rei,
 en las door blik en roerloos aangezicht
 het heimlik werken van zijn woord in elken Skald zijn ziele,
 en loech hun aan met vaderliken glimlach.
 En hij ontving het snaartuig uit de hand der blonde dochter.
 En statig matig trilden zware tonen
 en smolten diep harmonisch in het slierend windje weg.

En met dit ronkend lied gepaard, weêrdeunde
des meesters dicht, vol diepen zin een klang en bonte beelden.
En menigeen keek naar den heuvel op
die, reuzig spook, in 't zwijgen van den nacht, daar lag te zingen.
En wien het woord des meesters al te vroed was
verlichtte nu der lessen zin de klankendronken ziele.

Zoo komen nog de jongren tot den Meester.
Heil wie de lesse uit zijnen mond met 't levend woord ontvangt!
En, mag hem zin der jonge rede ontsnappen,
gelijk een bron verkwikt en drenkt den Skald des Meesters voorbeeld

31 Januari 1879.

De Zanger

WIJZE: Het lied van Blondel uit Richard Coeur-de-Lion.

De vedel aan de zijde,
 het lied in ziel en mond,
 zoo zwierf de zanger rond
 al in den ouden tijde.
 En riep hem stem- en schalenklang
 te midden leutig feestgedrang,
 daar liet hij 't snaartuig ronken
 vol toovrend' harmonie,
 en zong de zielen dronken
 van klang en poësie.

Nog zwerft alhier de zanger
 en doolt stilzwijgend rond;
 doch, houdt hij zijnen mond,
 zijn ziel is liederenzwanger.
 Riep Vlaandrens taal hier Vlaandrens lied.
 misprees men hier den vinder niet,
 fier zou men hem zien komen
 en rijzen in de zaal,
 vol beelden en vol droomen
 en klang en godentaal.

Hij leerde u weer de sagen
 van uit den ouden tijd,
 der helden grootschen strijd
 en grootscher nederlagen;
 de lichte sprook met vroeden¹⁾ zin.
 het lied der abele²⁾ dichtermin,
 het lied ons ingeschapen
 dat niemand zingen dorst:
 het lied der dietsche Knapen
 dat smacht in veler borst.

1878.

1) v r o e d : wijs, ernstig.

2) a b e l , hier: bevallig.

Fantasien

Het drijven watten wolkskens,
 van zonnelicht doorboemd¹⁾.
 De jongeling ziet ze drijven
 en droomt...
 En onbewust elk wolksken na
 drijft zachtjes een fantasia,
 doch in de ruimte smelten zij
 voorbij, voorbij,
 voorbij.

Het drijven blanke zeilen,
 waar 't meer den hemel zoomt.
 De jongeling ziet ze drijven
 en droomt...
 En onbewust elk schipken na
 drijft zachtjes een fantasia,
 doch over zee verzinken zij
 voorbij, voorbij,
 voorbij.

Het drijven wondere beelden,
 van toovermacht omstroomd.
 De jongeling ziet ze drijven
 en droomt...
 En elke omstraalde beeltnis na
 ijlt jagend een fantasia,
 doch naar den Lêthê spoeden zij
 voorbij, voorbij,
 voorbij.²⁾

4 Oogst 1879.

1) d o o r b o o m e n : doorstralen.

2) Dit lied zou de 'prologe' zijn voor een cyclus liedjes, onder titel: 'Z w e r v e r s f a n t a s i ë n.'

Het lied van Mignon

Naar Goethe, muziek van Beethoven.

Kent gij het land dat vol citroenen bloeit,
waar donker loof vol gouden appels gloeit,
waar blauwer lucht vol zoeter windjes speelt,
waar eeuwige lente mijrte en lauwerteeft?
Kent gij dat land? Daarheen, daarheen,
laat ons daarheen, mijn redder, ons getween.

Kent gij het huis met zuilengang omringd?
De zale glanst er en de kamer blinkt;
in 't ronde zien mij marmeren beelden aan:
'Arm kind, wat hebben zij met u gedaan?'
Kent gij dat huis? Daarheen, daarheen,
laat ons daarheen, mijn redder, ons getween.

Kent gij den berg die rijst de wolken door?
Daar zoekt de muil zijn wegen door den smoor.
Daar bergt de kuil des draken wild gebroed,
de rots hangt af, daarover stort de vloed.
Kent gij dien berg? Daarheen, daarheen,
laat ons daarheen, mijn redder, ons getween.

Van het 'Dombeeld'

Vrij naar Heyne op muziek van Schumann.

Nog zweeft mij door het geheugen
 gelijk een verzwonden droom
 de grootsche Dom van Keulen
 aan Duitschlands heiligen stroom.

Ter oude kathedrale
 daar zag ik een goddelik beeld
 dat als een hemelstrale
 nog in mijn ziele speelt.

Het was de Maged der Maagden,
 de reine zonder smet.
 Mijn liefken, - de hemel vergeef mij de zonde! -
 mij dunkt nu, het was uw portret.¹⁾

1) Andere lezing:

Doch als ik die lokken, dat voorhoofd herdenke
 - Weledele - 't was juist uw portret.

Daar was een koning in Thoele

naar Göthe, mus. S hubert.

Daar was een koning in Thoele,
getrouw tot aan het graf,
wien stervend zijne boele
een gouden beker gaf.

Sinds pijnde in droeven drifte
des ouden drinkers min,
hij dronk slechts uit de gifte
en kreesch er telkens in.

De koning lag om sterven,
deelde al wat hij bezat,
doch liet door niemand erven
zijn eenig heiligen schat.

Zijn trouwe rijksvassalen
zat hij vol stervenswee
een laatste maal te onthalen
op zijnen burg aan zee.

Daar rees hij van den stoele
dronk nog een levensvonk,
de relikwie der boele
den luiden afgrond schonk,

bezag ze daar verdrinken
al wiegend weg end weêr
en liet zijne oogleên zinken,
dronk nooit een druppel meer.

Wiegelied

van Mozart

Douw douw, klein koningsken mijn,
't maantje licht door uw gordijn,
alles ligt stil in het dal,
't lammeke slaapt in zijn stal,
't vogelke slaapt in zijn nest.
Gij ligt nog schoonst en nog best
onder dien zilveren schijn;
douw douw, klein koningsken mijn.

't Zwijgt ook en 't slaapt al rond ons,
wie op het strooi wie op dons;
niets dat mijn koningsken stoort,
'k heb nog geen muisken gehoord;
niets - dan 't vernepen gerucht
als van een smachtenden zucht;
wat voor een zucht mag dat zijn?
Douw douw, klein koningsken mijn.

Douw douw, klein koningsken mijn,
kan men gelukkiger zijn?
Al wat uw willeken wilt,
kling, klang, dan komt het gedrild;
laat het uw willeken bot,
klik, klak, daar ligt het kapot:
zal dat een koningsken zijn!
Douw douw, klein koningsken mijn.

De heilige Elisabeth

Middeneeuwsch - naar Louisa von Plönnies.

Van uit de Kemenate
sloop haren gaarde bin
de lieve heilige Elisabeth
de goede landgravin.

Daar schiep zij groote vreugde,
verstaande als Salomon
al wat haar plante of vogel in
zijn tale zeggen kon.

Daar wandelde zij geren
te midden 't lustig lied
der barende natuur van uit
het groeiend bloeiend wied.

En heen end weer doorvlogen
de vogels elk gewest:
ginds onder eenen vlierboom droeg
een vinkenpaarken nest.

Mild schonk zij hun een loksken
van heur langvallend haar.
Met hare jonst gerocht allicht
het vinkenpaarken klaar.

En 's nachts in haren slaap en
in stillen blijden droom,
vernam zij zoeten vogelzang
van uit den vliederboom:

‘Koningsdochter, wees gegroet!
In ons nestjen is 't zoo goed.
Maak gij ook nu, blij van zinne,
een schoon nestje, landgravinne;

want u haast verblijden moet
't eerstgeboren kindje zoet,
nevens wien gij al uw moete
zult verzingen zoete, zoete...’

Op eene Bruiloft

't En is geen enkel zierken
in 't wonderbaar heelal
dat niet voor hem geschapen
een zierken vinden zal.

Ontelbaar, rustloos krielen
zij onder de ooge Gods
en vinden elk hun plaatse
in de orde zijns gebods.

En vinden elk het zierken
hun door hem voorbereid,
en baren uit hun paren
der stoffe vruchtbaarheid.

Zorgt God voor al die zierkens.
ik late varen of
hij voor zijn schepsels zorgt
uit goddelike stof.

Gedurig stuwt het leven
de zielen ondereen,
doch, twee en twee geschapen,
geraken ze al getween,

erkennen zich verwant bij
de voorbeschikking Gods
en leven vruchtbaar samen
naar de orde zijns gebods.

En in elks leven wordt er
geen blijder dag beleefd,
dan wen men uit Gods handen
zijn lief ontvangen heeft.

Des, zaalge jonggehouden,
wenscht u dit vriendenkoor,
de dag van heden schijne
uws levens dagen door.

Op het profes eener Godelieve

Wanneer men eene Bruiloft viert
daar buiten, in de wereld,
daar zit de blanke bruid omkransd,
omsluierd en ompereld,
en hoort zich door de luide feest
begroeten van alom
en zalig heeten met haar Trouwe
en haren Bruidegom.
Maar in dit vreedzaam kloosterslot,
o geestelike Bruid;
hier ziet er uwe Bruiloft stil
en ingetogen uit;
want ja, hier wijkt het Feestbeslag
voor de overmaat van eere
der Godelieve maged die
de Bruid wordt van Ons Heere.

Het uur der minne

't Is nog al lief 'uw zalig uur der minne'
 maar lacy, slechts een bont bedriegend droombeeld.
 O ja, 't is schoon, het toovren van den avond,
 't is aangenaam om t met eentwie te deelen;
 doch vrouwen, vrouwen, laat die toch in Godsnaam,
 maar varen - 't is te dichterlik, te lief,
 te alles wat ge wilt, het marmren popken,
 dat men op heden vrouw heet. Ha ha ha!
 de vrouw staat heden, zonder twijfel, in
 het prachtigste oorbeeld - hare nietigheid.
 Zoek vrouwen met de lamp bij klaren dage,
 lijk Diogenes mannen in den tijd.
 - Een vriend dan. - Vrienden? Laat uw lamp maar branden,
 indien gij in de wereld vrienden zoekt.
 - Hoe zoo, gij aardigaard, er zijn geen vrienden?
 - O 't woord bestaat en wordt ja veel gebruikt;
 maar 't is lijk anderen van zin veranderd.
 De wereld doet soms lijk Molière's doctor:
 'C'est vrai, mais nous avons changé tout ça!'
 De woorden blijven, dienende om te paaien
 wie zich met schijn en woorden paaien laat.
 De wereld, ziet ge wel, volgt den vooruitgang.
 Ja ondertusschen voelt men 't harte ledig,
 en wat de wereldt biedt is slechts bedrog.
 Liever alleen gewandeld en gemijmerd,
 bij 't toovren van den avond. 'k Zeg alleen;
 maar wen is hij, die voelt en denkt, alleen?
 O steeds is iemand rond en boven ons.
 Hij is niet ledig die gesternde hemel.
 Aldaar wil mijne ziel bij 't eenzaam wandelen,
 aldaar, van waar zij kwam die eedle. Aldaar
 woont de onbegrepen, de onbeminde Liefde.
 - Wij liggen hier aan 't aardsche stof gekluisterd -
 Van daar valt, wen ik wandel door den avond,
 een 'k weet niet wat zoo diep in mijne ziel;

zij zwelt en hijgt in onbepaald verlangen;
 een bede stijgt, en als een kwikkend dauwen,
 valt zoete rust en volt de onmeetbren afgrond.
 Binst 't daaglik sch werken of het ledig droomen,
 vergunnen wij Hem een verstrooide bede
 - als 't wel gaat - die ons uit den hemel ziet.
 O moge de avond het herstellen soms,
 bij 't eenzaam mijmren langs de wandeling.
 O vrede, offer, meteloos verlangen,
 o ruw genot een mannenziele weerdig!
 Berouw en liefde! 't Is 't zalig uur der minne,
 ja wel, maar 'k wil het lijden als een man,
 ik leve alleen, en de eenzaamheid me pijnjt.

* * *

Het herte vol en immer immer eenzaam
 te midden van het krielend volk alleen.
 Nu liever steeds alleen, dan met dat volk geplaagd
 dat daar een leermachien en eenen steen hier draagt.

* * *

Hoe ledig is mijn ziel, hoe ledig alles!
 Soms zwelt de boezem ja bij 't ijdel droomen
 des geestes, en men grijpt een wereld, denkt men,
 een wijde wijde wereld van geneugten.
 Men grijpt en, de armen sluitend, 't beeld is weg.
 verzwonden is het prachtig tooverbeeld.
 en ledig is de ziele lijk te voren.
 Alleen, alleen en altijd voort alleen.

* * *

Den spot in den mond, maar het herte verscheurd,
 vol rustloos, vertwijfelend woelen.

* * *

Liefde! Ah over korten tijd nog,
was mijn wilde jonglingslust
't hoogste goed, en liet mij liefde
wondersweerdiglik gerust.

In mijn leven, in mijn streven,
hoefde ik iemand aan mijn zij;
't was een vriend, een manlik wezen,
trouw en edel, vroom en blij.

Liefde! Hoe soms heb ik tergend
met den armen liefdezot,
met zijn droomen, met zijn trouwe
en oprechte min gespot.

Trouwens al te vroeg vernam ik
wat de wereld liefde noemt;
zinne nu des I... begeerte,
door den eedleren zin gedoemd...

* * *

O bodemlooze liefdezee, op wie zal ik u storten?

* * *

Is 't waar, vrouw, adt gij teeder zijt
en niet een nietig speelding?
Och, ware 't waar...

* * *

In brandend koortsig scheppen, in ijdele fantasie,
geniet de arme dichter wat hem 't lot geweigerd heeft.

* * *

Verborgene doodlike liefde,
uitspattende fantasie,
bedriegend haar zelf,
beliegend haar zelf,
met liegenden name van liefde!

* * *

Het orgel zong, de kooren paarden
in hemelsche melodij,
't muziek vlood stroomend door de beuken,
mijn ziele zwom in harmonij
en vol van di.

* * *

Lijk vlamme naar de vlamme reikt
en vlamme in vlamme smelt.

* * *

O ja, ginds boven woont een schikkend Wezen,
En lijk een druppel uit der bloem geboren,
op zeekren dag een druppel, kind der stormen,
na lang heen en weder reizen, vindt
en met hem smelt tot verder samenreizen:
zóó vinden soms twee zielen hier malkaar,
spijs afstand en spijs alles wat hen scheidde,
geboren voor elkander, en zich eindlik
eens vindend door... den blinden toeval? - Neen,
want ginder boven woont een allerschikkend Wezen.

Een onderwerp.

O wat zal ik u...
Ik ben nog vrij, nog...

Ik en hebbe mij nog geen liefde g e w a a n d .
Bezitte nog de maagdelike kracht des gevoels,
en hebbe die trouwens rondom mij niet gespeerst
in gedichten en samenspraken.

Slechts tot nu toe ken ik
 ...ja; maar liefde, neen!
 Ik spotte er mede tot nu toe.
 Eens hoorde ik het lied: 'Zij lachten...'¹⁾
 Van dan af droomde ik het zalige beeld.
 Nu nog onvatbare gestalte, nevelachtige minne,
 gelijk eene keltische toovernimfe.
 Toch voel ik ze soms, hoor een lieve stemme,
 voel omhelzende arms, enz. - en spot er niet
 meer mede. - Wanneer en hoe zult gij komen,
 ongenoemde, onbekende, mij door God van
 alle eeuwen bestemd... Eenen man zult gij
 vinden met vreezelike l... En nog min dan zal
 ik uwen name in het openbare werpen, noch uw
 beeld, noch de vreugde onzer samenspraken.

* * *

De straffe stuwt het menschdom naar zijn noodlot.
 De maged hangt aan de armen des beminden,
 die licht en, harer liefde onbewust,
 van liefde klapt en minzaam met haar schertst,
 en, zijner wreedheid onbewust, haar hert,
 haar vrouwlik hert, doet krimpen van verdriet,
 bij het genieten van dit vluchtig spook
 der liefde, wiens verlangen haar verteert.
 De straffe stuwt het menschdom door elkander.
 En wijl zijn onbewuste wreedheid haar
 verzuchten doet, te midden 't vroolijk schertsen,
 verzucht hij zelf in 't innigste der ziel,
 en zonder uitwendig gebaren - want
 hij is een man - al denkend op de vrouw,
 zoo ver verheven boven al wat vrouw heet,
 die hij bemint en die het niet en weet,
 noch weten zal.

* * *

1) Zij 'lachten.' woorden van Em. Hiel, muziek van Peter Benoit.

De wereld woelt door driften voortgestuwd,
 en wanorde is het kind van drift en zonde,
 naar 't beeld van 't aaklig oudrenpaar geteeld.

* * *

Hij droeg een heilige liefde zonder wedergade, en
 zij zocht, doch vond haar weerdig voorwerp niet,
 verbasterde in haar wanhoop en bedierf naar hare weerde.

(Dat is nagenoeg het thema van Irolds Jeugd.)

* * *

Blinde drift en wild genot, en ijdelheid en wanhoop!

* * *

En dat ik niet vol spleen en vol verveling...
 op zekeren dag het moede wierd, en een revolver vattend,
 en met mijn twintigjarig brein uit dezen schedel spattend,
 dien muur bevlekte, de eer en faam van mijn geslacht...

(Aan eenen priester.)

* * *

op zekeren dag het moede wierd, en een revolver vattend,
 zij loech en dreef voorbij in 't nevelig tafereel.

* * *

O blinde liefde die nog hoopt tegen de hoop,
 niet ziende dat de dood daar staat
 en dreigend reeds de hand opheft,

* * *

Vaarwel, mijn schoone droom, welkom ontgoocheling.

* * *

Hij weent waneer het niemand ziet,
 lijk groote zielen doen.

(Hier en daar uit 'Warheit und Dichtung.')

Es ist eine alte geschichte

Men is een jongling wild en vrij,
 een trotsche ziel; men kan
 misprijzen, en hetgeen men meest
 bespot bij eenen man

is liefde. Maar ontzaglik leeft
 zij onder 't koel bescheid;
 te groot om zich te storten, zij,
 op eene nietigheid;

gereed te lijden en zich zelf
 te loochnen, tot eens zou
 verschijnen - is zij mooglik maar! -
 hare ideale vrouw.

En wijl men zoekt en wanhoopt en
 verduikt, eens daagt zij daar
 aanbidlik. - O een blijde stond,
 een zaligheid, nietwaar?

Ha! eeuwig oude en zelfde lied!
 Ha! noodlot! vorm der straf
 die over 't wroetlend menschdom giert
 tot aan het kille graf!

Aanbidlik rijst die Eenigste
 in gulden dageraad,
 maar 't gaapt een afgrond tusschen - of
 o wee! men komt te laat!

Op den dag harer Eerste Communie

Daar komt in elke kindsheid,
godvruchtig voorbereid
met leering en r e t r a i t e
een schoone feestlikheid.

Gansch blank in zijnen sluier
van neveligen kant,
verspreidt het kind de vreugd, als
een hemelsche afgezant.

Geen wonder, want op heden
aan goddeliken disch
ontving het wie de Blijdschap,
de Rust, de Hemel is.

O mocht het gansch zijn leven,
tot zijne en elkeens vreugd,
den Hemel met zich voeren,
weerspiegeld in zijn Deugd.

Vaarwel¹⁾

De wereld in, gij Liedjes en Gedichten
 der eerste jeugd, en, vraagt men wie gij zijt
 en wat gij, vreemdelingen, doen komt, antwoordt,
 en zegt, met vroeden zin, want u ook past
 het peilend denken, kinders van gevoel
 en scheppende begeestring: ‘Wij zijn stralen
 uit Leven en Natuur geschongen, vonken
 die onze dichter uit de keien sloeg
 langs zijne bane; klanken afgeluisterd
 uit die onduidelijke harmonie
 van hemel, veld en zee en zielenwereld.
 Wat ware zonder 't Licht het bont Heelal?
 Wat zijn der velden vrolike geruchten
 den wandelaar, indien hen zijne ziel
 niet vatten en tot harmonie'n kan smelten?
 Wat is het Leven zonder Oorbeeld en
 Poësis? O, eene o n v o l l e d i g h e i d ,
 eene ijdelheid waarin de zielen kwijnen
 verdord. En toch roept de ingeboren weêrklank
 des Vloeks die eens het wroetelend Menschdom sloeg
 en schreeuwt het zingend Oorbeeld tegen, en
 vol onbewuste wanhoop pijnt hij om
 het buiten ziel en leven te verbannen,
 zijn eigen tot een straf: gelijk die boeters
 in 't heimelik en somber Heidendom
 die, dansend voor een goddelik wangedrocht,
 in bloeddolheid hun eigen lijf verminken.
 Wij komen, stemmen van het Oorbeeld, wij,
 voor wie ons hooren wilt ons liedje zingen.’

Zoo zult gij spreken, en vaarwel daarmede,
 o Dichten jong en licht: ons roept de tijd
 tot hooger peil en zwaarder bezigheid.

1878.

1) Slotgedicht in de ‘Eerste Gedichten.’

Na lezing eener zitting der Fransche Kamers

Bravo voor 't geestig Frankrijk! Nog eens viel het masker, glad
 en fijn geschaafd en geblanket, het hoofsche masker, dat
 zoo meen'ge Belg en Jean Prud'homme zijn echte wezen waande.
 Bezieet zijn echte wezen, die ontuchtige, getaande,
 vermoeide tronie, vol verleiding ja en sluwen schooi,
 maar uit nature bot en lompig: het gezicht der lichtekooi.
 Hoort naar die taal, bedwingt den walg en kijkt naar die gebaren.
 O, g r e a t a t t r a c t i o n , lok toch haar miljoens bewonderaren
 ten kijk: 'Het aanschijn harer pracht hebt gij, zoo vaak, zoo duur
 betaald. Voor nieten ziet gij nu het wijf in haar natuur.
 Het is de stond. Zij heeft Zola gelezen en veroordeeld.
 Maar inniglik behaagde haar zijn oorbeeld en zijn voorbeeld,
 en ziet, bij de eerste stond van drift en van vergetelheid,
 daar rijst zij in de volle pracht van haar natuurlikheid.'
 Zij was de geest der vrijheid, zij was de engel der ontslaving,
 zij was gedacht en kunst, zij was bezieling en beschaving,
 zij was het licht, zij was de wet, zij was het midden en
 der wereld as. Haar hoofd Parijs riep uit: 'I k b e n d i e b e n '
 en gansch de wereld knikte en kwam gedwee de wet ontvangen.
 En trotsch, te midden wierook en geklangen en gezangen,
 daar troonde het aanbeden beest in keizerliken leest,
 en hadde 't God niet afgeschafft, het ware God geweest.
 Maar keizerschap en godlikheid ontvloog haar uit den zinne;
 van onder 't keizerlike wijf, van onder de afgodinne,
 stijgt al met eens het volkskind weêr, vuil, ongezond en dom,
 wiens oog van onbestemde drift naar liederlikheid glom;
 vol ziekelike geestdrift, die een half woord kan doen woelen,
 gemaklik om ontsteken, onverbidlik in zijn koelen;
 het koortsig mager kind, zoo vroeg der vorsten temme laat,
 en schuldig zijnde door hun schuld, half schuldloos in zijn kwaad,
 naar lijf en ziel gekluisterd, van bedorvenheid doorreten,

en vrouwlik lusttuig in het bed van God-den-vorst gesmeten.
Triomfe des losbandigheid in vorsteliken schijn,
galante dierlikheid, uw straf moest iets verschrikliks zijn,
want gij gingt ver...¹⁾

1) Zie vervolg in proza A. Rodenbach en de Blauwvoeterij II, blz. 239-241.

Macte Animo.

Ik moet er niet van weten, van die zuidsche vrouwenzielen,
die, voelend het noodlottig leed hun longeren vernielen,
te midden het ontbladeren van de boomen kneuteren gaan
dat 't jammer is van hen en van hun lief en van de blaân.

Zijt gij het die ik rochelen voel hier rond mijn hert, vernieling?
Zijt gij het, God verplette u, worm die mijner jeugd bezieling
verknagen moet! Het lijf wierp u mijn eigen roekloosheid,
doch, zie om zie, bestrijde ik u den geest, Noodlottigheid?

Gij die vandaag den hemel kuischt van vuiler dampen rotheid,
O licht, o warmte, o levenslust, bedanke u, vurige godheid!
- Mijn zonnig land... mijn verten... mijn jong leven... Kameraad,
n i c h t r a i s o n n i e n ... weer u scherp, en eind als een soldaat!¹⁾

21 October 1879.

1) Het handschrift draagt voor titel: V ó ó r d e z i e k t e .

Lofzangen uit de getijden der Onbevleete Ontvangenis

I.

Gegroet, gij Koninginne
van Hemel en van Aard,
Maagd boven alle maagden
Ster die de zonne maart!

Gegroet, gij vol van gratie,
Gij licht uit God gestraald:
de wereld ligt belegerd,
kom snel ter hulp gedaald!

Het Woord moest gij herbaren,
Gods eenig Kind, waarmee
Hij de aarde schiep, de sferen
des hemels, en de zee.

Des koos hij voor alle eeuwen
U tusschen allen uit,
borg U voor Adams zonde
en pintte U zijne Bruid!

16 December.

II.

Gegroet, gij wijze Maged,
Gij gulden Kandelaar,
Gij godgewijde Woning,
Gij Offerandaltar!

Door God van allen tijde
van zondensmet bewaard,

wierd ge onbevlekt ontvangen
en onbevlekt gebaard.

Gij Moeder van die leven,
Gij open Hemeldoor,
Gij tweede Sterre Jacobs,
Gij Vrouw van 't Engelenkoor!

Als een slagveerdig leger
door Lucifer geducht,
ontvang in uwe Haven
uw volk dat rond U vlucht.

17 December.

III.

Gegroet, gij Regenboge,
Gij Arke des Verbonds,
Gij Godomvlammend Braambosch,
Gij Stoel des Wijzen Monds!

Gij wonderbare Wolle,
Gij Staf die bloemen bot,
Gij Honingsgrate Samsoms,
Gij Godes heimlik Slot!

Voor alle tijden koos U
Gods eeuwige eenige Zoon
als Moeder zijner Menschheid,
tot zijner Godheid Troon.

Geen wonder liet de kunne
waar Hevaas schande op viel,
uw uitverkoren lichaam
zijne onbevlekte ziel.

18 December.

IV.

Gegroet, bevruchte Maged,
 Huis der Drijvuldigheid,
 Vreugde aller hemelgeesten,
 Kluis eeuwiger zuiverheid!

Troost aller ongetrooste,
 Priëel van zaligheid,
 Onderfelike Ceder,
 Palm van verduldigheid!

Erf, heilig en onschendbaar
 als Godgewijde grond,
 die nimmer Adams zonde
 tot last en boete bond!

Hoofdstad des Allerhoogsten,
 Poort waar de Zonne uit daagt,
 U pint al wat ooit gaaf hiet,
 Gij weêrgalooze Maagd!

19 December.

V.

Gegroet, gij zekere Wijkstad,
 Gij Toren Davids, gansch
 bezet met goede wapens,
 verschansd met goede schans.

Van de eerste stonde uws levens,
 vol liefde en gratie Gods,
 verplettet Gij de Drake
 haar eeuwenouden trots.

o Judith, sterke vrouwe,
 Abisag, schoone maagd,
 die eenen grooteren David
 uw liefde en zorgen draagt!

Droeg Rachel, wie Egipten
 redde uit den hongersnood,
 Maria droeg wie 't menschdom
 verlost van de dood.

20 December.

VI.

Gegroet, gij Zonnewijzer,
 wiens wonderbare roê
 met hare zonnestrals
 week tot tien graden toe,

lijk om den mensch ten hemel
 te voeren uit het slijk,
 daalde onder negen sferen,
 de Zonne uit 't Hemelrijk.

Op uwe ontvangenis
 schong reeds de dageraad
 dier goddelike Zonne
 waar ge in te glanzen staat.

o Lelie uit de doornen,
 Verpletster van 't serpent,
 Maan die den armen doolaard
 uw zoete stralen zendt.

21 December.

VII.

Gegroet, gij Maged Moeder,
 gij Moedermaagd! uw troon
 is een genadebronne
 en sterren zijn uw kroon.

En blanker dan de blankheid
 der zuivere Engelenrij,
 blinkt 't vorstelijk goud uws mantels
 aan 's Konings rechter zij.

O Moeder der genaden,
 Hoop des ellendelings,
 Zeesterre, zekere Haven
 des armen schipbreuklings!

Behoudenis der zieken,
 steeds open Hemelpoort,
 richt onze reis naar God en
 der heiligen zalig oord!¹⁾

22 December 1879.

1) Het handschrift draagt langs onder:

Harold aan O.L. Vrouwe
 die hem genezen kan.